

СРПСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 70 ● 26. АПРИЛ 1993. ● 20.000 ДИНАРА

ЗАКАЗАНА РЕВОЛУЦИЈА



ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНСУСКА 4,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР БЕЛАНЧЕ 5,00 BEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BFT, ХОЛАНДИЈА 4,80 GLD, ПОЛСКА 25 POL, ДАНСКА 25 DKK



ГАЛЕРИЈА „ФАНТАСТИКА“

ОТКУП

- старог новца
- старог накита
- ордења
- бродских, стоних, ручних, џепних сатова
- сребрних предмета
- стилског намештаја: салона, витрина, комода
- слика познатих мајстора

17, 18, 19, 20. ВЕК

БЕОГРАД, Бранкова 16, тел. (011) 631-025
РАДНО ВРЕМЕ: 9—12 и 16—19,30



COFIX

**ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОМЕТ, ЛИЗИНГ И ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ СА О.
О. 32000 ЧАЧАК, БУЛЕВАР ОСЛОБОЂЕЊА 30,**

Тел/фах: 032/32-473

НАСЛОВНА СТРАНА:
СА ВИДОВДАНСКОГ САБОРА 1992.

РАДОВАН КАРАЦИЋ И
ВЕНС—ОВЕНОВ ПЛАН

СЛАБ ИЗ РАЧУНА

Стр. 10-13

ЗАКАЗАНА РЕВОЛУЦИЈА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЈЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Радо Марковић

САРАДНИЦИ: Никола Ми-
лошевић, Младен Мар-
ков, Коста Чавошки, Ми-
ленко Бучетић, Владан
Василијевић, Никола Бур-
зан, Гордана Суша, Мили-
ца Лучић Чавић, Надеж-
да Гаће, Зоран Петровић
— Пироћанац, Ејуб Штит-
ковац, Љиљана Шоп, Или-
ја Давидовић, Небојша
Реџић, Златко Чобовић,
Сандра Скоко

РЕДАКЦИЈА: Драгослав
Грујић, Славица Лазић,
Александар Цветковић,
Сандра Петрушић, Сандра
Јанковић, Благоица Стоја-
новић, Милена Поповић,
Ђорђе Вукоје (фоторепор-
тер).

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13—15, I улаз,
11000 Београд

ТЕЛЕФОНИ:
011/620-891 и 628-242
(секретаријат), 625-937
(редакција)

ТЕЛЕФАКС: 624-598

ЖИРО РАЧУН: динарски
60801-603-27562, девиз-
не уплате слати чеком на
адресу „Српске речи“

Лист излази сваког другог
понедељка
Рукописи и фотографије се
не враћају
Штампа ДП „Борба“, Ко-
совска 26, Београд

Мишљењем Секретарија-
та за информације Репуб-
лике Србије бр.
413-01-221/91-01 од 15.
фебруара 1991. одређена
је стопа пореза од 3%.

ИЗ
ЛОГ



ЧЕКАЊЕ НОВОГ ВИДОВДАНА

Стр. 16-17

ЕКОНОМИЈА И
СОЦИЈАЛА

ЖИВИ ЋЕ ЗАВИДЕТИ МРТВИМА

Стр. 20-26



„СРПСКА РЕЧ“
РАЗГОВАРА СА:



ДАНИЈЕЛОМ
ЦВЈЕТИЋАНИНОМ



ЉИЉАНОМ
ЛАШИЋ



МОМЧИЛОМ
СЕЛИЋЕМ

МАЛА СРБИЈА

СВЕ ЈЕ КАО
У ВИЦУ

Стр. 32-41



Marković Vesna

Zeleni venac
Jug Bogdanova 15
629-408

РУТИНА ЖИВОТА

1/

Када човек дође у ситуацију, да му се гадно тек осванули дан, јер зна унапред да ће у следећих 24 часа осиромашити за још 10% при томе на улици ће своју главу на тацну изложити којекаквим криминалцима, доловима и дилерима, биће изгужван у ГСБ-у, и по редовима за хлеб, то је последњи знак да се нешто мора чинити.

Који је доњи праг толеранције и трпљења просечног Србина? Шта још грађанин ове земље треба да истрпи (и про том преживи!) зарад сумњивих, недефинисаних националних интереса? Хоћемо ли остати у својим кућама до последње капи уља, до последње трунке брашна?

За све ове претходно наведене чињенице, и постављена питања, власт у Србији није ништа крива. Она, једноставно, користи психологију тора у који су сабили наш ум и наш дух. Србин радије гледа у небо, чекајући кишу, јер му од ње зависи хоће ли с јесени имати кору хлеба да поједе, него што би простим размишљањем и логичним повезивањем узрока и последица, дошао до закључка ко је крив за његову глад. Србин прихвата абнормалну, имбецилну чињеницу о интерпланетарној завери против његове отаџбине, а да се ни делићем сиве масе у глави, не упита шта је довело скоро 200. држава на кугли земаљској, до готово идентичног става по питању рата на просторима бивше Југославије.

Када наш ум и наш дух изађе из оквира (тора!) другог дневника у 19.30, тада ћемо да будемо спремни за корените промене које нам предстоје!

До тада: ко преживи, причаће!

2/

На западу, у нормалним, развијеним земљама, љубав према новцу код пословног, па и обичног човека, може да прерасте највише у страст. Бизнисмен, амерички на пример, стрпљиво годинама, деценијама, поштујући све економске законе, гради свој капитал „окреће“ паре и полако (али сигурно!) додаје нуле на својој канти.

Код нас, љубав према новцу прелази, најблаже речено, у похлепу. Заслепљени абнормално високим каматама по приватним банкама, штедионицама... наш човек из сламарице вади и последњи фенинг, дајући га разним „газдама“, „мајкама“... Противно свим економским законима и здравој логици, паре се у крајње сумњивим пословима „обртну“ стварајући преко ноћи (у некој варијанти српске „пепелуге“) од „пеглице“ „мечку“.

Када, неминовно дође крај овог банкарског циркуса, ојађени и преварени људи ће се скупити на два — три митинга „преварених штедиша“, викаће, звиждати, псовати, а у дубини душе ће да призивају отварање неке нове банке, која ће да дели „пристојну камату“ од 15%.

Када неки човек пожели одређену њему недоступну ствар, и када се увери да нема шансе да је поседује, према тој ствари, предмету, почиње да има пожртвован, омалова-

жавајући однос. На сваком кораку, своју неостварену жељу, почиње да оговара како то није то, и да ништа не ваља, да је то за „будале да им се извуку паре“.

Наравно, то изазива подсмех околине, а дотична индивидуа бива третирана као лицемер.

Наша власт би више од ичега на свету желела да је у Уједињеним нацијама, КЕБС-у, страсбурском парламенту, да је призна европска заједница, да има амбасаде широм света, трговачка представништва диљем кутле земаљске... Али...

С озбиром да у ниједној од наведених институција не седе веверице, него људи који знају шта хоће, господа која су завршила Оксфорд, Кембриџ, Сорбону, Јел, Харвард... а не Ријечку дописну школу, где наше лажи и мазања не могу да прођу, ми смо из свих тих светских форума искључени, удаљени, шутнути.

Зато се прибегава причи да је цео развијени свет лаж, да то ништа не ваља, демократија не постоји, тржиште, берза, акције им на другом дневнику по пет пута дневно пропадају, све је груло, све се распада.

По њима су само Лењин, Стаљин, црвена звезда петокрака и Русија вечни!

4/

Не могу, ево већ годину дана, да заборавим изјаву „министра“ за иностране послове г-дина Владислава Јовановића, изречену са скупштинске говорнице српског парламента.

Резолуцију Савета безбедности под бројем 757, којом нам је свет прошлог јуна увео привредну, културну, научну, здравствену, спортску... Блокаду, поменути министар је окарактерисао као „рутинско саопштење“.

Данас је небо над Босном и Херцеговином „рутински“ затворено за све авионе свих зараћених страна, и случајно, ако би се неки пилот одважио да полети пут небеских висина, „рутински“ би га срушили.

Хвата ме блага језа при помисли да би у блиској будућности „рутински“ могли да бомбардују и мој Београд.

А онда ћемо сви „рутински“ да одемо у пивску флашу!!!

5/

Када СПС победи на изборима, где технички услови буду једнаки свима као у Француској на мартовским изборима 93, ја ћу први да признам њихову власт.

Провидне гласачке кутије, гласачки картони у које се уписује грађанину да је извршио своју бирачку дужност, магнетне картице, паравани, компјутери у кабинатама, и на крају потпис бирача пред изборном комисијом да је гласао, јесте (и биће!) оно што даје легитимитет свакој власти. Проценту су само продукт свега, свега претходно наведеног.

Гласачке кутије од картона, паравани од људских тела, непознат број гласача, избрисане читаве улице, квартали, из бирачких спискова, непознат број штампаних гласачких листића, фантомска изборна места по гаражама, ватрогасним домовима, гласање појединачно за целу породицу... не даје легитимитет ни једној власти на кугли земаљској.

Сем у нашем случају.

О „предизборној кампањи“, излишно је и говорити, о телевизији је сизифовски посао и размишљати.

Брлог остаје — брлог!
С поштовањем

В. М.
Београд

ВРЕМЕ ЛАЖИ И ИЛУЗИЈА

Да ли је могуће да све може пропасти због једног човека, због власти? Ових дана размишљам да ли треба да напустим мој родни град, да прежалим све ове године, проведене овде, моје још недовршено детињство које се можда неће наставити у мојој Србији. Већина људи зна кад треба да попусти када неко од њих нешто захтева, само један човек у овој Србији остаје тврдоглав до краја јер је тешко напустити вилу на Дедињу, добра кола и добру храну. Срамота ме је кад видим како живим ја, а како наш председник. Четрнаестогодишњакиња сам, умем да мислим својом главом, не треба нико да ми туни главу глупостима јер очигледно је да се под овим режимом не може живети. За једну земљу као што је Србија, за један град као што је Београд главни град „бивше“ Југославије срамота је што нема хлеба и млека у продавницама, а ако га има многи немају пара да га купе јер су цене превисоке. Била сам на скоро свим опозиционим митинзима, и на Видовданском сабору, црном флору, Терзијским протестима...

Није ми било жао што су ме многи старији људи мрко гледали, псовали. Будућност остаје младима а садашњи режим није права ствар за моју будућност, за будућност неколицине младих који се сада боре са свега четрнаест-петнаест година. Моји вршњаци гину а ја седим у још колико толико топлој соби, храним се још нормално. Моји родитељи покушавају да сестра и ја не осетимо кризу да све буде као пре. Али не, сви се заваравамо ако мислимо да може да буде као раније. Биће глади, биће гробова.

Не могу да кажем да мрзим муслимане, Хрвате, мојој породици и мени још увек нико није наштетио. Многи људи се мрзе а немају разлога. Имала сам пријатеље у Сарајеву, Муслимане, Хрвате, није ми било важно које су вере већ какви су људи. Не могу, односно нећу да верујем да можда сада они кољу Србе јер нема доказа. Ја их још волим јер су према мени били добри а сада не знам да ли су живи. Овај страх, патња, рат, све се то прича и у школским клупама. Тешим другарицу из Сарајева која не зна шта јој је са татом да је све у реду, да ће све опет бити добро. То је лаж. Живимо у времену лажи, завараванја, илузија. Баш зато и подржавам опозицију. Ми млади хоћемо мир, хоћемо отворене границе, микија, пају и шиљу хоћемо да заборавимо сузе и насмејани идемо у будућност са неким својим циљем.

Живели млади! Живела Србија!
Живео ДЕГОС

Јасна, 14 година
Београд

— Само преко мене мртвог, па затим преко лешева моје породице и осталих Срба, плави шлемови могу ући у Сребреницу — узвикнуо је у победничком заносу генерал Младић, пре десетак дана. Лепо смо, пре неко вече, чак и на државној телевизији, видели како канадски војници без икаквог отпора улазе у Сребреницу. О томе да канадски војници уђу у Сребреницу најмање се, наравно, питао генерал Младић. Одлуку о њиховом уласку донео је Слободан Милошевић. Официрска част и дата реч, налагали би нареченом Младићу да после овога нешто учини. Да поднесе оставку или положај или да се, на пример, самоубије. Таквим чином доиста би доказао да припада небеском народу. Младић је, међутим, још на земљи.

Као што је донео одлуку да се плавим шлемовима дозволи улазак у Сребреницу, Милошевић је одлучио да Карацић не потпише ВЕНС — ОВЕНОВ план и мапе о подели Босне. Такву одлуку, овога пута, било му је лакше донети него иначе јер је иза себе имао и готово сву српску опозицију и председника југословенске државе Добрицу Ђосића. Сви су се они, с мање или више разлика, ухватили за коридоре као кључне разлоге за непотписивање мапа. Да није коридора, српски режим би нашао нешто друго да затеже и отеже јер се њему мир и престанак босанског пакла једноставно не исплати. Мир истовремено значи и подвлачење црте испод учињеног и полагања рачуна. А рачуни су катастрофални и значе потпуни и неопозиви пораз по свим виталним питањима националне политике, који српски народ враћа у предисторију. За такав слом једног народа, последице морају сносити сви, али најпре и највише креатори те политике: добар део српске интелигенције, многе националне институције и владајући политички врх. То је већ сваком иоле разумном човеку, без обзира на погубно деловање српске телевизије, потпуно јасно.

Нејасно је, међутим, да се у српској опозицији, оном њеном демократском делу не нађе довољно памети, снаге и храбрости да се одрешито и јасно стави на знање и босанским и сопственим Србима да је потписивање Венс-Овеновог плана, без икаквих затезања и условљавања, једина права рационална ствар у овом политичком тренутку а да је све друго катастрофа и пропаст. Ако су опозициони лидери рачунали да је давање безусловне подршке Венс-Овеновом плану ризично са становишта стратешких интереса и губљења утицаја у бирачком телу, веома су се преварили. Морали су имати у виду то, да је за такву врсту демагогије, Шешељ недостижан и да на том плану немају рашта губити време. Радикалски вођа је већ повео довољно ратова на Балкану и шире да га је напросто немогуће достићи. Ваљда је за такву врсту лудила довољна једна странка на власти и друга која јој верно служи.

Ако су рачунали с тим да је прихватање Венс-Овеновог плана ризично у ситуацији кад је народ бруталном пропагандом, пре свега преко телевизије, полуистинама, лажима и психолошким притиском припремљен да то разуме као издајнички чин, опет им је рачун мањкав. Наћи ће режим увек разлога да их прикаже издајцима и слугама туђина.

Опозиционим лидерима би се недостатак храбрости па и погрешна рачуница могли опростити, али се бојати да није у питању гора ствар. Бојати се да њихова размишљања не сежу даље од садржине изјава које дају, да од коридора не виде суштину и да је и њих опсео сан о савезу српских држава. Ако је то у питању, онда је овај народ суочен с дуготрајном тамом и бескрајним пропадањем.

Овом времену и овом тренутку изгледа да су заиста потребни неки нови људи. Потребни су људи који ће без устезања и ситних политичких калкулација рећи истину и о сопственом народу ма колико она била опора. Та врста суочавања са сопственим заблудама и илузијама, са лажима и митовима о посебности, непогрешивости и бескрајној доброту српског народа једини је спасоносни лек који, дугорочно гледано, може помоћи. Одлагање његове примене је одлагање лечења и избављања. Требају ли уверљивији докази за ову тврдњу од иступа Данице Драшковић на НТВ Студија Б. Без обзира на то, што се државна телевизија потрудила, да је одмах прикује на стуб срама због неких истина које је проговорили и о српским злочинима, о умишљеним величинама непостојећих српских држава, о ратним пљачкашима и профитерима, о потреби да се и на своје дело примени став Патријарха Српског Павла — једнака мера и за себе и за друге — преовлађују позитивне реакције људи који су све то видели и чули.

Њима је преко главе бљутавог, отужног и зато лажног патриотизма самозваних лидера и вођа који о питањима опстанка српског народа говоре у његово име као да им је српски народ за то дао неопозиву тапину. Као да их је српски народ овластио да га, као овце, разврставају у добре Србе и издајнике. Доста им је судија типа Биљане Плавшић, која из заветрине свог удобног београдског стана суди опозиционим партијама у Србији, сврставајући их у патриотске или оне друге, зависно од тога колико прихватају и одобравају њено трабуњање и њој сличних о родољубљу и српству. Српском и свим другим народима на овим тужним балканским просторима, данас су више него икад потребне речке и болне речи отрежњења, речи које засецају у само ткиво, речи које остављају ожиљке, али истовремено чисте савест и душу и подстичу на прегнуће. За таквим речима вапију обични, прости људи, суочени с бедом свакидашњег битисања, с последњом врећом брашна, с мутном будућношћу с једне стране и с позивом оних који пливају у изобиљу стеченим пљачком и ратним профитерством да се жртвују до краја и да зарад царства небеског, српства и православља зарате с целим светом, с друге стране.

Наивно би било веровати да говорници истине неће плаћати цену свог храброг чина. Да неће бити блаћени, превртани и претресани од главе до пете, пљувани од стране дежурних патриота и ситних новинарских протува. Али је та цена на овим просторима, укалкулисана у свако поштено бављење јавним послом од новинарског до политичког. За сад су малобројни спремни да је плате, али од повећања њиховог броја зависи и наш излазак из мрака у коме смо. Ако је за утеху, многи од садашњих букача и ратних хушкача, кад томе дође време, изиграваће најпитомије миротворце и уверавати нас да су од увек тако деловали.



ПИШЕ: ИЛИЈА ДАВИДОВИЋ

то је

србија

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ



Наде у стилу „Ми смо Русијини, Русија је наша“ заиста су јалове наде.

Најновије слање Србије на робију, последњом резолуцијом Савета безбедности, при чијем су се изгласавању Руси само уздржали, мада је режимска телевизија неколико сати раније прогнозирала нешто друго, јер „истина о Србији пробија у руске медије“, максимум је на који можемо да рачунамо.

ПОНОС ЗВАНИ

1.

Умрети за оно што се не може остварити или живети за оно што је остварљиво — то је дилема пред којом се сада налазимо.

2.

У низу јалових нада које режим нуди, нада да би Русија могла да нам помогне само кад би тамо на власти био неко други, неко из блока тзв. патриотских снага, спада у најнаивније и најјаловије овдашње наде.

Генерална линија руске спољне политике у смислу стварних руских интереса не мења се већ вековима.

Ма ко да води Русију, звао се он Иван Грозни, Петар Велики, Владимир Иљич Лењин, Јосиф Висарионович Стаљин, Михаил Горбачов, Борис Јељцин или Едуард Лимов с Душаном Чукићем у реверу, Русија светску сцену и просторе који је занимају на тој сцени види исто.

Само је у време социјализма било извесних мањих одступања када је о интересима реч, и то идеолошке природе и из идеолошких разлога, с тим што ни та одступања нису задирали у суштину.

Другове из црвеног Кремља у доба Јосифа Висарионовича Стаљина, Никите Сергејевича Хрушчова и Леонида Брежњева, Југославија је привлачила искључиво због Јадрана, али не да би они упловили у Јадран, већ да би спречили да то учини Америка са својим савезницима.

Сада, у глобалној стратегији, када је биополарност света прошлост а евентуално обнављање те биополарности крај света, ни Јадран не вреди пишљива боба.

У ту истину су се прошле године уверили Црногорци, нудећи, изгледа, Андреју Козиријеву мало његушког пршута и много црногорске обале, што је од лукавог дипломате, кад је о 'обали и лукама реч, дочекало с подсмехом.

Рубна линија руских аспирација, дакле и интереса које ће Кремљ штитити у оквиру својих кључних међународних потеза, зауставља се на Црном мору, и ништа је, никада, неће померити ка нама и нашим територијама.

То је, уосталом, како се чује, Виталиј Чуркин отворено рекао београдским домаћинима.

„Не сејте, господо, илузије“, поручио им је. „Могле би скупо да вас коштају“.

Према незваничним изворима, Виталиј Чуркин је Радовану Караџићу, покушавајући да га разувери у сврсисходност играња на руску карту, упозорио, чак, да ће у евентуалном бомбардовању српских положаја у Босни и Херцеговини учествовати и руска страна.

Између мапа интересних сфера Петра Великог, Владимира Иљича Лењина и оних из тајних кремљских сефова за сва времена, нема ама баш никакве разлике.

У те мапе није уцртано ништа српско...

Убрзана градња магистрале која из средње Европе скреће у Румунију и Бугарску и заувек избацује Србију у мртви бујак Балкана, не само да је злослутни знак шта је Србији намењено у следећем веку, већ је и знак да, градњом те магистрале, међународни капитал индиректно излази и Русији у сусрет.

Инсистирање српске стране на словенском аспектима и православљу као нечему што ће ипак променити вековима цементиране ствари такође је најобичније продавање магале.

Није спорно да би нас Руси, кад би у Кремљу уместо Бориса Јељцина седела коалиција стаљиниста и шовиниста, нешто срданије лупали по рамену, грлили и љубили, да би у новинама и на телевизији о нама говорили патетичније, да би награђивали научна достигнућа Даче Ж. Марковића или Веселина Ђуретића бар два-три пута годишње, али изван тога ни од њих не бисмо имали веће користи.

3.

Многи потези Слободана Милошевића у националној политици повлачени су под снажним притиском деценијских схватања, залагања и програма оних дисидентских и опозиционих кругова у Београду, који су данас најгласнији и најрадикалнији у захтевима да се Слободану Милошевићу, управо због тих потеза, скине глава.

Деценијама је доминантно питање српског дисидентства и опозиционарства било питање Срба ван Србије и стварање Велике Србије, а не, рецимо, питање успостављања тржишне привреде и укључивања у светске економске, политичке и културне токове, а сада када је питање Срба ван Србије и стварање Велике Србије главна програмска ставка владајуће странке, и када је очигледно шта то значи и шта доноси, многи представ-

ници српског дисидентства и опозиционарства из недавне прошлости као да од свега хоће да оперу руке.

Тврдње да је Слободан Милошевић добро почео, да је „вратио душу српском народу“, како се говорило, а да је онда негде погрешно, неуверљиве су до детиње наивности.

Његова једина грешка је баш његов почетак, када је, верујући да ће тако најлакше и најбрже збацили са себе хипотеку интегралног марксизма и стаљинизма, импровизовано заиграо на националну карту у нади да може

национално питање и националну политику оних који Слободан Милошевић желе да руше.

Нема тог новог диригента и тог новог оркестра који ће изводити нову музику ако су на пултовима за музичаре стари нотни материјали.

Истрајавати на идеји о стварању Велике Србије или савеза српских држава, уз неутемељене и нереалне тврдње „ми не бисмо тако, ми бисмо друкчије и боље“, прикривати и српска ратна злодела само зато што су

ПОНИЖЕЊЕ

да је контролише и искористи за учвршћивање личне власти, а све што је касније чинио у суштини је, у односу на те почетне карте, непомућена доследност.

Национални програм који је на делу, а који заиста јесте на неки начин изнуђен деценијским схватањима, залагањима и програмима дисидентских, опозиционих и интелектуалних кругова Београда, и не може да изгледа друкчије него што изгледа.

Главни кривац за погрешно, антидемократско и антицивилизацијско усмеравање српског дисидентства и опозиционарства свакако је Добрица Ћосић, а да ли је он то чинио по нечијем задатку или не, да ли је, стварајући српску опозицију седамдесетих година пунио одложну мину социјализма или је просто био неук за историјске задатке, готово да је неважно.

Стварање Велике Србије у балканским,

српска, а бити против социјалиста и не придружити им се, није поштена работа.

Пред опозицијом су, дакле, дани великих одлука.

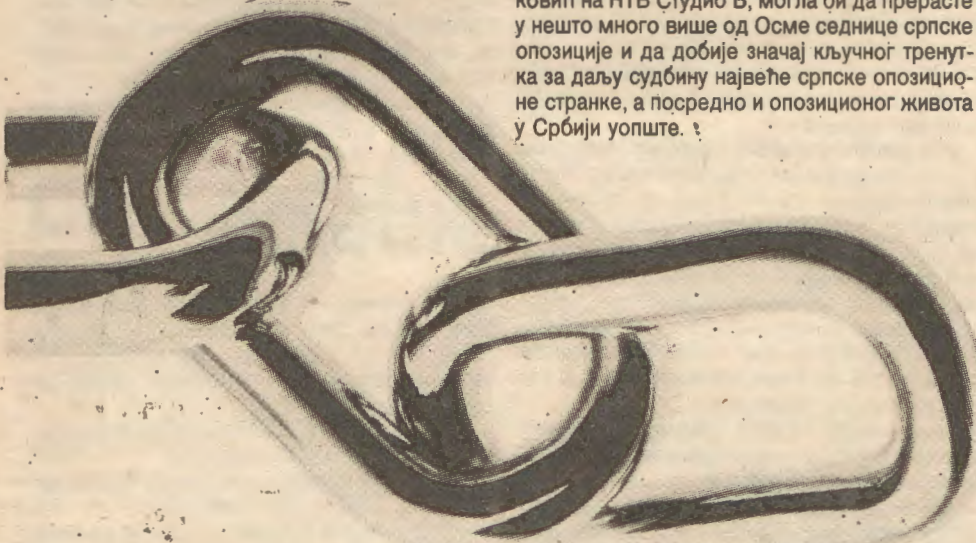
Најморалнији људи из некадашњег кружка Добрица Ћосића то су углавном схватили.

С опозиционарством ради опозиционарства, са странчарењем, са дисидентством као својеврсним престижним симболом, са свим тим „мало трудним девојкама“, ни Србија ни опозиција немају будућност.

Наш проблем у промишљању, обликовању у реализовању националне политике није више Слободан Милошевић, наш проблем у том погледу смо ми сами.

4.

Ванредна седница Главног одбора Српског покрета обнове, на којој ће се расправљати о изјавама госпође Данице Драшковић на НТВ Студио Б, могла би да прерасте у нешто много више од Осме седнице српске опозиције и да добије значај кључног тренутка за даљу судбину највеће српске опозиционе странке, а посредно и опозиционог живота у Србији уопште.



европским и светским реалностима немогуће је без рата, што је, за разлику од Добрице Ћосића, добро знао још Илија Гарашанин, а рат те врсте је немогућ без злочина, масакра цивилног становништва, етничких чишћења и свега онога чега се доскорашњи заговорници Велике Србије или притајене присталице савеза српских држава, укључујући ту и Добрицу Ћосића, сада гнушају.

Рушење Слободана Милошевића, па чак и најобичније вербално оспоравање онога што он ради, подразумева, све у свему, свеобухватно и темељно преиспитивање погледа на

Буде ли госпођа Даница Драшковић искључена из Главног одбора, па и само „друтарски критикована“ због најсрпскијих речи које су се последњих година чуле у јавности, због речи за које је потребно и много храбрости, и много части, и много осећања за историјску одговорност јавних личности, буду ли у већини они који нису спремни да сопственом народу, попут госпође Данице Драшковић и баш онако како је она урадила, изговоре и најбољније истине у лице, Српском покрету обнове остаје једино да постане ко-

лективни члан Социјалистичке партије Србије и да се тако утопи у блато најпримитивније националне митоманије.

Легитимна су, наравно, и мишљења да је госпођа Даница Драшковић, иступима на НТВ Студио Б, била на антисрпским позицијама и да је нанела штету странци, и бесмислено их је прикривати.

Крајње домете таквих мишљења, таквих схватања српства и страначких политика, као она од вербализма, заноса и илузија постану реалност, видимо, међутим, свакодневно, у мраку који нас окружује.

Лепо је сањати лепе снове о себи, али је стварност нешто друго.

Остати вечно на неким облацима сна, не будити се, исто је што и бити мртав.

Највећи народни интерес, већи од било које територије, од било ког коридора, од било ког државног, политичког и етничког концепта, јесте народни образ.

О томе, уосталом, тако често говори Његова Светост Патријарх Павле, али као да, чак и када се обраћа онима који су наводно одани Богу и Цркви и дођу повремено да му пољубе руку, говори глумима.

Српски образ је, у овом рату, од Дубровника, Вуковара, Сарајева, Горажда и Гацка до Сребренице, укаљан за дуга времена.

Признати то како је учинила госпођа Даница Драшковић и како је то пре ње, у много тежим приликама, учинио господин Вук Драшковић изјавом о разарању Вуковара, значи унети бар трачак светла у данашњу tamu.

Политичке странке којима је историјска вертикала споствеог народа важнија од дневнополитичких поена, празних аплауза или голе власти, а таква странка би морао да буде Српски покрет обнове, никада не пливају низ матицу.

Прави националиста у позитивном смислу значења тог појма не препознаје се по бесговорној оданости својој нацији и затварању очију пред њеним заблудама и грешкама, већ по способностима и спремностима да сопствену нацију, када је то потребно, излаже и најоштријој критици.

Предстојећа ванредна седница Главног одбора Српског покрета обнове заиста би могла да буде кључни тренутак за странку али само у случају да расправа о изјавама госпође Данице Драшковић на НТВ Студио Б прерасте у суштинску и српској опозицији тако потребну расправу о приступима националном питању у данашњим околностима.

У кошмару који је захватио опозициони живот Србије, крајње је време за одлучније резове и у самој опозицији и за излазак бар водећих опозиционих странака на чистину.

Пливајући од бове до бове или од тикве до тикве река се не може препливати.

5.

Да бисмо били најпоноснији народ на свету у вечерњим вестима државне телевизије, ми пристајемо да сваког јутра, одлазећи на посао возилима градског саобраћаја, а потом и целог дана, ма шта радили, ма чега се прихватили, ма где се нашли, будемо најнедостojанственији и најпонижаванији људи на земаљској кугли.

Пише: Милена М. ПОПОВИЋ

ЈУ

1

О

УЗАЛУДНА РУШЕЊА

Иницијатива СРС за разрешење председника Добрице Ћосића ушла је ових дана у скупштинску процедуру.

Војислав Шешељ је свој посланички мандат у Савезном парламенту започео покушајем рушења Д. Ћосића, наставио са предлогом да се сруши брана на Ђердапском језеру и, коначно, вратио се рушењу Добрице Ћосића.

Да би ефекат, на који циља у Ђердапу Војислав Шешељ, био постигнут, потребно је уместо рушења бране само снизити ниво воде у језеру. Ово су утврдили југословенски стручњаци за хидроенергетику. Што се тиче Добрице Ћосића, Шешељ је у истој заблуди као и у случају Ђердапа: у нашој званичној политици ништа се не би променило ако би Ћосића заменио неко из СПС или СРС.

Иако Ћосић није члан ни једне од владајућих партија у Србији, опозиција би требало да схвати да однос радикала и социјалиста према Ћосићу представља ако на питање унутар-партијске дисциплине онда — питање обрачуна између политичких истомишљеника. Ништа се неће померити, никакав нови талас политичких идеја неће кренути Југославијом, ма шта да одлуче социјалисти о Ћосићевом опозиву.

У делу опозиције који опстанак Југославије везује за Ћосићеву политичку судбину, то би требало коначно да схвати. У противном, народу треба да се објасни који је то интерес српске опозиције, и када, штитио Добрица Ћосић.

ПАЦИФИКАЦИЈА

Потпредседник СПС Горан Перчевић, изјавио је недавно како **залагање за мир** и даље представља **трајно опредељење** његове партије. У том смислу, Слободан Милошевић улаже велике напоре да пружи **добре услуге** преговарачким странама из БиХ, каже Перчевић.

Ако се **трајна опредељења** СПС, која смо упознали у југословенском грађанском рату, називају **залагањем за мир и добрим услугама**, тада није за чуђење што Р. Караџић ратна дејства своје војске на подручју Сребренице назива **покушајем пацификације**, тога по српски народ опасног подручја насељеног Муслиманима.

О Милошевићевим **добрим услугама** српска демократска опозиција говори језиком из Вуковог речника који се суштински разликује од оног који користи српска партија на власти. Изгледа да ће и Караџићев **покушај пацификације** Сребренице добити другачије језичко тумачење захваљујући изјави председника Комесаријата за избеглице, Ларија Холингворта, који иначе није никакав стручњак ни за Вуков речник ни за његову модификацију у редакцијама СПС-а.

Ево његове изјаве: „Надам се да ће командант који је наредио паљбу на Сребреницу горети на дну пакла, а да ће они који су то наређење извршавали чути у сновима својим крике измасакиране деце и вајај њихових мајки“.

Нема сумње да је Холингворт употребио више речи да би описао оно што Караџић назива **покушајем пацификације** Сребренице.

МАЛИ АВИОН

У „Југоисточном углу босанског неба примећен је мали авион“ у току првих дана акције „ускрати лет“, који спроводи више десетина моћних авиона НАТО пакта. „Мали авиони могу да уђу у босански

ваздушни простор и из њега лако изађу а да не буду примећени“, тврде у бази НАТО пакта у Вићенци. Читав догађај са малим (очигледно — српским) авионом сјајна је метафора о узалудности напора које улаже цин не би ли успео да преброји зрна прашине расејана у кући у којој живи.

Ако се призору који је створио мали авион дода и наше српско уверење да смо спремнији од НАТО пакта (спремнији за умирање, како следи из недавне изјаве генерала Животе Панића, ако се та изјава прецизно растумачи) онда нема никаквог разлога за страх да ћемо доживети потпуни пораз: оружје које је овога часа уперено према нама превише је гломазно за наш мали авион.

Било шта да се деси — остаће нам мали авион.

ЦРНА ГОРА

Хоће ли Црна Гора успети да се отцепи од СРЈ без велике невоље? Хоће ако буде понела са собом само оне територије на којима Црногорци живе као већински народ.

Које су то територије? На ово питање одговара проф. др Растислав Петровић овим речима (Нин, 16.04.1993.): „Мој отац био је савременик краља Николе и обојица су се сматрали Србима, без обзира што је краљ Никола потицао из Старе Црне Горе, коју су сачињавала само четири племена: Катунска нахија, Љешанска нахија, Црмничка нахија и Ријечка нахија... И данас од старих људи у било ком брдском племену можете да чујете, кад вам причају нешто из прошлости, да вам кажу: „Ми и Црногорци...“. Дакле, крену ли Црногорци у сецесију понеће са собом само Стару Црну Гору.

БИЉАНА

На великој скупштини СНО, одржаној у центру Сава говорила је и Биљана Плавшић (професор универзитета, Република Српска). Ево неколико ставова из њеног говора:

— СНО је остала верна својим принципима и поред пораза на изборима.

— СРС је остала верна својим принципима али се удала од монархије.

СПО се бори за власт и интересе послодаваца из иностранства, не питајући за цену.

— Претње које Републици Српској долазе од великих сила звуче као рика умно поремећених.

Ако елиминисемо Биљанину професорску реторику, из њеног говора следи да се СНО и СРС не боре за власт иако су први на изборима изгубили а други победили, да се СПО бори за власт јер је учествовало на изборима мислећи да његови посланици треба да седе у америчком Сенату а не у Народној скупштини Србије.

Остатак говора уваженог професора био је ометен риком великих сила.

ПОКЛОН

Уместо конкретног ускршњег поклона челници СПС Горан Перчевић и Ивица Дачић, добили су од Божицара Вучуревића духовни поклон који је, ипак, имајући у виду обичаје Црногораца и Херцеговаца; веће специфичне тежине од аутомобила који је Вучуревић обећао оном српском борцу који обори изнад БиХ први немачки авион.

Ево како изгледа поменути поклон (поклон представља неколико стихова из Вучуревићеве песме „Поздрав из Српске Херцеговине“; објављене у Црногорском ратнику и Времену):

Често нам „пакет“ од вас стиже,
А нико од вас да приђе ближе
Да у ров сиђете, пушке се латите,
А биће касно кад то схватите!

Мора се признати да Вучуревић, што је сасвим у складу са песничком слободом, према овој двојци челника СПС-а није био нежнији од В. Драшковића, а Драшковић им је, да подсетимо, поручио следеће: „Одвратно је слушати Перчевића и Дачића, Станлија и Олија СПС, како хушкају на изгинуће своје вршњаке, док се они кочопере, у свиленим оделима, на екранима Телевизије. У рат, у прве борбене редове, барабе једне, ако већ морамо да ратујемо“.

Остаје нам да жалимо што Вучуревић није ову песму написао уочи децембарских избора у Србији. Тада би српска опозиција имала сведочење једног од најважнијих Срба са оне стране Дрине о томе кога треба сматрати издајником српског народа: опозицију или владајућу партију. Социјалисти су уочи избора тврдили да издајници седе у опозицији. Вучуревић, изгледа, не мисли тако.

ПОМОЋ

Када је овај новинар предао у штампу чланак (објављен у овом броју **Српске речи**) у коме се анализира и утицај српског националног питања на исход референдума у Русији, није могао да зна да ће дан после тога бити усвојена резолуција Савета безбедности о поштравању санкција према СРЈ. Тај накнадни догађај само потврђује тезу којом се у поменутом чланку доказује да руска извршна власт не сматра да ће њено отворено прикључивање америчком ставу према СРЈ утицати на исход „свепародног руског референдума“.

Уосталом, не би постојали никакви разлози да се посебно образлаже да ће Русија више водити рачуна о себи него о Србији, да српска државна телевизија није учинила све да убеди народ како добар део руског народа одлази на починак са Милошевићевим именом на уснама.

Поменути телевизија, потпомогнута делом дневне штампе, до крајњих граница минимизирала је помоћ коју је Група 7 обећала Руској Федерацији. Најпре, та помоћ је представљена као фантомска пошиљка која никада не

долази у Русију у обиму који је обећан. Потом, висина помоћи се обавезно помиње уз вести о одласку руске војске са Кубе и Курилских острва. Даље та помоћ никада не премашује износ од 20 долара по глави становника и не прелази ни половину суме потребне руској држави за индексацију старе штедне (и руска држава је учинила штедишма оно што и српска)!

Када је Група 7 изашла са коначним билансом помоћи Јељцину (28 милијарди долара помоћи и 15 милијарди репрограмiranог дуга) видело се да однос висине те помоћи и помоћи за коју се тврдило да је Ватикан упutio Хрватској уочи њеног одвајања од СРЈ, стоји у приближно једнаком односу броја становника Руске Федерације и некадашње Југославије. Иста средства информисања која су некада „помоћ коју је упutio Ватикан Хрватској“ сматрала енормно великом (то је цена којом Ватикан плаћа распад СФРЈ, говорило се), помоћ коју нуди Група 7 Русији сматрају мизерном.

Дакле, цифре су тврдоглаве онолико колико то жели СПС.

ЧЕТВРТА ВЛАСТ (I)

Сјајни чланци које Михаило Михайлов објављује у **Недељној Борби** учинили су да многи политички чворови буду са лакоћом размршени. У том смислу, Михаило Михайлов недавно нам је пружио помоћ у тумачењу једне акције Ивице Дачића, портпарола СПС.

Још се нису стишали таласи након Дачићевог недавног пливања око зграде француске државне радио-телевизије (Дачић је покушао да докаже како чистки новинара има и у Француској), а море се поново узбуркало. Овога пута Дачић гласно пита: „Ко је изабрао ту „четврту власт“, лидере масмедија?“ Дачић је само поновио питање које је америчкој јавности упutio Солжењичин у својој чувеној Харвардској беседи, 1978. године. То понављање везано је за Дачићеву очигледну намеру да докаже како власт коју имају масмедији народ није бирао на изборима ни у Америци, па се тако нешто не може очекивати ни у Србији!

Михаило Михайлов, међутим, пружа у **Н. Борби** читав низ аргумената који показују да је Солжењичинова беседа изазвала велику полемику у којој су учествовала најблиставија имена америчке интелектуалне сцене у широком распону од најлевијих либерала до најдеснијих конзервативаца. Чак је, како наводи Михайлов, и госпођа Картер изјавила: „Ако се господин Солжењичин не допада Америка нека се носи одавде“.

У Србији нико не очекује да супруга српског председника учини Дачићу оно што је госпођа Картер учинила Солжењичину. Међутим, најмање што би се Дачићу могло упутити као критика било би упозорење да ће се и у његовом првом следећем покушају злоупотребе чињеница везаних за масмедије наћи неки нови Михаило Михайлов који ће га ударити по прстима несташне руке.

ЧЕТВРТА ВЛАСТ (II)

Како српски социјалисти замишљају избор „четврте власти“ — лидера масмедија, може да се види на основу њихових критика упутених **Борби** која је одавно измакла контроли политичких моћника.

У четвртак, 15.04.1993., у Народној скупштини Србије, Зоран Анђелковић, шеф посланичке групе СПС, изјавио је: „Довољна је анализа последња три-четири дана (писања у тим данима — прим. М. П.) па да се види како **Борба** покушава да се подсмева и да оцрни српски народ, наносећи му велику штету. Без преседана је како се на четири-пет страна рекламирају авиони НАТО. Стиче се утисак да се пропaгира акција над небом БиХ“.

У суботу, 17.04.1993., на главни терен српске државне телевизије, како би рекао Б Тирнанић, истрчао је лично Стефан Губач, присиљен да узврати на ватру коју је српска опозиција, држећи аутоматске пушке у једној руци а **Борбу** у другој, отворила на српски народ. Том приликом, Губач је рекао: „Дан после усвајања резолуције о заштити силом зоне забрањеног лета над БиХ, **Борба** је објавила велики интервју са Манфредом Вернером, генералним секретаром НАТО пакта а не са неким нашим војним командантом“.

Одговарајући Солжењичину на његову већ поменути Харвардску беседу, амерички интелектуалци су доказали да су и избори „четврте власти“ у САД демократски. Свакога јутра, већина Американаца одлази на киоске и за свој новац купује лист по сопственом избору. Ако неки лист нема довољно „гласача“ — он пропада.

Код нас, очигледно, социјалисти захтевају да они за нас бирају дневну штампу коју плаћамо (док још можемо) својим новцем. Зато је **Борбу** потребно уништити причама: да је та стара госпођа издајник српског народа. У том циљу било би ефикасно кад би социјалисти успели да докажу да је госпођа **Борба** старија сестра и Весни Пешић и Вуку Драшковићу. Тако би српски социјалисти могли да реализују Дачићеву формулу о избору „четврте власти“ — лидера масмедија. При томе би се и сам Солжењичин нашао у чуду невиђеном.

КОШАРКА

Сетно сећање на оно што су Србија и Југославија представљале у свету изазвао је у нама ових дана ненадмашни кошаркашки стратег београђанин Божидар Маљковић. Маљковић је од француског првака Лиможа начинио екипу која је у Грчкој надмоћно освојила титулу првака Европе. Лимож је у финалу тукао екипу Бенетона захваљујући чињеници да је један Југословен (Б. Маљковић) успео да значајки употреби једног бившег Југословена (Ј. Здовца) у заустављању другог бившег Југословена (Т. Кукоча). У том југословенском кошаркашком рату одлучена је титула првака Европе.

ЗАШТО РАДОВАН КАРАЦИЋ ИГРА ПОГРЕШНИМ КАРТАМА

СЛАБ ИЗ

Десетине, а уокоро можда и стотине ратних монструма над Босном и западним границама Србије, логичан су резултат елементарних, основних математичких операција. То што су „елементарне“, односно „основне“ заиста не мора да значи ништа онима који спадају у готово 30 % суштински неписмених у овој и овим земљама, али би морало да значи булументи овдашњих тако-рећи писмених политичара и генерала, „оспособљених“ да праве разлику између шампите и коприва; између патриотизма или чувања властитог огњишта, с једне, и политичке борбе, војне доктрине и геостратегије, с друге стране. Али, кренимо редом.

Радован Караџић је босанско-херцеговачке Србе повео у грађански рат са идејом да њих око 1,5 милиона, односно 33% становништва БиХ, остане на око 70% територија републике, на којима су према катастрофама,

— Република Српска има нсувише дуге границе према противницима у ратном сукобу да би могла да их без много жртава „сервисира“ и неупоредиво јача војска

— Ко се за шта борно у досадашњем току рата и преговорима

— Да ли су Венк и Овен награђивали у складу са дужином актуелног фронта.

— Зашто Караџић није могао или хтео да израчуна оно што су Американци и Руси урадили као прво

проценама и пописима имали апсолутну или релативну већину. То је значило да је за противнике, муслимане и Хрвате, њих око три милиона заједно (дакле два пута више) остављено око 30% територија (дакле два ипо

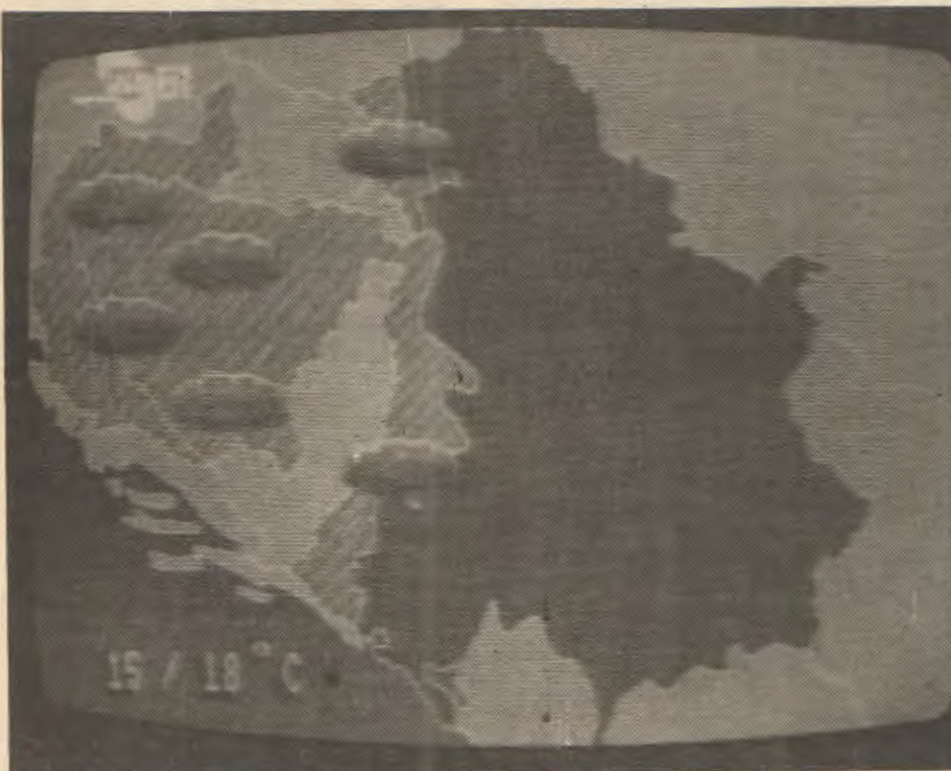
Пише: Стево БАТИЋ

пута мање). За почетак, то је био сигнал да Срби сваку „сумњиву“ већину почну да претварају „несумњиву“ (на рачун Хрвата и муслимана, свакако), а да муслимани и Хрвати проблем „пренапучености“ почну да решавају на рачун Срба. „Технички“ резултат ове операције је свеопште етничко чишћење свих територија, без обзира под чијом се влашћу налазиле, и готово милион и по избеглица из редова све три стране, а дипломатски — епитет агресора, етничког чистача и геноцидног народа, који је међународна јавност доделила искључиво Србима.

Међутим, да чудновате рачунице и математичка логика нису јача страна само „нашег“ Радована Караџића и његових суфлера доказала је тзв. светска заједница пославши му на мегдан своја ни мање ни више него — два Караџића — Венса и Овена. А, по логици ствари, два Караџића у стању су да направе два пута веће зло него један. Види се то из њихових „провинцијских мапа“, у којима је садржано неупоредиво више конструкционих чуда него што би било у стању да произведе макар и онолико психијатричан Караџићев мозак.

РАЗНИ КВАЛИТЕТИ

Од десет провинција три су припале Срби-ма, раздвојене су, без граница са Србијом, а и коридор између Србије и Крајине прекинут је. Међутим, тек ту почиње права математика. Испоставило се да би на тај начин, према



Вучелићев, Милошевићев Караџићев и Хаџићев доживљај „Велике Србије“.

РАЧУНА

хрватским изворима, чак 650.000 Срба остало у муслиманским или хрватским провинцијама, а у српским провинцијама остало би око 260.000 босанских муслимана и око 80.000 Хрвата. Српски извори, који у рачуницу укључују и „отворено Сарајево“, говоре о 51% Срба, 33% муслимана и 37% Хрвата изван планираних матичних провинција. Опет, то новокомпоновано братство и јединство није најгоре што су Венс и Овен спремили Србима (и осталима), боље речено Караџевој аритметици.

Желећи, ваљда, да испоштују Караџићеву, и не само његову, замисао да ће Срби бити „свугде тамо где су српска гробља и српске јаме“, Венс и Овен су то преточили у идеју да ће Хрвати и муслимани бити тамо где су хидро и термоелектране, рудници, значајни привредни комплекси и саобраћајнице. од око 31,5 милијарди долара вредности основних средстава у привредном и друштвеном сектору БиХ, муслиманским провинцијама је Венс-Овеновом конструкцијом додељено добара у вредности од око 12,7 милијарди долара или 40,3%, хрватским 7,2 милијарди долара или 22,8%, српским 6,1 милијарди долара или 19,4% и Сарајеву као „отвореном граду“ 5,3 милијарде долара или 16,8%. Све хидро и термоелектране требало би да припадну муслиманима и Хрватима: хидроелектране на Неретви (5) и Требишњици (2) предвиђене су за Хрвате, а она код Вишеграда за муслимане; готово све термоелектране и рудници угља виђени су у муслиманским рукама. Од око осам милијарди долара укупно процењене вредности инсталисане снаге енергетских објеката Србима је удељено 1,8 милијарди долара или 22,5 %. Четири најважније железничке пруге у стопостотном износу пролазе кроз муслиманске и хрватске провинције, а две „чисто српске“ — Нови-Бана Лука-Градишка и Нови-Книн — пролазе кроз српске провинције са мање од 70% своје дужине.

Из ове две сасвим противуречне и међусобно искључиве рачунице и на основу географских и етничких карата које проистичу из тих рачуница јасни су и досадашњи политички императиви мап(ет)оваца. Караџићев: 1) Република Српска у једном комаду, 2) Обавезан коридор између Србије и Босанске и Книнске крајине, 3) Потпуна српска граница према Србији, односно Југославији. (Година дана рата показује да „квалитет територија“, на ко-



јем се сада инсистира, и „квалитет жртава“ нису били на листи приоритета). Венс-Овенов: све супротно. У преводу на језик праксе то значи да је и хрватским и српским и муслиманским лидерима било апсолутно свеједно по коју цену (каких жртава) ће остварити своје циљеве, с тим што су се Хрвати од самог почетка борили за квалитет територијаа добили ама баш све, муслимани за квалитет власти а добили неупотребљиву привредну структуру, а Срби за квалитет пашњака, шума, литица и врлети, да би се на крају сетили да је један килограм злата вреднији од милион тона, макар и завичајних фекалија. Другим речима, Венс и Овен својим распоредом територија, провинција и различитих вредности нису, заправо учинили неке кардиналне грешке. Само му унеколико модификовали Караџићев избор и фактичко стање ствари. Тачније, у односу на Венс-Овенов распоред материјалних добара, Караџић би изгубио власт над, на пример, хидроцентралом код Вишеграда (која је, додуше, по инсталисаној снази практично еквивалент за свих пет хидроцентрала на Неретви), а већину „осталог“ практично не би изгубио, јер практично ни сада не поседује. А не поседује, јер је то био његов стратешки, војни и политички избор, епилог

погрешне политичке и војне процене. Ни муслимани ни Хрвати (нарочито) такву грешку нису направили.

ПОЧЕТАК РАЧУНА

У тренутку када ситуација око Венс-Овенових мапа достиже кулминацију, корисно је проанализирати још један моменат, који и америчка и руска и све друге озбиљније администрације имају у виду и, чак, на њему граде оперативне планове, баш као што се то не може рећи за Караџића и његову аналитичарску екипу, ако уопште постоји. Ради се о следећем.

„Изглед“ државне територије у комбинацији са неким демографским карактеристикама представља почетну тачку сваке иоле озбиљне војне анализе. По тој логици, идеалан одбрамбени „изглед“ имале би земље кружног облика, са одговарајућим распоредом становништва и са најбољим могућностима за техничку организацију одбране. У пракси се тај захтев своди на територије без којекаквих „рукаваца“, уских и дугачких појасева, а са хомогеним и неразуђеним централним делом, који ни у ком случају не нуди противнику прилику за „олаку“ ампутацију. Међу бившим

Југословенским републикама, на пример, те захтеве је испуњавала Македонија, а ни БиХ ни Србија нису „за бацање“. Супротан пример, државе, дакле, која је у овом смислу готово теоретски појам за лак плен, представља Хрватска (да се задржимо само у најближем окружењу). Проблем, наравно, није у естетском угођају него у дужини фронта, који треба контролисати и опслуживати, нарочито у случају земаља, какве су све овдашње, које војне тактике превасходно заснивају на земаљским операцијама и којима ипак још увек није техника него човек „највиша војно-тактичка вредност“.

Погледајмо, дакле, како у том смислу стоји ствар са војним целинама непосредно укљученим у ратне сукобе на тлу бивше Југославије — Републиком Српском, Републиком Српске Крајине, територијама тренутно контролисаним од стране муслиманске и хрватске етничке заједнице у бившој Босни и Херцеговини и Републиком Хрватском.

ФРОНТОВИ СА СВИХ СТРАНА

Република Српска се, уз извесне апроксимације, може сматрати једноделном. Једноделност је „постигнута“ захваљујући изузетно разуђеним копненим границама, променљивим и чак фиктивним, при чему унутар саме територије постоје реалне „туђе“ територије:

територија Сарајева, око Сребренице и Цазинске крајине. У сваком случају, имајући у виду променљивост граница услед ратних сукоба, може се сматрати да Република Српска има границе укупне дужине између 2200 и 2400 километара. Значајно је овде рећи да најмање 1350 километара граница оптада на границе према територијама противничких страна у сукобу — Муслиманима, Херцег-Босни (босанским Хрватима) и Републици Хрватској. Од тога око 300 км оптада на хрватску енклаву, око 850 км на разуђене муслиманске територије и око 200 км на Републику Хрватску. Остало су границе према СР Југославији и Републици Српске Крајине. При свему томе, границе ка муслиманском живљу у оквиру Југославије, у дужини од неких 70 км сматрају се релативно „пријатељским“.

Према последњим подацима српске стране, Република Српска тренутно заузима укупно 61% територије бивше Босне и Херцеговине (спало са 70%), што чини приближно 31.200 квадратних километара. Ако се претпостави (јер је другачије немогуће израчунати) да је у овим околностима само 10% Срба остало на територијама које држе муслимани и Хрвати и да је у избеглиштву приближно 30% популације, долази се до броја од око 900.00 људи који под условом да су сви редом војно способни (а тај критериј у овим условима задовољава приближно 50% популације) треба да покрије поменутих 1350 непријатељских километара.

Занимљиво је одмах овде споменути да је по површини међу свим европским државама Републици Српској најсличнија Белгија са око 30.500 квадратних километара, са око 1000 километара дугом (али потпуно пријатељском) копненом границом, коју, међутим, за сваки случај, опслужује чак 10 милиона потенцијалних фронтоваца.



Република Српске Крајине вероватно се данас може сматрати светским шампионом невероватне конфигурације. Уз то, од око 1300 км њених спољних граница чак око 900 км окренуто је према ратним противницима (према Републици Хрватској више од 800 км и према Цазинској крајини више од 75 км).

Према изворима из РСК, те границе данас реално опслужује око 350.000 људи, од којих је, наводно, 80% војно способно.

Муслимански територији заједно тренутно имају најмање 1100 км спољних граница, између 100 и 110 км са босанским Хрватима, а све остало са Србима из РС или РСК. Како ствари стоје, готово целокупна дужина граница може се сматрати границом према ратном противнику.

Уз исте претпоставке и у истим условима као код РС, те границе опслужује око 1,1 милион људи.

Босански Хрвати „инсталирани“ у Херцег-Босни имају око 400 км непријатељских граница уколико се и оних 100-110 км према муслиманима не сматра нарочито сигурним. Са границама према матици, Хрватској, то чини укупно око 600 км спољних граница.

Уз рачуницу као код РС и муслимана, те границе опслужује не више од 550.000 људи.

Република Хрватска је са најмање 1000 километара својих граница окренута према реалним противницима — српским крајинама и СР Југославији, а опслужује их, према калкулацији становништва без Срба и још поне-

ких етничких група, око четири милиона људи.

Занимљива је и комбинација са „везаном трговином“ између Републике Српске и Републике Српске Крајине. Уколико се посматрају као целина, од укупно око 300 км спољних граница имају најмање 2250 км граница окренутих према заједничким противницима и укупно око 1,25 милиона људи који би требало да их штите под условом да нико и ништа друго не ради.

Разумљиво је да се код претпоставки о људству, у одбрани отаџбина и домовина полази од тога да се ради само о аутохтонима, дакле без икаквих добровољаца, паравојца и хуманитараца, који у стварности битно мењају слику на терену, али стратешки, дугорочно гледано, нису од интереса за рачун.

КО ЋЕ ДА СЕРВИСИРА

Већ и из неколико оваквих бројки, од каквих се обично полази при размишљањима о „геостратешким шансама“ неке земље у ратним сукобима, а на које се касније надограђују студије о обучености, врсти и количини наоружања, позадини, савезницима, борбеном моралу и слично, јасно је и веома битно при опредељивању за (п)отпис Венс—Овеновог плана и следеће.

Република Српска, на пример, као кључни беочуг у ланцу могућих ратних и политичких

догађања, има конфигурацију — односно границе — које захтевају изузетно бројно људство за њихово „сервисирање“. Насупрот томе, рачун показује да један километар фронта на страни РС може да опслужује највише 667 људи, док је на муслиманској страни та бројка 1000, а на хрватској целих 1375. Република Српске Крајине има још гори показатељ — свега 389 људи по километру фронта. Ништа боља ситуација није ни у комбинацији две српске републике — 556 људи по километру заједничког непријатеља. Све то говори о чињеници да је за одржавање оваквог „изгледа“ државе или потребан неупоредиво већи број војника, или неупоредиво „комотније“ ризиковање људских живота, или изузетна премога у оружју и другој техници сваке врсте.

Уколико то није случај, најнеопходнија могућа мера је — **прилагођавање облика граница могућностима одбране**. Караџић, рецимо, тачно зна колико и зашто жртвује људе да би сачувао најчешће бесмислене границе и то, чак, не крије. Прво се без много помпе, али после много узалудних жртава, смањило са 70% на 61% бивше босанско-херцеговачке територије, а онда почео да лицитира са неких 20% територија, којих је „спреман да се одрекне“. О степену „неодрживости“ такве територијалне целине, поготово у условима који јесу, говори и следећи занимљив податак. Када би се целокупне „државне“ границе Републике Српске рашириле у круг, дакле конфигурацију одбрамбено идеалне државе, до-

била би се територија промера 730 км и површине око 425.000 квадратних километара (у односу на постојећих 31.000), што би одговарало једној од највећих европских земаља, а у којој би било становништва као у пола Београда. Вероватно је право ђавоље дело и следећа коинциденција: од око 180 светских земаља она која је по површини (са око 440.000 кв.км) најближа тој „теоријској“, просторној РС није ни једна друга него — **Ирак**.

ЗАКЉУЧЦИ ЛОГИЧНИ

Већ из самог поремећаја ове рачунице аналитичари су у стању да закључе многе ствари. Да се, на пример, под одређеним условима, равнотежа не, може одржати без контингената у људству „са стране“, или без додатног снабдевања оружјем. Ако, се при свему томе, онај ко је према поменути и другим релативно егзактним показатељима требало да буде хендикепиран, појављује као војно **супериорна снага**, то је сигуран знак да се без гриже савести може третирати као **вероватни грешник**.

По свему судећи, Венс—Овенов план је грешност појединих актера босанско-херцеговачког рата наградио својеврсном доларском равнотежом, која коинцидира са српским мишљењем о политичкој позадини тог плана. Ако се, на пример, вредност горе поменутих основних средстава, која би према Венс—Овеновом плану требало да при-

падно појединим провинцијама, подели опет са дужином фронта сваке од садашњих етничких територија добије се следећи однос: **Срби 4,5 милиона долара по километру фронта, муслимани 12 милиона, а Хрвати чак 18 милиона долара по километру фронта**. Ова рачуница иде у прилог тези да је Херцег-Босна изузетно награђена за нешто што ни њој самој није јасно, а што Срби виде као липак Велике Хрватске.

На крају, треба подсетити да ни једној од великих сила није јасно шта то Караџића везује за неке очигледне „вишкове“ територија, нарочито највећи део херцеговачког крша, које противници, и да могу не би желели да освајају. Све су то само аргументи, понегде и сасвим имплицитно садржани, да се копнене интервенције страних сила на територији БиХ готово потпуно искључују, а да су ратна дејства авијације по објектима на територији РС (највероватније и уз саму границу са СРЈ, а можда чак и на њеној територији) и наоружавање муслимана до нивоа комплетне премогли над Србима — апсолутно извесни.

Стога би потписивање Венс—Овеновог плана могло да се посматра не као војни пораз, него као очигледна корист. А зашто та корист није била знатно већа, објасниће они који су за њу узалуд дали животе. И спаси се пакла.

ГАЛЕРИЈА

ГЛУШАЦ

**НОВИ БЕОГРАД
МИЛЕНТИЈА ПОПОВИЋА 1
ТЕЛ. 222-33-11 / 2932
364 ДАНА ОД 9—21**

РАТНА БИХ

Авиони НАТО контролишу небо изнад Босне. За почетак те, како су је многи стручњаци и политичари процијенили, веома опасне и ризичне операције овом војном савезу и УН требало је више од пола године. Српске оружане формације, које Радио БиХ потпуно погрешно назива четницима, не забрињава много хука француских „миража“ и америчких „иглова“, јер контролишу све значајније пунктове на земљи. Ти положаји на босанским просторима много су значајнији од најмодернијих летилица на небу. На њима се, заправо, рат добија или губи. А све ово са авионима НАТО више личи на међународни аеро-митинг, на коме се доказују могућности „небеских љепотица“ од којих је већ једна поболо носом у море. Да је, можда, ова акција предузета прије десетак мјесеци имала би неку сврху. Спријечила би српску авијацију да направи прави дар-мар у неким мјестима источне Босне о чему су свјетска средства информисања увелико информисала док је домаћа јавност била ускраћена да сазна било шта.

У Босни се данас за целомесечну плату може купити пар килограма хлеба, ако се нађе и ако се преживи у реду за чекање. А од керозина који потроши западна ескадрила над Босном за само један дан могла би живети цела Босна месец дана. А, богами, и од метка и граната које тамошњи мамлази испале у ваздух док се радују лепом дану или новим жртвама.

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

ми себе да гранатирају, нису имали одакле, јер Сребреница се налази у котлини а с обзиром да се налазе под сталном палбом противника свако излагање на обронке око града равно је самоубиству. Тако објашњавају и страни извјештачи који су за годину дана добро упознали босанско-херцеговачке гудуре и све боље изговарају називе мјеста. Сребреница је још једна крвава мрља овог недефинисаног рата.

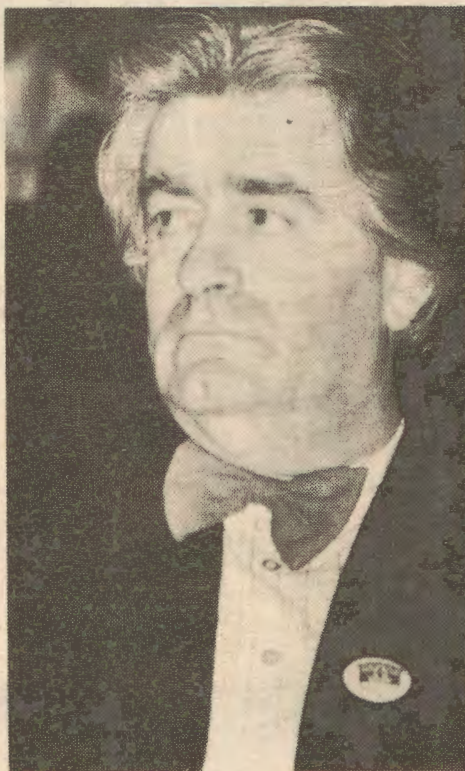
ПОРАЗ ДИПЛОМАТИЈЕ

То што авиони НАТО и практично спроводе резолуцију УН о зони нелетења над Босном последица је у првом реду пораза дипломатије. Прво су се европски дипломати упетљали „к'о пиле у кучине“, а затим су врућ кромпир пребацили Вашингтону и, наравно, УН. У овом тренутку нико, међутим, не зна тачно шта је најпапетније урадити. За било коју конкретну акцију има исувише разлога за „да“ или „не“. Кад су у питању тако тешки проблеми јављају се обично и велике дилеме

ГОРЕ ФАНТОМ,

Авиони НАТО требало би, по сопственој замисли, да заштите слабију — муслиманску страну у овом рату. Шта се, међутим, догађа? Свако надлијетање ових летилица изнад босанско-херцеговачког неба по правилу је пропраћено жестоком гранатирањем или бомбардовањем понајвише муслиманских положаја и то са земље. То се догађа не само у источној Босни. Другим ријечима; амерички, француски и холандски авиони индиректно убијају понајвише муслиманске цивиле.

Најдрастичнији примјер је погибија 56 људи у Сребреници од граната испалених са српских положаја. Од тога је погинуло 15 дјеце, а преко 90 особа је лакше или теже рањено. Бивши психијатар Радован Караџић је поново покушао да „објасни“ свијету како су Муслимани пуцали сами на себе да би отпушили његове оружане формације, али таква „објашњења“ више не пале чак ни међу његовим пријатељима. Свијет је згранут над овим злочиним, али од тога жртве и њихови најближи немају никакве користи. Што се тиче Караџићевих објашњења она се могу поредити са црним хумором и сарказмом човека који је изгубио све критеријуме и сам свјестан да неће моћи да оствари све оно што је замислио. Муслимани и да су хтјели са-



а оне, опет, рјешавање тог проблема одлажу у недоглед. Неко је добро примијетио да се Запад у босанско-херцеговачком конфликту понаша као добронамјерно дијете чије су жеље чисте, али су препуне наивности: „Покрије очи да не види шта се дешава, а онда се чуди што не види“.

Ипак, не би се рекло да Запад не види шта се дешава. Поједностављено речено — све се зна. Прије би се могло рећи да Запад пред свијетом покрива очи и прави се да не види све, јер у супротном морао би да призна своју немоћ у рјешавању југословенске кризе која је добила најтрагичније финале у БиХ.

Додуше, западна дипломатија је у последње вријеме укључила и руску надајући се да ће она бар мало утицати на српску страну у сукобу, али од тога изгледа нема ништа. „Босански Срби нису, такође, спремни да извршавају београдске наредбе“, рекао је у интервјуу московском дневном листу „Независна газета“ предсједник СР Југославије Добрица Ћосић. Он је додао да су његове могућности утицања на Србе у БиХ далеко мање него што то мисле у Е3, Савјету безбједности и САД. Ово се може протумачити и као одбацивање било какве сопствене одговорности са себе и израз стварне немоћи. Врло је чудна констатација господина Ћосића

да Срби у БиХ нису почели рат већ да су то, по његовим ријечима, учинили исламски фундаменталисти који су наводно жељели да створе исламску државу на Балкану. Ако цио свијет зна да је нападом српских оружаних формација на школу МУП-а на Врацама 5/6. априла 1992. године почео рат у средишњој републици бивше Југославије онда овакве изјаве звуче не смао неуверљиво него и чудно. Осим тога, добро је знано да су прави покретачи рата у БиХ управо у Београду и Загребу.

Поуке трагедије

Што се тиче, исламских фундаменталиста и стварања исламске државе на просторима БиХ није на одмет цитирати најпризнатијег југословенског исламолога др Дарка Танасковића који у књизи „У дијалогу с исламом“ каже да идеја о Исламској републици може бити негдје у дубокој позадини политичког настојања круга људи у СДА и у Исламској заједници: „Међутим, ту идеју не би требало исцрпљивати експлоатисати у објашњавању тренутне ситуације. У Југославији се у овој фази (септ. 1991. примј. Е. Ш.) може говорити о републици или евентуално сувереној држави у којој би Муслимани представљали већину становништва. То може бити корак ка исламској републици, али мислим да је на Балкану

лује имало срећно. Не дјелује исцрпљено ни Алија Изетбеговић мада је број погинулих припадника његовог народа, по више извора, премашио очекивања чак и најнеурачуљивијих и најокрелијих заговорника рата и прогнозера. Све га чешће јавно прозивају управо његови сународници да ће морати да сноси свој дио одговорности за трагедију која их је задесила.

Судбина Босанаца и Херцеговаца је веома поучна за друге народе који се налазе на ивици сукоба. Тренутно се њихов живот одвија између високопарне политике домаћих и свјетских политичара и авиона НАТО који их наводно чувају. Живот обичног грађанина БиХ изгледа овако:

Један радник у Зеници (град је типичан) за просјечну плату може купити 2,5 килограма хљеба. Наравно, под условом да је прими и да успије да дође на ред пред пекаром. У БиХ има око 300.000 пензионера, од чега у Сарајеву 58.000. У овим временима скоро нико о њима не брине. Ових дана требало је да приме јануарске пензије, али нема новца тако да многи кукају за некадашњим Топчидером.

Влада је обезбједила покриће новца, али до исплате није дошло јер није стигао новац који је већ требало да буде у трезору Народне банке БиХ. Чак и новинари са предзнаком

као што је то био случај раније. Наиме, прије неколико мјесеци свака појава цигарета на тезгама стварала би такву гужву да су на крају сијевали ножеви па је било и тежих повреда. Да не буде заблуде, нису се тукли за цигарете Муслимани против Срба и обратно.

На сав тај чемер надовезују се алармантна информација из Женеве, коју многа средства информисања нису чак ни регистровале. Високи комесаријат за избјеглице из швајцарске престонице саопштио је да су залихе хране за БиХ, као и друге дијелове бивше Југославије на измаку. Представница УНХЦР Силвана Фоа је рекла да не памти да су залихе хране биле тако мале. Поред толико информација и високопарној политици око БиХ она која живот значи једноставно је одгурнута у десети план. При томе, треба имати у виду да помоћ од Високог комесаријата за избјеглице на просторима бивше Југославије, по званичним подацима, прима 2,3 милиона људи. Шта ће се догодити ако, заиста, нестане хране у УНХЦР-у? Одговор би могао бити врло једноставан; умирање од глади поприимиће димензије епидемије. Ако се истање извори хране међународне заједнице тек ће постати свјесни озбиљности ситуације и они народи који нису окусили страхоте рата, али међу њима живи већи или мањи број избјеглица. При

ДОЛЕ КАНТОН

тај пут толико дуг да у овом тренутку поглед и не треба упирати у те магловите и по свему судећи ипак утопијске даљине“.

Спомињања стварања исламске републике на тлу БиХ у садашњем трагичном времену, онако како то чине поједини високи политичари у Београду, звуче слично као изјаве хрватских челника да они чувају Европу од православља. Или као фраза, која се често може чути у Загребу нарочито када се треба додворавати Европи, да је „Хрватска предзрије кршћанства“. Овакве игре фразама са једне или друге стране не подгријевају само медијски рат него у садашњим временима одnose људске жртве.

Рат у БиХ ушао је у фазу безизлазности која вуче у провалију све његове актере. Једноставно, тешко је дефинисати шта би у том рату могла бити пobjеда. Јер, највећи „успјеси“ у њему су клање, убијање, етничког чишћење и силовања. То је свијет видео и запамтио. Ако се тиме може подичити и једна војска онда се свијет потпуно окренуо тумба и о некаквим цивилизацијским односима нема сврхе разговарати нити размишљати на балканским просторима. Мораће доћи отржење и свођење рачуна. Тако је било увијек и послје највећих катаклизми и ратова. Не би се могло рећи да господин Карацић, без обзира на страховиту предност на фронту, дје-

„режимски“ пишу оштре коментаре тим поводом.

Питају се како је могуће да гувернер Народне банке већ мјесецима није у БиХ. Приближно исто толико одустан је министар за финансије као и министар за рад и социјалну политику. Они си, како је званично објашњено, „радно ангажовани“ далеко од Сарајева.

По другим, доста провјереним изворима, они су радно ангажовани слично као и бивши потпредсједник владе БиХ Мухамде Ченгић, који је у Турској веома добро разрадио посао и то захваљујући, прије свега, својој некадашњој функцији. Кажу да сад скупља и неку помоћ за своје сународнике у Босни, али да они од тога до сада нису имали никакве користи. Таквих „скупљача“ помоћи има и веле веома много не само у исламским него и европским земљама. Обичан човек каже: Нико ништа није са собом понио у гроб. Тјеш се сам, ако га већ не може утјешити неко други.

Рат диктира и цијене. У БиХ осим оружја практично мало шта има. Тако један пензионер са средњим примањима може мјесечно да купи око 20 килограма хљеба. За само неколико дана цигарете су поскупјеле са 15.000 на 45.000 динара. Утјешно је то што више нема масовних туча када се појаве на тезгама

томе треба имати у виду веома поражавајућу чињеницу да ниједна од република бивше Југославије нема залиха хране којима би могла да се похвали. Србија, истина, најбоље стоји али ако се сјетовени радови буду одвијали на садашњи начин идуће године биће више него алармантно. О другим републикама да се и не говори. Практично све независно — неовисне државице на просторима бивше Југославије постале су зависне од увоза хране. А, чиме да је палте? Поклони се све рјеђе дају. А и зашто би.



ТОЧАК ИСТОРИЈЕ

Ако смо били у недоумици због чега је Добрица Ћосић пропустио да Слободана Вучетића поново предложи за судију Савезног уставног суда, недавно смо и то сазнали. Овај је престао да слуша Слободана Милошевића и почео да пресуђује по свом уверењу и савести — довољан разлог да изгуби подршку човека који у овој земљи сам о свему одлучује. Вучетић је то на делу показао 7. априла ове године када је на јавној седници Уставног суда Србије једини гласао да се прихвати предлог за утврђивање уставности Закона о изменама и допунама Закона о избору

Француска буржоаска револуција била је спонтана. Лењинова револуција била је планирана. Драшковићева револуција требало би да буде заказана. Верујемо ли да је то могуће?



Пише:
Коста ЧАВОШКИ

ЗАКАЗАНА

народних посланика у Веће република Савезне скупштине („Службени гласник Републике Србије“, бр./1993). Преосталих седам судија гласали су против овог предлога и тиме прелутно потврдили уставност Закона којим ће, у жеку већ започетих избора, на брзину мења досадашњи начин избора посланика у Веће република.

УМИЉАТИ МАЧИЊИ

У добро уређеним државама које почивају на начелу уставности и законитости, стојер правне сигурности и предвидљивости у праву јесте независно судство. Дobar судија у неку руку не треба да буде ништа друго до живи; персонификовани устав односно закон (lex loquens). А да би то био, у његовој личности морају се, вели Јеринг, стећи два услова. Први је интелектуалне природе и своди се на потребно знање и потребну готовост за примену тог знања, укратко теоријска и практична правна спрема. Други је моралне природе, односно ствар карактера и претпоставља потребну чврстину воље и моралну храброст да се у примени права не заведе обзирима ма које врсте, било мржњом, било пријатељством, или сажаљењем, или страхом.¹⁾

Судије нашег Уставног суда једва да испуњавају и први услов. Један од њих (Ратко Вуцулија) није чак ни завршио правни факултет, а своју наводну стручну спрему ни на који начин није ни показао ни доказао. А међу преосталима има и оних који су силом прилика изабрани у Уставни суд, пошто при крају своје дуге политичке каријере нису могли добити у самој власти неки други, утицајнији и пробијачнији, положај.

Други услов мало ко од наших судија уопште испуњава. Када је Френсис Бекон саветовао судијама да дају предност државном разлогу у односу на право, односно закон

земље, поручио им је да ваља да упамте да су, попут лавова који су придржавали Соломонов престо, „лавови испод престола“ (lions under the throne), а па се отуда не могу супротстављати правима суверене власти. Наше судије, на жалост, никада нису биле лавови; за многе од њих пре би се могло рећи да су умиљати мачићи који, ако треба, и једу из Милошевићеве руке. Зато је Уставни суд Србије и могао ћутке да пређе преко очигледне неуставности — чињенице да је спорни Закон о изменама и допунама Закона о избору посланика у Веће република Савезне скупштине практично примењен — избором посланика — и пре. но што је, објављивањем у „Службеном гласнику“, ступио на снагу.

ПРИСТАНАК КАО ГРАНИЦА ВЛАСТИ

Склоност наших властодржаца ка самовољи и злоупотреби уставне и законске форме одавно је позната и у том погледу доношење поменутог неуставног закона не представља никакав изузетак, а камоли неко веће изненађење. Људи који врше власт увек су склони да је злоупотребе и у томе истрајавају док не дођу до граница. А та граница је наш отпор и немирење са злоупотребом власти којом располажу.

Не би, рецимо, Слободан Милошевић и његови сеизи расписали прошлогодишње децембарске изборе под очигледно повлашћујућим условима за владајућу странку и њеног савезника, да нису унапред знали да ће опозиција изаћи и на такве неравноправне изборе. И не би манипулисали гласачким списковима, вишком гласачких листића наводно непознатог порекла и записницима бирачких одбора које су незаконито задржавали у некаким општинским изборним комисијама, а можда подешавали па и фалсификовали поједине изборне резултате, да нису претпостав-

љали да ће опозиција, уласком својих посланика у савезни и републички парламент, прелутно признати званичне резултате избора. Било је, додуше, и огорчених оптужби да су ови резултати фалсификовани, па и смелих тврдњи да су, у ствари, победили Милан Панић и Депос, а не Слободан Милошевић и радикалисти (српски социјалисти и Шешљеви радикали); али је то већ ствар необичних ђуди и брзоплетих и непромишљених изјава. Јер, после ових смелих тврдњи нису уследили још смелији потези који из њих логично следе — враћање посланичких мандата који су непоштено подељени и до којих су владајуће странке дошле, ако су ове тврдње тачне, и крајом туђих гласова.

Са истом, лакомислености и недоследности опозиције рачунали су и владајући радикалисти када су отели Депосу четири посланичка места у Већу републике Савезне скупштине. Добро су предвидели да ће прва реакција бити бурна, а да ће потом изабране опозиционе посланике толико засврбети језик, да неће још дуго моћи без својих великих говора у скупштини. И тако је управо било. Најпре су се посланици Депоса и њихове вође заклињали да се неће вратити у скупштину док им се не врати оно што им је отето (четири посланичка места у Већу република), да би се за мање од два месеца (30. марта ове године) њихов већи део (посланици Српског покрета обнове у Савезном већу) вратио у Савезну скупштину и пре мериторне одлуке Уставног суда Србије, а да за узврат ништа нису добили од онога што су тражили. Једино је још преостало да се у духу оне народне — добар изговор пара вреди — нађе плаузибилно оправдање ове недоследности.

Најискренији је био Михајло Марковић, посланик СПО у Савезном већу, када је закључио да не треба робовати истрошеној доследности. Милан Комненић је био вештији,

па је повратак у скупштинске клупе објаснио забринутостју за „судбину земље“ и проценом да улазак Депосових посланика у скупштинску салу може да осујети такав след који је „водио сукобу Србије и Црне Горе“. ³) Било како било, владајући социјалисти и њихови ортаци у власти и отимачини — српски радикали — добро су проценили да опозицији могу отети оно што јој припада, а да ће ова, после јетких речи и свечаног заклињања, на крају преко свега прећи. И овог пута је **прећутни** пристанак опозиције био она граница до које су владајућа самовоља и безобзирност могле ићи.

ПАРЛАМЕНТ ИЛИ УЛИЦА

На основу античког предања и властитог политичког искуства, Макијавели је својевре-

ћи граничном, **природном** праву. Али није на странкама, поглавито не на либерално-демократским (популистичке су нешто друго), да оне саме, у име народа односно његове већине, доносе одлуку да ли том крајњем средству самоодбране ваља прибећи

РЕЧ У ПАРЛАМЕНТУ ИЛИ ПОБУНА

Најгоре од свега јесте када се ова **битно различита** средства политичке борбе побркају, па се истовремено заговара и реч у парламенту и јуриш на ТВ-Бастиљу. А то се, изгледа, управо догодило Вуку Драшковићу, председник Српског покрета обнова.

Најпре су се посланици ове странке вратили у скупштинске клупе без претходне одлуке легитимних органа Депоса. Учинили су то у

вишево упутство **обелодањено** у 20.000 примерака читава три месеца унапред пре но што ће по њему поступити.

ДРАШКОВИЋЕВА РЕВОЛУЦИОНАРНА ОРИГИНАЛНОСТ

И у томе је Драшковићева велика оригиналност. На почетку свог прослављеног дела **Стари режим и револуција**, Токвил објашњава да тако епохалан, уистину светско-историјски преврат, нико није очекивао, нити су самој револуцији претходили било какви догађаји који би је нагостили. Утолико се може рећи да је Француска револуција једноставно **избила**, то јест да је превасходно била **спонтана** револуција коју нико унапред није ни планирао ни очекивао, а камоли био свестан

РЕВОЛУЦИЈА

мено закључио да постоје два начина борбе: законима и силом. На сличан начин је и наша опозиција суочена са следећим неугодним дилемама: парламент или улица; говор или градска герила. Нема никакве сумње да је људима примерен само први начин борбе — умни говор, наравно под условом да су зајемчени потпуна слобода говора, ничим окрњена равноправност услова за надметање речју и сликом за поверење бирача, редовни слободни и поштени избори и правична подела мандата. Ако ови услови, међутим, нису дати, онда је не само нечасно него и нецелисходно учешће на неравноправним и непоштен изборима и у раду тако изабраног парламента. Јер, права опозиција тиме само даје легитимност самовлашћу и постаје украс таквог режима. Једино што опозицији тада престојаје, то су ванпарламентарни облици борбе, укључујући и грађанску непослушност; дакле, опет говор али сада на улицама и трговима, симболичан говор, **мирно** окупљање, **мирне** демонстрације, неплаћање државних пореза и других намета (телевизијска претплата и сл.), штрајкови, а у случају крајње нужде и генерални штрајк. Више од тога **демократска** опозиција **либералних** уверења не може предузети. Другим речима, дилема — парламент или улица — се релативно лако може разрешити. Легитимно је и једно и друго — прво под условом да су избори уистину слободни и поштени; друго, ако прво није могућно, под условом да се опозиција служи насиљем.

Као средство политичке борбе, насиље је одувек било спорно, чак и кад је била реч о тираноубиству. У модерном времену, либерно-демократска опозиција може прибећи насиљу само у **нужној** одбрани, дакле, као одговор на нелегитимно насиље власти и само док тај напад траје. Може се наравно говорити и о праву на побуну као изузетном, тако ре-

вери да се и у таквом парламенту **речима** може нешто постићи. А онда је Вук Драшковић, потпуно ненадано, оспорио делотворност било каквог држања говора. „Надам се“ — вели Вук Драшковић — „да нема никог у опозицији ко, после свега, верује у ефикасност некаквих манифестација клечања, **држања говора** (подвукао К.Ч.) или да сматра како уопште не треба нешто радикално организовати.“ ⁴) Уместо држања говора и сличних средстава борбе, горљиво се zaloжио за „одсудан отпор“ у којем ће пасти коначна одлука: „ми или они!“ ⁵) Јер, када је реч о „спасу државе и нације“, „немамо права да се не побунимо. Немамо право да не покушамо. Морамо, сматрам“ — додаје Драшковић — „по сваку цену, заузети; физички заузети, творницу лажи у Таковској 10. Мора пасти или ТВ-Бастиља или будућност Србије.“ ⁶)

Ако смо добро разумели оно за шта се Вук Драшковић у овом интервјуу НИН-у залаже, то је **побуна**, преузимање власти, радикалан преврат, дакле, права револуција у духу оне Макијавелијеве логике „или — или“, „или ми — или они“, *tertium non datur*. Чак и поједна практична Драшковићева упутства веома налице сличним упутствима других великих револуционара. Тако, рецимо, Драшковићево упутство — „Морамо, сматрам, **по сваку цену** (подвукао К.Ч.), заузети, физички заузети, творницу лажи у Таковској 10“ — по стилу и интонацији веома подсећа на чувено Лењиново упутство члановима Централног комитета у предвечерје Октобарске револуције: „Треба, **по сваку цену** (подвукао К.Ч.), вечерас, ноћас ухапсити владу, разоружавши (побивши ако се буду противили) јункере итд.“ ⁷) Једина је разлика у томе што је Лењиново упутство било **тајно** и што је непосредно претходило јуришу на Зимски дворца и преузимању власти у Петрограду, док је Драшко-

њених далекосежних последица. Кажу да је сам Луј XVI на дан пада Бастиље (оне праве) у свој дневник записао *rien* (ништа), пошто тог дана ништа није уловио.

Као нови тип револуционара, Лењин је увео и битну новину. Он је дуго припремао револуцију тако што је, поред револуционарне теорије, скрвао и авангардну револуционарну партију која ће, попут упаљача, ту револуцију запалити и разбуктати. Утолико је Октобарска револуција била **планирана** револуција.

Преврат који је Драшковић обнародовао требало би да буде **заказана** револуција. Наиме, Драшковић скоро дословно каже: „Дана 28. јуна, лета Господњег 1993, на Видовдан, окупићемо се на тргу испред Савезне скупштине, а онда ћемо извршити јуриш на ТВ-Бастиљу у Таковској 10. и физички ћемо је заузети итд.“

У данима који су пред нама треба се топло надати да ова **заказана** револуција неће опет да закаже.

НАПОМЕНЕ

1) Рудолф Јеринг, **Циљ у праву**, Београд, Државна штампарија Краљевине Србије, 1894, свеска прва, стр. 275.

2) Франсис Бекон, **Есеји или савети политички и морални**, Нови Сад, „Матица српска“, 1952, стр. 182.

3) **Политика** од 31. марта 1993.

4) **НИН** од 9. априла 1993.

5) *Ibidem*.

6) *Ibidem*.

7) Лењиново писмо члановима Централног комитета од 6. новембра (24. октобра по старом календару) 1917.

Пише: Никола
МИЛОШЕВИЋ

УВРЕДА ВЕЛИЧАЊСТВА

Више пута је писац ових редова указивао на једну особену врсту политичке опције карактеристичну за такозване бољшевице ванпартијце, или у нашем данашњем српском случају — националбољшевице ванпартијце, који, премда формално не припадају владајућој странци, мање или више отворено наливају воду на њену воденицу. За аналитичара домаћих политичких прилика особито су занимљиви они примерци већ поменуте националбољшевичке врсте, у чијим јавним испуњањима има и понека резерва према постојећем режиму и који су — да све буде занимљивије — истакнути функционери неких других странака.

Можда најкарактеристичнији пример оваквог једног националбољшевика са дисанцом, представља један од лидера Демократске странке и један од филозофа пракси-совске школе — **Љубомир Тадић**, коме је пре неког времена редакција „Илустроване Политике“ омогућила да на три странице изложи своје виђење садашњег политичког тренутка. Осврћући се у поменutom интервјуу на сукоб владе и опозиције, господин Тадић каже да „опозиција хоће свог непријатеља владу да уништи, а влада се свети опозицији за њену чангризавост, за њену неумереност у нападима и њену сатанизацију владе тиме што је сваки пут наметала своју вољу“ („Илустрована Политика“, бр. 1792. од 6. III).

ШАРЛАТАН И ХИТЛЕРИ

Разлика у начину на који овај истакнути функционер Демократске странке види владу и опозицију више је него очигледно. Опозиција хоће да **уништи** странку на власти, а при томе је чангризава, неумерена у нападима и к томе још сатанизује свог противника, а стран-

Само у некој земљи чуда може се догодити да главни идеолог једне опозиционе странке позива полицију странке на власт да увреду нанесену председнику Републике и председнику те исте странке третира као увреду величанства, односно као злочин

ка на власти намеће своју вољу опонентима из опозиције уместо да их уништава.

Није без значаја ни то како господин Тадић види оно што он назива наметањем воље опозицији. Помислили бисмо можда да идеолог Мићуновићевих демократа хоће да каже да су Слободан Милошевић и његови сарадници, користећи свој политички монопол, уприличили изборе под неравноправним околностима и тако добили привидан демократски легитимитет за сопствену власт.

Далеко од тога. Господин Тадић само констатује да је „српски народ на изборима два пута дао већину гласова“ садашњем режиму, не помињући при том ни једном речју неравноправне услове избора, а наметање воље о коме је реч види у томе што би се „једна зрела демократска власт морал консултовати с опозицијом у свим стварима, без обзира на то што је она у мањини“.

За Љубомира Тадића, према томе, у Србији је на снази режим коме је народ по сво-

јој слободној вољи у два маха указао поверење и чија је једина мана то што, премда законито и демократски изабран, неће да се консултује са опозицијом, без обзира на то што је иста опозиција исто тако законито и демократски остала у мањини. Не треба се онда чудити што господин Тадић све оне критичаре из редова опозиције који указују на тоталитарну структуру српског режима назива лажовима, а пре свега оне који би да српски политички поредак доведу у њену везу са национал социјализмом. „Национал социјализам је хитлеризам“, вели господин Тадић, а онај ко то „озбиљно тврди“ за политички систем ове земље „тај лаже“, а ако не тврди озбиљно, онда је шарлатан и служи се шарлантанским фразама“.

ПРЕТВАРАЊЕ НАРОДА У ДРЖАВУ

Истини за вољу, српски политички поредак је пре националбољшевички него национал-социјалистички, а разлика између ова два поретка само је у томе што националбољшевизам представља стидљиви облик национал-социјализма. Међутим, када би се овај идеолог Демократске странке доследно држао својих сопствених социолошких опсервација и када би оне биле доследно изведене, морао би и он сам закључити да политички систем Србије спада у рубрику тоталитарних режима. За господина Тадића фашизам је, наиме „облик тоталитаристичког режима у коме није тоталитарна држава кључно питање, него је то тоталитарна партија“.

Израз „кључно питање“ није додуше стилски беспрекоран, а није ни превише логичан. Господин Тадић у ствари хоће да каже да је само у фашистичким режимима средиште власти у партији, што би значило да је рецимо у Стаљиновој империји држава била главни политички чинилац и да је једна тако безначај-



на фигура као што је био Калињин имала већу политичку моћ од генералног секретара болшевичке партије.

Господину Тадићу изгледа није позната елементарна чињеница да је у свим тоталитарним режимима новијег доба, како оним национал социјалистичким и фашистичким, тако и оним болшевичким, партија сила изнад државе. Нешто је већ друго култ државне организације који чини саставни део тоталитарних идеологија и према ком култу има и господин Тадић једну, рекли бисмо, психолошки веома индикативну слабост. „Данас кад су држава и српски народ угрожени од целе такозване светске заједнице, каже господин Тадић, заборавља се да је спас државе први закон, оно што су још стари Римљани говорили: „највиши закон“.

Пре свега, стари Римљани нису „говорили“ да је „спас државе највиши закон“. Римска изрека коју је господин Тадић психолошки крајње индикативно прекројио тачно гласи: „Спас **народа** је највиши закон“. Идеолог Демократске странке сметнуо је дакле с ума реч народ, као што је сметнуо с ума и то да не може бити свеједно да ли је највиши закон спасење државе или спасење народа, сем ако за њега народ и држава нису исто.

Омашка о којој је реч открива нам где се крију прве политичке симпатије главног идеолога Демократске странке. Господину Тадићу није до спас српског народа, јер да јесте, не би се он толико бринуо за спас управо оне државе која је тај народ и довела у ситуацију у којој су му изгледи за спас све мањи.

КРАСНА ПЕРСПЕКТИВА

У истом духу су и Тадићева спољнополитичка разматрања. Академик Тадић сматра да једини излаз из незавидног положаја у који

је Србија доспела није промена садашњег режима, већ успостављање нарушене светске равнотеже. А нарушену светску равнотежу могуће је по његовом мишљењу успоставити само ако Русија опет постане велика сила, на чему, према Тадићевим речима, раде „комунисти збачени са власти“ и „један део руских националиста“, који су, вели од речи до речи господин Тадић, „оно што је перспектива у будућности“.

Красна перспектива. Руски националболшевици треба да спасу националболшевику у Србији и онда ће, најзад, за српски народ доћи бољи дани или тачније — доћи ће бољи дани за српску државу, следимо ли политичку логику господина Тадића.

Додуше, уз ову последњу исправку, прогноза господина Тадића могла би бити тачна. Јер, ако у Русији победе националболшевички пријатељи и једномишљеници српских властодржаца, то може доиста бити спас за овакву српску државу, али зато мора бити пропаст за српски народ.

А ако најзад дође тај велики дан националболшевичког тријумфа у овим деловима света, онда ће, надамо се, бити у сваком погледу остварена и велика жеља академика Тадића да се критике на рачун председника српске државе Слободана Милошевића третирају као злочин.

Сигуран сам да највећи део читалаца овог листа, без обзира на то како оцењују политичко деловање господина Тадића, неће поверовати да је овај академик и високи функционер Демократске странке изрекао односно написао претходно наведену тврдњу. Стога неће бити на одмет да наведемо одговарајуће место из његовог интервјуа „Илустровано

политички“. На примедбу новинарке поменутог листа да нам ето, „ни председници нису заштићени од увреда“, а да су „можда највеће увреде у Скупштини биле упућене Слободану Милошевићу“, господин Тадић од речи до речи каже: „То је недопустиво и то је део читавог нашег ужареног спектакла који се дешава пред нашим очима где је све дозвољено. А постоји установа која се у кривичном праву зове увреда величанства. То је још у старом праву одређено — величанствено је симбол једне државе, једне националне заједнице и заштита краља или председника те заједнице од клевета и увреда је заштита симбола нације. Онај који бескрупулозно вређа тај симбол њему до нације није стало, он прави преступ, злочин, а за то не одговара“.

ЧУДО НЕВИЂЕНО

Ако је дакле веровати академику Тадићу, главном идеологу Демократске странке, Слободан Милошевић је симбол српске нације и вређати Слободана Милошевића значи вређати српски народ, а ономе ко тако ради не само да није стало до српског народа, него му није стало ни до чега и треба га гонити као злочинца.

Невероватно, али истинито.

Невероватно је али истинито, међутим и то, да Љубомир Тадић, правник по образовању, не зна или не жели да зна и када је у римској историји настао закон увреде величанства. Ако ништа друго, могао би академик Тадић да отвори прву књигу Тацитових „Анала“, па би видео да Тацит тамо каже како је римски император Тиберије обновио поменути закон, али за речи, не за дела, као што је то у старини био случај. „Тај закон је, вели Тацит, „под истим именом постојао и код наших старих, али је био уперен против другачијих преступа, ако би ко издао нашкодио војсци, побунама народу, неодговорним вођењем државних послова угледу римског народа. Предмет оптужбе била су дела, речи нису кажњаване“. („Анали“, Српска књижевна задруга, 1970, страна 47-8.).

У свим интервјуу господин Тадић каже и то да нас у свету доживљавају „као чудо“.

Чудо и јесмо. Јер само у некој земљи чудо може се догодити да главни идеолог једне по имену опозиционе странке, позива полицију странке на власти да увреде, нанесене председнику републике и председнику те исте странке третира као увреде величанства, односно као злочин, и да преступнике гони као злочинце, следећи у томе светле примере окрутних римских императора на челу са Тиберијем.

САНКЦИЈЕ СУ САМО АЛИБИ

ДА ЛИ ЈЕ ОРУЖЈЕ ЛЕКОВИТО

Најпре у „Борби“ па затим у „Вечерњим новостима“ и неким другим новинама појавила се вест да је у Београду умрла 41 беба због несташнице лекова. Катастрофа, у срцу Европе, у главном граду државе која није у рату, четрдесет једном новорођенчету је ускраћено најосновније људско право, право на живот. Државна телевизија, по систему што нисмо објавили није се ни десило“, о томе, барем у ударном дневнику, ни абера. Скандалозан и нехуман догађај у свакој правној и цивилизованој земљи покренуо би лавину оставки почев од министра здравља па до председника владе. И то не само оставке, већ би морали да седну на оптуженичку клупу и одговарају. У нашој земљи очито владају друга правила, а ако та вест и допре до пропагандом клонираног и кодираног телевизијског гледалишта послужиле само као доказ више у оптужници свету који нас убија санкцијама. У овом случају, међутим, истина је друкчија, лекови не подлежу санкцијама, али да би се они недостајући увезли — за то су потребне паре и то конвертибилне. Како се показује да је код нас живот најјефтинија и најмасовнија вредност, онда се издвајање новца за то стално одлаже, „због пречих обавеза“ као што је куповина оружја и слично... Уосталом слику владајућег духа најбоље илуструје буџет, у којем доминира војна ставка.

РОБНА КУЋА

Чињеница је да су санкције монструозно смишљен начин принуде који највише погађа невинне, цивилно становништво. Али, чињеница је, такође, да су санкције само последица а не узрок свему овоме што нам се догађа. Санкције су и покриће за личне неуспехе владајућег режима, за беду и сиромаштво, глад, болести, несташнице, за инфлацију... У предизборној кампањи шеф српске државе је јавно обећао, бранећи сопствену политику, да нећемо бити гладни и да нам неће бити хладно. И овај пут се показало да је такво обећање било лудом радовање. Половина запослених је већ на ивици егзистенције и гладује, смрзава се и болује.

У последње време кроз сећање ми промиче једна слика из ондашњег Совјетског Савеза. Велика робна кућа, издалека делује раскошно, имаш утисак долазиш у центар светске снабдевености, а на ту помисао те наводи и гомила људи који се пењу и спуштају покретним степеницама. Када уђеш у први етаж, разочарење големо, осећај празнине и изневерености. Читав огромни простор, налик на фабричку халу, пун је оних великих железних корпи, у којима би рецимо могле да се држе ципеле на распродаји, патике, маји-

Понгиравање људским животима, па и животима беба, постало је хоби свекрпских властодржаца. Десио се то својевремено и у Бањалуци. Ни Милошевићу ни Караџићу не мањка ни увозних цигарета ни увозног бензина па их не занима да ли мањка увозних лекова. Тако, наравно, треба.

Пише: Гордана СУША

це, џемпери, играчке... али у корпама није било то, већ енорман број бледокожих, резеда и роза, празних пластичних јаја. На спрату више, где би требало да се продаје конфекција сличан утисак, вешалице, које су аветињски подсећале на људске костурове. У делу где се продаје храна, празна тезга а у стакленом излогу здела са два пластична парадајза... Све ми се чини да је то будућност која нас чека.

Разлог једноставан — овај режим није хтео да поштује правила игре развијеног света. Када се игра обична фудбалска утакмица игра се по правилима — ко их не поштује не може ни да се квалификује или бива дисквалификован.

И политика се, поред тога што је вештина, игра према одређеним правилима која, мора се признати, не искључују и игру мимикрије. Јер, такође се мора признати, мимикрична је брига развијеног света за злохуду судбину невиног цивилног балканског становништва. То исто становништво је изоловао у тор, ишчекујући да кад изгладни — као пацови или канибали крену једни на друге. Које се хумано оправдање може наћи за одлуку британских власти да српским клинцима (старост од осам до шеснаест година) ускрате право учешћа на такмичењу у плесу! Та, побогу, они нису гласали за овај режим, али ако остану изоловани за друго и неће знати. Тај исти свет је дао подршку националистичкој а не грађанској и демократској опцији, тај исти свет је неке лидере најпре прогласио ратним злочинцима а потом их позвао за преговарачки сто. Тај исти свет, је својим подршкама директно допринео да националистичке вође у деловима распаднуте екс-Југе, неометано промовишу идеје и чак делују нацистички. Самозаљубљеност у нарцизам врло је близак

нацизму, разлика је само у томе што нацизам подразумева и мржњу према другима.

НЕБО И ПОДЗЕМЉЕ

Знајући за игру мимикрије и овај режим је имао шансе, да уз мало мудрости и вештине, поштујући правила игре, боље прође и не буде дисквалификован. Али он је имао и вероватно још има идеју да формира своју лигу и своја правила игре, што само по себи не мора да буде лоше, али је страшно, што избор те могућности није препустио пунолетним бирачима уз јасно и искрено предочавање свих последица такве одлуке, већ је све грађане довео у ситуацију, и оне који би били за и оне који су против, у принудно стање преживљавања, како би ту енергију незадовољства искористио у своје личне ратне циљеве, представљајући их као националне. Игру мимикрије, уместо према споља, применио је према унутра, дакле према сопственом становништву свесно га жртвујући. А то што становништво, престрашено, „измождено“, апатично, уместо „астралне“ у „андерграунд“ Србији, по правилима овог режима, нема шта да мисли, мисао и дело је привилегија великог тате — то исто становништво, кад не сме да мисли поготову не сме ни да се сети његових обећања како ћемо хране и нафте увек имати довољно. Ако се председник Србије схвати као збирна именица, па то што он има, има снагу имања свих, тим пре што сам себе ословљава са ми, онда је без сумње одржао обећање!

Ако, дакле, у блиској будућности не будемо имали празна пластична јаја и парадајзе, костур вешалице, као из оне приче о Совјетском Савезу, то ипак не значи да те исте украсне предмете нећемо лити или клесати од жељеза, дрвета, камена, јер је полиуретан увозна супстанца, и да неки од нас неће преживети! Хоће, наравно! А све указује да нам је такво искуство неопходно, да би се, очито, на њему научили. До тада живећемо по правилима која нису до сада била наша, али финтирамо да јесу:

- Сви су запослени али нико не ради
- Нико не ради али сви имају плату
- Сви имају плату али за њу не могу ништа да купе
- Не могу да купе али сви имају све.
- Сви имају све, али су сви незадовољни.
- Сви су незадовољни али сви гласају

ЗА.

Тачкице су, како се незванично сазнаје, већ одштампане у штампарији у Толчиде-ру, мада званичници то негирају. Порези, комуналије, струја и телефон отишли су у астрономске висине, а сваки дан закашњења у плаћању рачуна носи превисоке затезне камате. Сиротиња, која до сада није откупила стан за тричавих 1000 или мање марака, како су учинили многи обични грађани, а и они којима је власт близу, убудуће ће плаћати шест милиона динара квадратни метар, ако жели да постане власник, с тим да ће се цена сваког месеца мењати на више, зависно од раста инфлације и трошкова грађења. Ко до сада није имао тих тричавих хиљаду марака за откуп, откупиће стан мало морген.

Привреда је отишла у аут. Отпис (читај неупотребљивост) сталних средстава је 50,3 одсто, а отпис машина у фабрикама чак 73,4 процента. Другим речима, све је зарђало, застарело, неупотребљиво, виђено за старо гвозђе. Сељаци се шалтају. Уместо шећерне репе, пшенице и кукуруза све више саде дувана чак и на терену на коме ова култура никад није ухватила корене. Боје се, кажу, откупа, који је више него сигуран. Без дувана се може, мисли држава, па неће атаковати на сељака толико колико би навалила да је пшеница или кукуруз у питању. Већина предузећа не може да исплати најнижу цену рада, која је иначе довољна за неколико дана живота.

Банке и мењачнице у приватном власништву гасе се на драматичан начин. Једном опљачкане штедише у државним банкама населе се и други пут, што је најбољи доказ да је небески народ наиван. Газда Језда га је у чувеној, дуго најављиваној касети, чак и оптужио. За плачку трезора, изведену по сценографији другоразредних кримића, оптужио је из свог израелског азила неког другог до те ојађене штедише. Они су организовали плачку, каже супериорно Васиљевић за људе који су данима и ноћима чували трезор од плачкаша. Оптужио је и црногорску власт, као и сићу у институцијама власти у Србији и поручио: „Не дирајте ми Слободана Милошевића“. Ни до сада, по његовим речима, ништа није рекао лоше о њему, све је то измислила корумпирана и зла штампа.

Дафина Милановић, за многе мајке Тера-за Србије, за многе Слобина банкарка, револтирана агесијом једног штедише у Краљеву који не може да подигне својих милион и по марака изјавила је: „Шта хоћете, хранила сам пола Србије“. Госпођа Милановић је потпуно у праву. Бар извесно време пружила је прилику сиротињи да не пребира по контејнерима, већ да са динарском каматом од 280 процената приушти себи илузију да живот на овим просторима не мора да буде понижавајући. Пружила је прилику и онима који имају много да добију још више. Ако затвори своју банку када овај лист буде у вашим рукама, о чему се такође шушка, највећи губитници биће њене ситне штедише и она сама. Остали ће купити кајмак.

Притиснути економским невољама, огуглани на рат на најгори начин, који се на просторима бивше Југославије ближи другој го-

ТАЧКИЦЕ СЕ ШТАМПАЈУ

ПЛАЋЕНИЦИ У АГОНИЈИ

Рат на тлу бивше Југославије траје већ као половина другог светског рата. Српска власт се при свему томе понаша као власник једне од својих бројних величанствених победа: за своје успехе чашћава све мањим дозама прехранбених артикала, нако незахвални народ то уопште није заслужно.

Пише: Милица ЛУЧИЋ — ЧАВИЋ

дини трајања (као половина II светског рата) једва да смо више у стању да региструјемо да је у Книну проглашена српска општина Задар, да је Сребреница пала, да је Савет безбедности пред новом хитном седницом, да је Шешел изјавио да Америка у намери да дестабилизује Србију планира да организује штрајкове и социјалне немире овде. Као, све нам лепо и добро иде, нема разлога за незадовољство и штрајкове, то нам подмећу наши љути непријатељи Амери. Због тога Шешел предлаже да се штрајкови забране у електропривреди, металургији, саобраћају, ПТТ, производњи хране, просвети, здравству, комуналним службама и службама од посебног интереса за земљу. Једном речју, свугде, јер службом од посебног интереса према произвољном тумачењу може се прогласити свака служба.

Сходно томе, ако се неко, кад празан стомак почне да завија, усуди да крене у штрајк биће одмах проглашен за америчког плаћеника и издајника који ради по прљавом налогу Јенкија. Одатле до хапшења или преког суда пут није дуг.

Борба против криминала завршила се одстрелом две неважне министарске фигуре, и неколико ситних шверцера и дилера са тротара. Директор реномиране фабрике „Змај“, такође оптужен за злоупотребе и незаконито пословање, мада је тражио да му се скине имунитет и да се брани као и сви остали смртници, није ништа постигао. Скупштина Србије чува свог посланика, директора „Змаја“ и не дозвољава скидање имунитета вероватно не због њега самог, већ због пресе-

дана који би могао угрозити и друге посланике, ако се установи да су учествовали у мутним радњама. Сви они су недодирљиви док се негде горе не одлучи да треба да буду жртвовани. Према изјави адвоката Томе Филе, у министарској афери постоји и трећи човек, који је за сада недодирљив. Министри Влајковић и Михајловић су од фирме „Југодрво“ девизну провизију примали у кесама у вождовачкој кафани „Рада“ иза завесе сепареа. Директори ове фирме не знају тачно колико је тачно пара у кесама било, али оријентационо је у питању сума од два милиона марака. Влајковић и Михајловић су како се тврди, примили по 700 хиљада, а колико је примио трећи човек остаће тајна или ће се можда сазнати ако власт процени да је потребна и његова глава да би се страсти у друштву смириле.

Многе ствари у овом тренутку су мистериозне или бар нерасветљене. Зашто, на пример, у размаку од месец дана пуцају две највеће приватне банке Југоскандик и Дафимент, штедионице Кокар и Жанти, бројне мењачнице, међу којима и Арканова у центру Београда, када су месецима пословале уз благослов државе и кооперирале, чак, са њом позајмљујући новац прошле јесени за пензије у Србији, за сетву сељацима, за ратне и друге потребе Крајини и Републици Српској? Када се у приватном банкарству већ све тресло; појавила се нова новчаница од сто хиљада динара, што прерачунато у најпривлачнију валуту износи нешто више од три марке. Без обзира што је Језда пропао, а остали који су као и он оптуживали да дилере на улици снабдевају динарима за откуп девиза, били пред затварањем или у сасвим критичном стању, дилери су пре свих, пре грађана и трговаца у рукама имали тек одштампане, још вруће од машине стохиљадарке, које смо сви тек тада први пут видели.

Дакле, свеже паре су стигле и из других извора. Из приватних то је сасвим очигледно нису. Неко игра велику игру, усмеравајући гнев грађана на Америку, Запад, Јељцинову Русију, приватне банке, приватне радње и фирме, јер су „као“ утајиле порез, а што су деценијама неуспешне политичке фабрике, попут смедеревске железаре, гутале сав здрав новац у Србији, и што сада и даље то чине, то је све у најбољем реду. У земљи која има само шест одсто факултетских образованих грађана и 20 одсто неписмених сасвим је могуће да се и ова удица протута

ДАНИЈЕЛ ЦВЈЕТИЋАНИН, ЕКОНОМИСТА

Док се грађани привикају на економију преживљавања, „патриотске снаге“ су се, у инат целом свету, обогатили више него што се икада нико обогатио у Србији. „Дафимент“ и „Југоскандик“ никад нису били банке, већ комесаријати за девизе. Савезна и републичка влада на мала врата уводе командни систем у економију. Декларативно, Запад подржава нове демократије у источној и централној Европи, али минимизира економску помоћ. Пословни људи са Запада вуку огромне профите из Југославије под санкцијама, уз свесрдну помоћ наших челних људи. Будућност је ту. Само је треба препознати и разумети.

Разговарала: Надежда ГАЋЕ

За Савезну владу не може се рећи ни да је „нешто између“. Па ипак, да ли нешто очекујете од њених мера?

У ово време, изгледа да свако ко држи до себе жели да повлачи „велике“ потезе. Уосталом, зар се целокупна наша савремена трагедија не може објаснити „крупним и судбоносним“, а истовремено кратковидим и непромишљеним одлукама појединаца?

Поред општег краха, доживели смо последњих година на економском плану: Зајам за економски препород, модернизацију пута, покретање великих инвестиционих циклуса (као одговор на антисрпске мере А. Марковића), бојкот робе из нама ненаклоњених република и сл. Па и сама „економија преживљавања“, која се сада заговара, треба да покаже колико наш народ може да издржи, а

да се, целом свету у инат, при том „патриотске снаге“ обогате више него што се икадико обогатио у Србији.

У таквом окружењу је несрећна Савезна влада била принуђена да и она најави своју бурну активност. Било би знак лошег васпитања због тога је критиковати. Мере које се предлажу не погоршавају много ионако тешку ситуацију. Али је, дабоме, не могу ни поправити.

ИЗГРАДЊА КОМАНДНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Постоји ли шанса да мере неке и поможу?

Нисам да сада чуо ни једног економисту који је придавао већи значај владином пакету мера. Истина је, ипак, да оне доносе знатне промене у пословању са иностранством. Но, ниво размене са иностранством веома је смањен, упркос чињеници да наши „снажљиви бизнисмени“ пробијају блокаду кад год „оће“.

ТРПЕЖ И КРПЕЖ КУЋУ ДРЖЕ

У основи тих мера је сазнање да је, у оном тренутку, администрирање у спољнотрговинским пословима земље неминовно и да се доток и одлив девизних средстава морају ставити под државно-партијску контролу.

Административним мерама покушава се попунити празнина коју су оставили газда Језда и г-ђа Дафина на овом подручју.

Да ли су, онда, мере бесмислене?

Нису! Сигурном руком партија на власти нас води ка моделу командне привреде. На том путу, ове мере, разумљиво, имају много мањи значај од оних које су већ раније предузете: подржављавање предузећа, заустављање процеса приватизације, разарање монетарног и фискалног система и сл. Циљ је јасан: по сваку цену компромитовати систем привреде заснован на слободној тржишној конкуренцији, а снажно афирмисати командни (дириговани) модел у коме се ништа не прелушта стихии тржишта, него се поверава бризи проверених партијских кадрова. Они треба да управљају производњом, расподелом и условима размене. Они треба да воде кадровску политику у предузећима, политику запошљавања и све друго.

Мислим да јако греше аналитичари који непрестано понављају како Скупштина, Влада, па и сам Председник, чине низ неконзистентних глупости. Не! Врло промишљено и доследно власт изграђује систем командне економије који, по њиховом уверењу, много више одговарају карактеру оног поднебља од следе стихии тржишта.

Командни модел, међутим, увек се у пракси показао горим од тржишног модела, а то теорија може да докаже. Ово нарочито важи на вишим нивоима развоја, где ми, упркос здушном залагању руковођења, још увек спадамо.

ДАФИНА — КОМЕСАРИЈАТ ЗА ДЕВИЗЕ

Вратимо се на Дафину и Језду. По ком закону послује Дафина, пошто је Језда одјездио?

Не бих желео да увредим друге наше велике савременике, али верујем да ће 1992. и 1993. година остати народу у сећању као „Дафинина времена“.

Тачно не знам по ком су закону и у колико корака оснивани „Југоскандик“ и „Дафимент“. Увек ми је тешко да кажем „банка“ пошто сам их, од оснивања, сматрао комесаријатом за прикупљање девизних средстава у, увек празну, државну касу. После велике пљачке штедиша у државним (друштвеним) банкама, основане су ове, приватне, ај'мо рећи банке, уз благослов и подршку државе, ради прикупљања преосталих девиза од грађана Србије и Црне Горе, али и од славонских и босанских избеглица.

Закони су се, у то време, као и данас, могли „креативно“ тумачити. Држава се распадала, а друштвена својина трансформисала, да не кажем прецизнији израз — развучила.

Не треба заборавити да је степен заштите инвеститора и улагача у нашем систему увек био веома низак. У нормалним условима, банка која обећава тако високе камате била би подвргнута озбиљним надзором у контроли, пошто се толико велики профит не ствара ни у производњи дроге.

Ипак, већина добронамерних грађана веровала је да ће знати да оцени када је погодан тренутак да се повуче из веома уносног, али и ризичког улагања. Али, то није пошло свима за руком.

Но, и поред тога, ове банке су играле и важну улогу у пружању социјалне помоћи, растеређујући државу брига о егзистенцији нагло осиромашеног становништва и избеглица.

ОД 3 ДО 33.000 ГОДИНА

Колико је тешка подршка државе овим банкама?

Наравно да јесте! Уосталом, зашто би држава ускратила покровитељство организацији која јој прикупља преко потребне девизе. И то у ситуацији када су сви други извори скоро пресушили. Да није било те подршке, прича о „приватним банкама“ трајала би много краће, пошто се, сам од себе, „ланац среће“ брзо кида. Ех, та неумољива геометријска прогресија!

Видови те подршке су многобројни и маштовити — од привилегованих услова у пословању, до помоћи из примарне емисије.

Највећа помоћ, разуме се, било је изазивање и одржавање блокаде, која је „Дафименту“ и „Југоскандику“, али и другим патриотским фирмама, омогућила акумулацију огромних капитала, у кратком времену.

Колико све ово може да траје?

Често ми постављају ово питање. Дајем увек исти одговор. Ово може да траје од 3 до 30.000 година.

Командни системи у економији су веома живаши. Истина је да су њихове могућности производње и потрошње на веома ниском нивоу, али су баш њихове ирационалне карактеристике привлачне.

Морам додати да дуговечност овом систему обезбеђује слаба, или никаква, организација опозиционих партија. Неке од њих и саме планирају (када, и ако, дођу на власт) жестоку активност на подручјима где нема места за државно питање (кадровска политика, инвестиција и сл.).

О потреби да се опозиција боље организује није овде место да се говори.

ТРПЉЕЊЕ БЕЗ ГРАНИЦА

Социјалне немире и тензије очекивали су многи још пре три године, народ је стрпљив. Докле?

Некада смо, ми економисти, веровали да би пад личних зарада на ниво од 250 долара изазвао социјалне немире несაгледивих размера. Била је то заблуда. Данас верујем да би емпиријско истраживање границе издржљивости дало интересантне резултате.

Сналажљивост нашег света као да нема границе! А најбоље се, изгледа, сналазимо у

— трпљењу. Трпеж и крпеж кућу држе.

Они који су пре неколико година јефтино куповали телевизор за 500 ДЕМ, данас се „сналазе“ куповином бензина за 2 ДЕМ (уместо за 3) и презадовољни су!

Но, не верујем да ће економска беда натерати наше људе на грађанску непослушност. Власт зна да смо ми људи који, изнад

свега, верују у своју сналажљивост. Чак и Срби — бродоломци верују да ће се увек некако спасти — ако не може пливањем, пара врти где бургија неће!

Оценили сте улогу Савезне владе. Шта ради Републичка?

Осим што, у слободном времену, дрхти од страха да не буде, одлуком Врховног Ауторитета, повезана са таласом криминала, и по кратком поступку лишена власти и слободе, републичка Влада више него вредно ради на преузимању административне контроле над целокупним привредним животом. Њој не смета што узгред, руши својинску сигурност, институције уговора, монетарни и фискални систем. Уместо да гради и брани ове институције, она се труди да оживи производњу покретањем јавних радова, финансираних из примарне емисије, а да не говорим о њеним темељним напорима у кадровској политици непривреде и привреде.

Влада ради исувише вредно на пословима у којима би требало да буде што мање активна, а не предузима ништа у оним областима за које би истински и озбиљније требало да буде одговорна.

ПРОФИТИРАЊЕ НА САНКЦИЈАМА

И на крају, српски народ је послушао своју власт. Љут је на Запад. Да ли се и Ви љутите?

У економском погледу, став Запада је много недвосмисленији него што је његов политички став.

Декларативно, Запад подржава нове демократије у источној и централној Европи, а стварно — минимизира економску помоћ овим земљама, па чак и њихов простор на светском тржишту.

Декларативно, такође, Запад напада владајући режим у Југославији, али облик „подршке“ који је дат опозицији у Србији пред изборе, добрим делом је проузроковао поразне изборне резултате.

Зашто?

Више је него очигледно да Запад нема ни довољно средстава, ни воље, за финансирање процеса транзиције земаља источне и централне Европе у тржишну привреду.

У овом тренутку Југославија је можда једина земља која није светској заједници испоставила рачун за увођење либералног тржишног система. Напротив, погоршавањем односа размене (због санкција) омогућено је пословним људима са запада да остварују велике профите у размени са нашом земљом. А у тој размени, видимо да није занемарљива улога наших челних људи чије је разумевање добродошло.

ЗАШТО ЈЕЗДИНЕ ДЕВИЗЕ НЕЋЕ ВИДЕТИ СВЕТЛО ДАНА

Догодило се као у америчким филмовима; лоши момци су имали маске, они су трчали преко крова и усклали кроз прозор, пробијали су се кроз камерама покривене ходнике и пролазили су кроз врата под алармом. Епилог је готово величанствен: девет људи је везано без испалеог метка, а трезор је без икаквог проблема олакшан за 3,5 милиона немачких марака. „Југоскандик“ је остао без готовине.

Догодило се онако како је морало да се догоди у години када је вестерн коначно покупио неколико Оскара. Зар ми са Косовским бојем, са Солунским фронтом, са Сутјеском, Неретвом, Вуковаром и Сарајевом, који смо се читавог живота смејали америчком агресору због вечитог плача над Вијетнамом којим је обележено бар две деценије њиховог филмског стваралаштва, да дозволимо да ове године однесу примат вестерном којег код нас нема? Требао нам је вестерн — имали смо га. Требало нам је пљачка столећа — имали смо је.

Ипак, ово није Америка, а ни сценарио за филм. Јер да није тако, лоши момци не би пљачкали банку коју је њен газда оставио поприлично празнијом када је пре извесног времена отишао да се сунча на јерусалим-

Одбор штедиша је убеђен да је пљачка режирана. Сумњиво им је што су неколико пута видели новац, а ни једном нису успели да га преброје. Верују да је исплаћен „приоритетним штедишама“. У сваком случају, онај ко је опљачкао „Југоскандик“, тачно је знао шта ради. Само тројица лопова на цело обезбеђење. Знали су распоред, знали како да искључе аларм. Није испалеен ни један метак. Сувише професионално за непознатог лопова.

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

то је већ сасвим прихватљиво за наше поднебље.

Трилер са „Југоскандиком“ у главној улози отпочео је далеко пре ове пљачке, само неколико дана пошто је њен власник одмаглио. По незваничним подацима (јединим до којих се у вези с новцем у овој земљи уопште може доћи), Јездимир Васиљевић је путем факса отпустио раднике и скинуо сва овлашћења са г. Протића, који се у жижи јавности нашао тек после судбоносне ноћи којој је био готово заробљен у банци и у којој је полиција пописивала затечено стање у трезору. Иза тога су отпочела нагађања о могућности да је између њих дошло до „извесног споразума“ те да се г. Протић касније појављивао у улози „најодговорнијег човека“ независно од жеље Јездимира Васиљевића. Уколико је прича тачна, онда се већ тада влада Србије појавила као интересент за остатак од 3,5 милиона марака за 150 кг. злата у вредности од 3 милиона марака. По речима газда Језде, влада је од њега тражила 50 милиона марака за брзе пруге, а касније је своту спустила на 20, што је одбегли банкар одбио. У међувремену, брзе пруге нису почеле да се граде.

На свим конференцијама за штампу у вези с „Југоскандиком“ било је постављено једно логично питање: када ће имовина бити попи-

КОЈИ ЋЕ НА

ском сунцу. Лоши момци који умеју да пузе преко зидова и који умеју да готово без силе руше људе као сноплје, знају да има и мало богатијих банака и мало пунијих трезора од оног за чију се садржину бори бар хиљаду пута више људи од оних који ће бити исплаћени. Такође је познато да лоши момци чак ни у „це“ продукцији не бацају за собом новац, изузев ако им сиромашна полиција није за петама, па желе да је скупљањем новца задрже — што у овом случају није било. Полиција је неким чудним случајем избачена из сценарија, онемогућена да чује аларм и спречена да се на време одазове на вапај једног радника обезбеђења који је спавао у суседној соби и промакао будном оку пљачкаша.

БЕЗ ЛОГИКЕ

Неоспорно је да ће ова пљачка остати нерешена чак и у случају да се нађе три јадника којима ће се злочин приписати.

Да би провалник био откривен, неопходно је наћи логику његовог деловања. Јер да логике нема, не би било ни провале. У овом случају она је изостала.

Као прва нејасноћа намеће се питање: ко су ти младићи којима би позавидео и Арсен Лупен и где су били до сада. Познато је да се код нас све чешће обијају самопослуге због пар килограма сланине, трафике због бокса цигарета и станови због видео рекордера; да касирке носе вишак кући, а да рачуновође понекад проневере који динар; као што је познато да смо имали само једну већу пљачку златаре, али да су кривци већ дуго иза решетака.

Дакле, ради се о професионалцима без претходне вежбе, што је поприлично неприхватљиво. Дилема се шири: да ли имамо аматере који су се на пљачки банке чувале и од штедиша и од обезбеђења, по први пут опробали, или професионалце (обучене ко зна где) који су због свог настраног укуса одлучили да заобиђу нешто богатију Дафину, Кариће или Кредибел и да опљачкају најсиромашнију и најбоље чувану банку (са дуплим обезбеђењем)? У оба поменута случаја недостаје логика нит важна за разрешење злочина, али се она појављује у трећој могућности, а то је да уопште и нема пљачкаша, бар не у оном смислу у којем их устрептала јавност замишља. На тај начин бисмо уместо до „пљачке столећа“ дошли до „намештајке столећа“, а

сана, предузеће ликвидирано и новац подељен дужницима? Јасно је да дуговања на тај начин не би била измирена, али би се бар ублажила правним приоритетом. Одговор никада није дат. Напротив, изгледало је као да нико не пада на памет да објави ликвидацију фирме која је оштетила 100.000 штедиша и проневерила бар 120 милиона марака. Чекало се, а да ником није постало јасно шта. А онда су дошли пљачкаши...

ПОДЕЛА СА САМИМ СОБОМ

Пљачка „Југоскандика“ поклопила се са неколико веома интересантних момената: са чињеницом да су штедише коначно схватиле да им „тата“ којих их је напустио, ни у Будимпешти, ни на било ком крају света неће вратити новац; са причом о паду Дафине и са чињеницом да је владајући режим у Србији дошао до последњих пет минута владавине. Самим тим се отворила могућност за неколико могућих криваца, за неколико мотива, што значи за неизвештан исход истраге.

Одбор штедиша је убеђен да је пљачка режирана. Сумњиво им је што су неколико пута видели новац, а ни једном нису успели да га преброје. Верују да је исплаћен „при-

ритетним штедишама" и да је било неопходно режирати пљачку пре него што се мањак открије. Газда Језда је такође сумњив — у далеком свету је неопходан новац, а он га „осећа" као свој. Ипак је нејасно за што га није понео са собом када је побегао. И он има свог „сумњивог". Уверен је да је то масло Одбора штедиша који је покушавао да се са обезбеђењем „нагоди" и подели новац са собом, али пошто им то није успело, одлучили су да режирату пљачку и помогну лопове. Једина ствар коју газда Језда не објашњава је како ће се 3,5 милиона марака растегнути на 120 милиона и како пљачкаши могу да буду они чији је новац у питању.

Још један играч је у игри, а то је режим у Србији. Прилично бахат и прилично самоуверен, он ипак није успео да пренебрегне чињеницу да је на изборима добио 50 посто посланика мање него на претходним, што значи да их на следећим неће добити уопште, уколико нешто не промени. Пошто им „промена" није својствена, последњих дана су одлучили да узму шта могу и где могу. До сада су се уместо америчких филмова (о, омражене ли земље) држали бајки (што је сигурно сигурно је — и српски народ их је писао) и играли причу о злом краљу који је тлачио своје поданике и тражио дукат од сваког, а када у неродним годинама раја није могла да плати јер ни сама није имала, он им је отимао имовину. Нажалост, комад је већ одигран, од раје је узето све што се могло узети, натерана је да откупи чак и своје станове, а и они ће им се

ма, плаћаћате из месеца у месец, за онолико више колико смо ми, из месеца у месец, били неспособнији.

На овај начин су сва приватна предузећа доведена у ситуацију да им прети опасност да у следећем кварталу не продају ни ексер, а да порез плате увећан за 1000 посто, или за онолико колико влади буде фалило. Због тога су многи одлучили да свој порез плате унапред и да огромну количину средстава слију у џепове оних због којих сутра неће продати ни тај један ексер. Био је то још један психолошки добро одигран потез владајућег режима, искористили су и последњег човека који нешто има да им пружи на издисију. Свесни да ће владати још пет минута (јер ако и опстану дуже, народ неће), без лажних обећања и без удварања, одлучили су да узму све што могу.

Закон им је омогућио да на легалан начин објасне коначно народу шта су мислили са паролем „Довршићемо залочето", али ипак није био довољно моћан у односу на пропала приватна предузећа у којима је остало још нешто да се „заврши". То нас поново враћа на сумњивца који је опљачкао „Југоскандик", приватно предузеће које више никада неће платити порез ни по стопи раста цена, а ни унапред. А 3,5 милиона марака није за баци-ти, нарочито ако схваташ да је штоперица почела да ради и да ти одбројава последње тренутке.

На тај начин смо дошли до последњег (бар према подацима прикупљенима до сада) сумњивца у „пљачки столећа" (уколико не верујемо да су лоши момци били солисти који су крали у сопственој режији, јер им се баш ових дана ишло на Хаваје).

Ко год да је опљачкао „Југоскандик", тачно је знао шта ради. Лопова је било мало — само тројица на цело обезбеђење. Знали су распоред, знали су како да искључе аларм, а што је најважније — нису били нимало нервозни. Да није тако, бар би један метак био испален, бар би се један човек био повређен, бар би се нешто догодило. Да леђа провалника нису била добро ојачана нечим што ми не знами, сасвим је сигурно да један од њих не би рекао мирним и шаљивим гласом: „Покупите све, изузев намештаја. Није Ктиторов". Духовити пљачкаш је до сада виђен (нека извине америчка кинематографија и Клинт Иствуд) само у нашем граду. А и остало...

ХАВАЈЕ?

ускоро одузети када не буду могли да плаћају порезе и издатке за реновирање зграде. Са љубављу према власти су одумирала и државна предузећа, а власт без љубави се осетила несрећном и пожелела је своју тугу да утоли у новцу. За тако нешто су остала само — приватна предузећа.

ФИНАНСИРАЊЕ НЕСПОСОБНОСТИ

Пошто је код нас све по закону, закон се постарао како да се исцеди и ова последња кап новца у Србији. Уклоњени су опозициони посланици, обезбеђена је већина и постављени су прави људи за судије. Створени су услови за изгласавање сваког закона, чак и оног најновијег о пореској политици и порасту пореских стопа. У ситуацији хиперинфлације и немогућности да се на други начин дође до новца, пронађен је начин да се надокнади сваки губитак у џепу наших владајућих политичара; урачунавање индекса стопе раста цена на мало у великом броју пореских обавеза. Ова рогобатна реченица у преводу звучи сасвим јасно — ми смо неспособни да водимо успешну економску политику и због тога ћете ви морати да плаћате по новим аршини-



ЊИХОВЕ СУ КЕСЕ СЕСТРЕ

„Ствар је јавног мишљења да критикује законе које сматра неправедним, и да, евентуално, захтева њихово мењање...”
(Из основа програма за Други конгрес СПС)

Притиснуте великим губицима у предузећима и опасношћу од социјалног бунта, „власти су се још почетком деведесетих година определиле за процес убрзане трансформације друштвеног власништва”. Иако су ове промене собом носиле одлике „акцијашке економије”, било је могуће одређеним поправкама дограђивати започете новине. Политичка власт, да би за себе приграбила доминантан део друштвеног капитала, инаугурисала је систем подржављења и свеопште централизације својинских односа, не само економије, него и ванпривредних институција (образовања, здравства, и сл.).

Аутократским положајем директора друштвених предузећа и људи који су учествовали или учествују у власти, развучи се друштвена имовина. Државни органи власти (СДК, Финанијска полиција, Судство...), који као институти партијске државе, представљају заостали механизам „договорне економије”, само присуствују процесу „тихе приватизације”, под којом заговорници приватизације преко подржављења својине, подразумевају преливање друштвеног богатства у њихов џеп.

ОДАБРАНИ

Носиоци политичке власти и директори друштвених предузећа, као власници приватних предузећа — „телефакс канцеларија”, опредељују се нарочито за један од следећих начина приватизације: као оснивачи приватних предузећа продају робу предузећима у којима су запослени по знатно вишим ценама од цена по којима су ту исту робу купили од истих предузећа, а да она (роба) није ни померена из складишта друштвених предузећа као ранијих продаваца; продају робу свом приватном предузећу са роком плаћања од неколико месеци; додељују себи — приватном предузећу, као будућем испоручиоцу, бескаматне готовинске авансе без уговарања цена и динамике испоруке робе, остављајући тако могућност да у условима инфлације искоришћена средства „покрију” малом испоруком робе; одобравају банкарске кредите друштвеним предузећима за исплату зарада преко финансијских организација, ради обрачуна провизије, чији су оснивачи сродници директора банака; додељују и велике банкарске стамбене кредите „одабраним” појединцима са роком отплате од неколико деценија, уз минималну непроменљиву каматну стопу; преузимају обавезе за повраћај банкарских кредита од стране друштвених предузећа уместо оснивача приватног предузећа као корисника кредита, који је по том кредиту постао „главни” деоничар друштвеног предузећа којим руководи; исплату готовине — давањем бескаматног аванса од стране Нафтне

Такозвана трансформација друштвеног власништва није ништа друго до трансформација пара из државног сефа у приватну торбу

**Д. ЂУЛИБРК
Г. ЈАБЛАНИЦА**

индустрије Србије својим приватним предузећима (себи), ради куповине „њихове” нафте, тако да НИС-у остаје једино могућност да изврши повраћај инфлацијом обезвређених средстава...

Формирање финансијске полиције у 1992. години, за контролу примене пореских прописа, није ништа изменило у погледу јачања пореске дисциплине, једноставно због тога што је прекинута природна и чврста веза пореских прописа са обрачунским системом и прописима о материјално-финансијском пословању. Није познато зашто је законодавац, по својој природи неодвојиви посао, поделио на две институције (Служба јавних прихода — Финансијска полиција и Служба за платни промет — СДК), сем ако није покушао да и на овај начин убрза одабрани начин приватизације, те економску теорију и праксу обогати новим решењима.

Нема, дакле, ефикасне контроле примене пореских прописа без контроле материјално-финансијског пословања, нити контрола материјално-финансијског пословања има смисла без обрачунавања пореза због измењеног стања средстава, ако се оно утврди контролом. Сада ове послове поменуте институције обављају одвојено, међусобно завађене и омрзнуте. Како, оцените сами!

О томе какав је порески систем, можда најбоље говори цитат из чл. 14 Закона о порезу на промет: „Продајну цену... која служи као пореска основица у промету алкохолних пића, алкохола (етанола), кафе и дуванских прерађевина, осим цигарета, порески обавезник... умањује за износ обрачунаог пореза на промет од стране претходног учесника у промету или при увозу”. Законодавац није још објаснио како ће сви учесници у промету обавештавати један другог, од првог до последњег, о висини пореза коју је сваки обрачунао; како би последњи обрачунао порез само до прописаног износа, ни мање ни више од тога. Овим је држава, очигледно, свесно или несвесно, **остала без значајних прихода**, будући да се ради о промету робе са значајном стопом опорезивања.

Одабрани метод трансформације друштвене имовине и неизграђени порески систем, уз непримењиве прописе о располагању готовином, довели су до формирања „уличног” платног промета, где се подигнута гото-

вина са жиро рачуна предузећа претвара у страну валуту и износи у иностранство.

ВЛАДАЊЕ ЈЕ ЕКОНОМИЈА

Од великих привредних система — великих државних предузећа, остала су само имена и жиро рачуни са стањем средстава од неколико хиљада динара и неприказаним великим девизним задужењима. Уместо њих „проглашена” су некаква холдинг друштва, а да регистрационим судовима нису приказана акта која треба да садрже... износ средстава за оснивање и почетак рада... и начин обезбеђивања средстава... Регистрација се обавља, без приказаног биланса средстава и извора средстава (тзв. почетни биланс). Преостала имовина, приказује се једноставно као имовина нових предузећа, док су дугови по основу камате и курсних разлика „заборављени” у старим предузећима. Ако би се ова задужења приказала у билансима трошкова производње тих предузећа, онда би се уз инфлационе нетачности, учешће губитака у друштвеном производу значајно повећало (сада оно износи око 40%).

Акција претварања друштвених предузећа у деоничарска друштва није променила власнички однос у предузећима. Запослени су названи деоничарима само због тога што им је део зарада, због ограничења у исплати, приказан у билансу као деоничарска главница. И у време кад је ово утврђивање кроз важећи систем расподеле личних примања, готово да у књиговодству главница није могла бити исказана као математичка вредност, нарочито ако би се распоредила на раднике — деоничаре.

Уписивање деоница ради поправљања финансијског положаја предузећа, деоничарима, по правилу, није доносило никакву дивиденту, због тога што је привређивање у овим економским приликама готово немогуће. Мали је број предузећа која остварују добит, те су деонице у условима непостојања тржишта хартија од, вредности најобичнијих папири којима се само доказује уплата средстава на жиро-рачун предузећа.

Све ово, убедљиво говори, без обојености страначком припадношћу, да власт има интереса да конципира овакву економску политику, опредељујући се за владавину тзв. револуционарног права, што ће рећи да сама, од случаја до случаја, процењује шта је дозвољено а шта није. Размишљање социјалисте Горана Перчевића да... „порасту криминала допринеси и део српске опозиције која позива народ на непоштовање Устава и закона и негирање легалних државних органа власти...” („Политика” од 18. III 1993. године), нема никакве везе са стварношћу. Узроци пропасти националне економије, очито, много су дубљи и не треба их тражити на погрешном месту.

Јер; владавина није само политика, више је економија.

КАКО ПРЕПОЗНАТИ ЗЛОЧИНЦА КАД

У ЈНА НЕМА В А У ВЈ НЕМА Н И А

или како „неме посматраче“ и „сведоке“ преместити на оптуженичку клупу

Пише: Златко ЧОБОВИЋ

Савет безбедности УН дефинитивно је одлучио да формира међународни суд за злочине против хуманитарног права почињене на територији бивше СФРЈ од 1991. године. Одредио је и рок (Резолуција 808) од два месеца који ускоро истиче. Но, колико год нужна била потреба за кажњавањем ратних злочинаца у југословенском грађанском рату, њихових саучесника, наредбодаваца и подстрекача, ма којем некадашњем братском ЈУ народу или народности припадали, јасно је да ће — у данашњим условима и односима како на овим просторима тако и у свету — овај суд у блиској будућности тешко моћи да постигне пун ефекат. Бројне су препреке. Од финансијских, преко проблема изручења својих држављана (Хрвата, Срба, Словенаца, Муслимана па и неких других који су као плаћеници учествовали) овом међународном ад хок суду, до прикупљања валидних и ваљаних доказа, дужине доказног поступка, који би, зависно од броја оптужених, могао трајати и више година...

НАРЕДБОДАВЦИ БЕЗБЕДНИ

Све, дакле, упућује на то да и Уједињене нације, уз евидентну решеност да истрају у овоме, ипак посредно још једном дају до знања Хрватској, Србији, па и Словенији (а не би требало сумњати да ће се у пакету наћи и Босна, чим буде познато каква је држава или које ће државе бити створене на том тлу) да би најцелисходније било да најпре саме заврше овај посао. Да се саме разрачунају, по својим законима, са својим држављанима, за које постоји основана сумња да су учинили кривична дела против међународног хуманитарног права. То је, уостало, када је о СРЈ реч, држава обавезна да учини по домаћем кривичном закону. Али...

Југославија не само да још нема званичан став о оснивању међународног суда, већ и апсолутно ништа није учинила ни да званично провери основану сумњу да су неки њени држављани одговорни. Аргумент да ни Хрватска, Словенија, нити муслиманска страна у Босни, не суде својима („па зашто бисмо ми“) не само да је танак због чињенице да ми живимо овде, у СРЈ, Србији или Црној Гори, а не „тамо“ већ превасходно због правног правила да се сопствена кривица не може бранити кривицом другог.

Неочекивано, Војска Југославије повукла је, какав такав, први потез. Истини за вољу, на оптуженичку клупу није извела неколико бивших генерала ЈНА под оптужбом да су по-

вређили међународно хуманитарно, већ неке домаће одредбе кривичног права, али и то је довољно за почетак. Колико макар да се и формално разбије фама, боље рећи пракса изграђена у ЈНА, и у нашем друштву уопште, да су високе војне старешине, актуелни и бивши политичари, чак неки људи који су поједине послове обављали за војску и полицију или сарађивали с њима — недодирљиви! Ма шта и како радили! Хапшења и суђења Влади Трифуновићу, бившем генералу и команданту Вараждинског корпуса ЈНА, и Александру Васиљевићу, такође экс-генералу, некадашњем првом човеку Службе војне безбедности ЈНА, помпезно су најављена у стилу „ето, кривци су изведени пред лице правде“. Изгледало је да су у старту већ били осуђени. Обојица су, међутим, ослобођена оптужбе. Трифуновићу је у току ново суђење, јер се на ослобађање жалио војни тужилац, али — по свему судећи — тешко да ће и у репесажу бити оглашен одговорним. И ако се сада сведе биланс одговорности за многе ствари у грађанском рату, када је реч о ЈНА, њиховим жртвама и поразима, произилази да су сви чисти и безгрешни! Не само у војсци. Јер, ЈНА је имала свог цивилног вишечланог команданта — фамозно крње Председништво СФРЈ, чији су чланови из последњег састава још на броју и доступни.

НИКАД ЧУО ЗА ЈНА

Да ли је и како могуће да су баш сви вишњаци свега што нам се у последње две године догодило и што још траје — на другој страни? По принципу субординације цех су, како сада ствари стоје, овде платили само неки из — најнижег дела лествице одговорних! Наредбодавци су остали нетакнути! А у сећању је како је у лето 1991. године наређена војна интервенција у Словенији, с пуно пропуста, саботаже и жртава. Како је крње Председништво потом донело неуставну наредбу о повлачењу ЈНА из Словеније да би се после наређали пропусти и војни пораз у Хрватској и БиХ. Њихова позадина разоткривена је делимично баш на суђењима Трифуновићу и Васиљевићу. Велика, готово одлучујућа олакшавајућа околност, која је условила њихово ослобађање је да су — ИЗВРШАВАЛИ НАРЕЂЕЊА ПРЕТПОСТАВЉЕНЕ КОМАНДЕ. По логичном редоследу који из ово-

га следи, људи који су до јуче били или могли бити сведоци, данас би могли и морали да дођу на тапет због основане сумње да су учинили кривична дела. Реч је о Бранку Костићу, првом међу једнаким у последњем крњем Председништву СФРЈ, као врховном команданту ЈНА, па и осталим члановима овог бившег државног органа, затим о Вељку Кадијевићу, бившем генералу и државном секретару за народну одбрану СФРЈ, Благоју Ацићу који је ту функцију преузео од њега, другим високим војним старешинама, од којих су данас неки у пензији, преговарачима око ослобађања или размене заробљеника и деблокаде позамашне имовине ЈНА у Хрватској, БиХ... Поготово што су неки од њих, на суђењима у Трифуновићу и Васиљевићу потврдили да су оптужени само извршавали наређења. Њихова! На потезу су, према томе, уз војне и цивилни правосудни органи. А када се на суду утврди појединачна одговорност за поразе ЈНА, за погрешне команде тој војсци, за погрешне политичке потезе чије су последице катастрофалне — хиљаде жртава, инвалида, избеглица... сами по себи ће, ако никако другачије, на дневни ред доћи и осумњичени за кршење међународног хуманитарног права. А овде ваља поновити да ратни злочини по међународном праву не застаревају и да кривци, буквално данас немају куда да побегну.

Да је много лакше, међутим, извести овакве логичке закључке него их спровести, поготово у средини која се тешко може назвати правном државом, у којој је морал срозан на најнижи степен, говори и пример који се ових дана чуо у Четвртом општинском суду у Београду у парници између бившег војника ЈНА, који је код Вуковара, за време служења редовног војног рока остао тежак инвалид, и Војске Југославије. Момак је тражио одштету да макар минимално у овим тешким временима новцем покуша да амортизује инвалидитет, а представник ВЈ оспорио је право да Војска Југославије у овом случају уопште буде тужена! „Он је настрадао као војник ЈНА, а ми смо друга војска — Војска Југославије и, према томе, нисмо надлежни“, рекао је овај чиновник у униформи, покушавајући да изврда одговорност војске, и остао жив!

Најтеже је али неопходно, ипак, најпре рашчистити са самим собом.

ИМА ЛИ УОПШТЕ СЛИЧНОСТИ ИЗМЕЂУ РУСКОГ И СРПСКОГ СЛУЧАЈА

Министар одбране Украјине, Константин Морозов, ставио је ових дана на темељну проверу кључне ставове званичних руских политичара који се тичу унутрашњих граница бившег СССР-а. Морозов је руску власт довео пред дилему: или ће Русија преговарати са Украјином о подели Црноморске ратне флоте, након чега ће Руси бити обавезни да повуку свој део морнарице из Севастопоља, или ће Украјина одмах ултимативно затражити одлазак целокупне Црноморске флоте из ове највеће ратне луке бившег Совјетског Савеза.

Однос Срба и Руса почиње да полако поприма карикатуралне димензије. Мора да је јако забавно све то погледати са неке безбедније раздаљине.

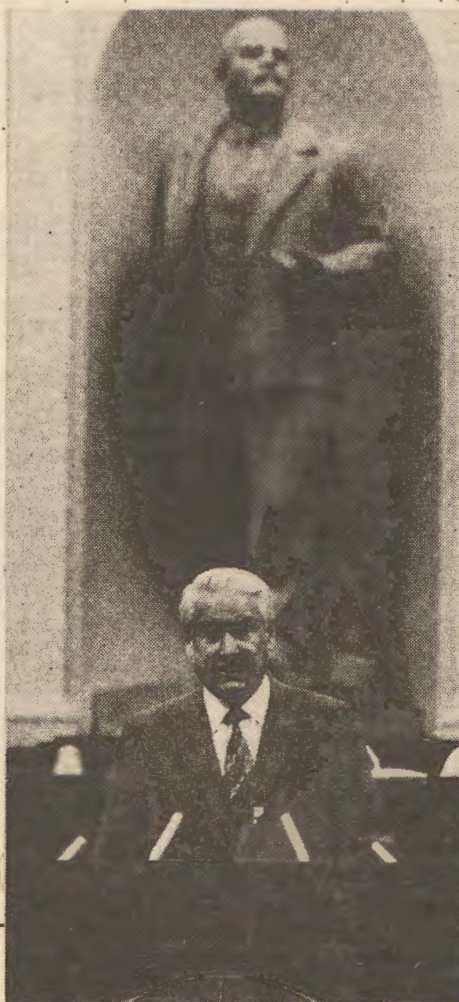
Пише: Милена ПОПОВИЋ

Проблем очувања суверенитета данашњих независних држава насталих распадом СССР-а, био би ефикасније решен ако би се могло доказати да руска национална мањина у тим државама, уз помоћ велике Русије, има за главни национални циљ отцепљење територија на којима живи и њихово прикључење Русији. За ову чињеницу врло добро зна и Е. Шеварднадзе и зато ових дана покушава да свету докаже уплетеност руске армије у сукобе у абхаском делу Грузије. Међутим, званична Русија изузетно успешно неутралише овакве покушаје наметања аналогije између Русије и Србије. Последњи случај спречавања

НЕБЕСКИ ПРЕКЛИЊУ

Руси су, дакле, акцијом овог украјинског министра, који је по националности Рус, доведени у ситуацију да у што краћем року напусте украјинске територијалне воде око полуострва Крим, које је припало Русији све до часа када га је Никита Хрушчов уговором о поклоњу отцепио од Русије и доделио Украјини.

Међутим, ова савршено очигледна неправда нанета руском народу, није учинила да руски одговор Украјини буде у складу са српским односом према проблему непроменљивости некадашњих унутрашњих граница савезне државе која се распала. Све што је актуелна руска власт до данас предузела, када је у питању повратак Крима матици Русији, свело се на стидљиву молбу Украјини да ова земља омогући Русима склапање уговора о закупу дела севастопољских лучких капацитета у којима би био укотвљен будући руски део Црноморске флоте. Русима је, за сада, страна свака помисао да проблем Крима решавају оружаним путем. Ово, наравно, није једина разлика између руске и српске званичне политике. Однос Руске Федерације према делу руског народа расејаном по новонасталим сувереним државама које су некада сачињавале Совјетски Савез, такође се суштински разликује од односа који има Србија према српском народу који је остао да живи у новоствореним балканским државама Хрватској и БиХ. Русија, за разлику од Србије, није постављала питање самоопредељења руског народа који је некада живео у заједничкој савезној држави. Покушај руске мањине у Молдавији и Грузији да прикључе Русији територије на којима живе као већинско становништво, само су изузеци који имају врло мало сличности са оним што се дешава у бившој Југославији.



таквих намера држава у којима живи велики проценат руског становништва, да се Русија опушти за покушај прекрајања данас већ међудржавних граница, учинио је Јељцин када је недавно предложио да се ЗНД трансформише у лабаву конфедерацију. Не треба објашњавати колико се ова идеја подудара са идејом која долази из највеће српске опозиционе партије да се изгради заједнички конфедерални државни кров за Србију, Црну Гору, Македонију и БиХ. Овакви предлози, очигледно, искључују сваку могућност избијања војних сукоба око промене граница.

Са ове тачке гледишта треба тумачити комплетан однос званичне руске политике према питању самоопредељења српског питања у БиХ. Русија се одрекла сваке идеје која решава проблеме самоопредељења народа насилним путем. То је, најпре, учинила када је у питању руски народ. И зато наивно дележу изјаве које долазе из врха српских владајућих партија да су Руси продали развитијем свету српски национални интерес. Такође, потпуно су погрешне процене и о томе да ће један од кључних услова за одржање Јељцинове политичке опције данас у Русији, бити испуњен ако званична Русија недвосмислено подржи оно решење српског националног питања које заговара српска актуелна власт. Свако инсистирање на важности оваквог Јељциновог евентуалног опредељења савршено добро дозу политичког слепила: зашто би руском народу било значајније српско од руског самоопредељења?

Ову чињеницу треба имати у виду и када се анализирају могући исходи руског референдума заказаног за 25. април ове године. Поменути референдум наметнуо се као најважнији светски политички проблем овога

времена. Политичке анализе које имају за циљ да пруже доказе о томе како је изјашњавање Савета безбедности о поощравању санкција према СРЈ одложено за дане иза референдума, са циљем да се просрпски оријентисаним гласачима онемогући да им српско питање буде најважнији критеријум при одлучивању о поверењу Јељцину, не воде рачуна о томе да се јавно мњење у Русији, када је у питању самоопредељење народа, већ формирало према познатом Јељциновом приступу руском националном питању: ако је народ задовољан односом Јељцина према проблему самоопредељења руског народа, зашто би га кажњавао због истог таквог односа према српском самоопредељењу? У противном, Јељцин може да преузме све Милошевићеве и Караџићеве идеје до последњег детаља — то га неће спасити незадовољства народа због односа према руском националном питању!

ПОСЛЕДЊА ШАНСА

Јељцин за ову чињеницу савршено добро зна и зато ни не покушава да прикрије да ће лично допринети кажњавању Срба уколико наредних десетак дана не прихвате Венс-Овенове мале без иједне измене граница будућих провинција. О овоме јасно сведочи и изјава коју је средином овог месеца дао један високи функционер руског министарства иностраних послова. Према тој изјави, Србија је доживела потпуни политички пораз а њена намера да последице тога пораза неутралише војним победама, чисти је анахронизам. У том смислу, тај дипломата препоручује Србија да размисли о томе да ли су сјајне и велике руске победе у Другом светском рату биле довољне да неутралишу политички пораз који је свет нанео Русији након рата захваљујући њеној стаљинистичкој власти. Савршено уверен да ће, устроја ли, и Руси дићи руку на непослушну Србију, истога дана кад и поменути руски дипломата, Ворен Кристофер изјављује да ће, ако не успеју да у наредне две недеље убеди Србе да потпишу без икаквих нових услова Венс-Овенов план, Руси неизоставно гласати 26. 04. 1993. у Савету безбедности за поощравање санкција према Србији и Црној Гори.

У којој мери Руси не крију своје неслагање са српском званичном политиком, сведочи и чињеница да је руски амбасадор у УН, Јуриј Воронцов, већ подржао идеју америчке администрације о потпуном затварању црногорског дела Јадрана помоћу ратне флоте НАТО пакта. Бродови НАТО пакта имали би право да плове територијалним водама СРЈ, тик уз црногорску морску обалу! И сам Б. Јељцин упозорава ових дана да ће Срби, уколико не потпишу план, преузети одговорност на себе „са свим последицама, укључујући могуће нове одлуке Савета безбедности“. Виталиј Чуркин и Андреј Козирјев такође ултимативно **призивају Србе на памети**. Док Чуркин упозорава да би „требало да буде јасно да Русија и свет пружају заиста последњу шансу, коју би, пре свих, требало да искористи српска страна“, Козирјев понавља дословце његову изјаву („Мора бити савршено јасно да Русија данас даје још једну, али последњу шансу коју би морала да искористи пре свега српска страна“, каже Козирјев). Очигледно је да су обе последње изјаве написане у Москви, у Јељциновој канцеларији. Синхронизована акција Јељцина и његовог министарства иностраних послова, када су у питању ултиматуми упућени Милошевићу и Караџићу, представља тешко огрешење о формулу ове двојице српских председника за решење

српског националног питања, теже него што ће то бити случај са будућом руском подршком заощтравању санкција према СРЈ. За ову чињеницу данас зна свако у Руској Федерацији и она дефинитивно руши сваку тврдњу да је гласање у Савету безбедности о новом таласу санкција према Србији и Црној Гори одложено не би ли се тако повећале Јељцинове шансе на „свенародном референдуму“.

ВЕЋ ВИЂЕНО

Узимајући у обзир ову чињеницу, остаје да се процењују само оне импликације до којих ће довести резултати руског референдума, које се на Србију односи у истој мери колико и на читав остатак земљине кугле. У том случају, кључно питање на које референдум треба да одговори је демократско питање: хоће ли победити Јељцин чији програм нуди брзе демократске промене и тржишну привреду, или руска опозиција која је за успорени темпо демократских реформи и државну управу у руској привреди.

Да ни у Руској Федерацији нема ничег новог у односу на оно што је већ виђено у Југославији, када је у питању самоодбрана преименованих комуниста од оптужби да им је једини циљ обнова система успостављеног Октобарском револуцијом, доказује се и у предферендумским полемикама које се воде између извршне власти и „**комунистичко-патриотске**“ опозиције. Тако, на пример, Руслан Хасбулатов изјављује да Јељцин безразложно плаши народ од повратка комунистичког режима. „Нема већег бољшевика у Руској Федерацији“, каже Хасбулатов за Јељцина, успостављајући при томе потпуно аналогiju са оним што чине српски социјалисти (комунисти) српској опозицији. И они, попут великог дела руске опозиције, себе називају

патриотима а за највеће бољшевике сматрају челнике српске демократске опозиције! Наравно, извршна власт се брани од оваквих напада руских **компатиота** на једини могући начин — беспосредном критиком њиховог патриотског застрањивања које често прелази границе иза којих се налази фашизам. И у овој појави уочава се оно што је у Србији утемељено доласком на власт српских радикала и стварањем коалиционих односа између њихове партије и Социјалистичке партије Србије. Тако, на пример, бивши потпредседник Јељцинове владе Г. Бурбулис (Борба, 12. 04. 1993.) „јавно упозорава да Русији прети фашизам, нацизам и диктатура ако антијелицинистички односу победу 25. априла“ на референдуму. Јељцин готово да понавља ставове српске демократске опозиције када, критикујући неспремност **компатиотске** опозиције да прихвати демократске реформе, изјављује: „Стари систем је чврсто засео у чиновничком апарату и пређашњим структурама и не жели да испусти из руку власт и да имовину преда у власништво грађанима“. Ове аналогije испостављају се до савршенства када Јељцин, готово цитирајући Вука Драшковића (потребно је само заменити речи Србија и Русија), говори да је у Русији у току сукоб између прошлости и будућности Русије.

РЕФЕРЕНДУМ И РАСПАД РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ

Када је у питању распад Руске Федерације, ни извршна власт ни опозиција у парламенту нису још успели да нађу аргументе који би послужили као коначни доказ да она друга страна повлачи политичке потезе који суштин-

ски доприносе распаду Русије. Но, и у том погледу српски пример могао би да се покаже као драгоцен. Бескомпромисност у погледу одбране сопствених политичких идеја коју су у последњих пет година испољавали српски социјалисти, показала се као генератор оних дезинтеграционих сила које су разбиле нашу бившу савезну државу. Данас се у потпуно јасноћи може сагледати шта су Словенци мислили када су, покушавајући да се отргну из канџи демократског централизма СРЈ који је наметао С. Милошевић, тврдили да је у Југославији на делу сукоб између **демократске** и **прокомунистичке** опције њеног даљег развоја. Ми желимо у Европу овога часа, говорили су Словенци а одговарано им је да је Југославија одавно саставни део Европе! Данас, када је народ у Словенији заборавио на краткотрајни рат са ЈНА, када је Словенија започела неповратну интеграцију са Европском заједницом и када је Србија претворена у планетарни карантин, сувишно је објашњавати колико је Милошевићева политичка опција била инфериорна у односу на оно што су нудили Словенци.

Идентичну ситуацију данас имамо у Руској Федерацији. **Компатиотска** опозиција оптужује Јељцина да будући распад Руске Федерације иако је савршено очигледно да ће његове демократске формуле пре задржати побуњене федералне јединице у склопу Руске Федерације него што ће то учинити нефлексибилни политички курс за који се залаже руска опозиција. На овом фону у Русији је створен и својеврсни парадокс: испада да је Руслан Хасбулатов, по националности Чечен, гарант заустављања размахнутог чеченског сепаратизма! Према тврђењу опозиције, да би се зауставио захуктали процес распада Руске Федерације потребно је уклонити Јељцина са власти. Међутим, покушај унитаризације Руске Федерације, чему тежи опозиција, неминуовно ће довести до ефекта који су се испојили у случају Милошевићеве варијанте савезне државе. Из чврстог загрљаја његове „демократске федерације“ неповратно су отишле све републике осим Црне Горе.

Дакле, питање демократских реформи у Русији, са Јељцином или без њега, питање је очувања интегритета Руске Федерације. Падне ли Јељцинов политички програм 25. априла на свенародном референдуму у Русији, свет ће подржати све захтеве за самоопредељење који ће се, испод чврсте руке данашње руске опозиције, убрзо појавити у прјаном облику, широм Русије. Развијени Запад примрениће у том случају оне критеријуме које је усавршио у току распада наше бивше савезне државе.

Хоће ли Јељцин успети да победи на референдуму упркос **конгресној формули** која га оставља на власти тек ако половина руског бирачког тела гласа за њега и његову економску реформу? Ако Јељцин буде до краја поштовао одлуке Конгреса депутата, у шта треба сумњати, већ сада може да рачуна да ће на референдуму бити поражен. Добије ли, међутим, већину гласова народа који ће изаћи на референдум (без обзира да ли та већина прелази границу коју му је поставио Конгрес депутата), Јељцин ће се наћи на прагу победе. Тада ће моћи, ослањајући се на добијену подршку да игнорише препреку коју му је поставила **конгресна формула**. Јер, да је Јељцин прихватио одлуке Конгреса депутата без поговора, давно би пошао стопама Михаила Горбачова. А то се од Јељцина, на срећу, не може очекивати без великих невоља.

ДВА ОКА РАЗРОКА

Нешто се чудно у последње време догађа са „српском Спартом“, чија је престоница Цетиње, а Подгорица главни град. Страни мас-медији напушили су да се „Доле“ нешто кува, нарочито после чувене европске блиц-турнеје првог међу данашњим (дакле — модерним) Црногорцима **Момира Булатовића**. Уколико и то није само плод њихове покварене маште или, што је вероватније — али и још горе — наставак коминтерновско-ватиканско-германске завере за разбијање и уништење „васколиког српства“, могло би се закључити да „два ока у глави“, постају све више — разрока.

Уосталом, то се — голим оком — може запазити и на домаћој политичкој сцени, али није препоручљиво „дизати прашину“ око српско-црногорских несугласица (тежу реч, засад, нећемо употребити), јер дежурни ловци на издајнике, црнци и трубачи (о онима на слово, на слово „Ш“ да и не говоримо), могу вас одмах стрпати у ред „Срба од јеленске коже“, а затим, богами, и у Анадолију или — апс. Стога — из, дакле, разумљивих разлога — ствар препуштамо страним гласилима, јер је и задатак ове рубрике да нам омогући да, макар и једним оком, осмотримо на шта личимо у огледалу света.

КАКАВ МОСТ — СТРАШАН МОСТ!

И одмах нам пада у очи наслов у „Котидијену д'Пари“ — „Црна Гора сања да буде четврта Југославија“!? То је, у ствари, Булатовићев интервју овом листу, у којем први Црногорац каже да жели поновну „интеграцију“ бивших југословенских република на економским основама, а Црна Гора би у том процесу играла „улогу моста“. Какав мост — страхан мост! Но, макар то било и обично брвно, та „реинтегрисана“ и — како истиче париски дневник — „у овом часу врло хипотетична „четврта Југославија“ изгледа да одговара жељама председника Булатовића“.

Ако смо правилно схватили поруку, онда ова „трећа“ му, очигледно, није по вољи. Иако не одобрава сан о великој Србији и каже да се „Црна Гора неће укључивати у евентуални процес поновног уједињења Срба из Босне и Херцеговине са Србијом“, Булатовић мисли да „Србима који живе изван Србије треба обезбедити једнака права“ која уживају већинске етничке групе и „дати им двоструко држављанство“ — наводи лист погледе црногорског председника.

Да ли је то био разлог да се у бриселском „Соару“ појави наслов „Црна Гора „другачи-

Шта сањају Црногорци — четврту Југославију или независну црногорску државу — ни највећи видовњаци не могу још да виде, али је сасвим сигурно да им Заједница српских држава не пада на памет ни у сну

Пише: **Никола БУРЗАН**

ја“? Јер, и ту се цитирају Булатовићеве речи о Црној Гори као о „мосту“ између бивших југо-република. Али, незнано откуда, тек лист процењује да је „дубока криза и жртве која она намеће олабавила савез између Београ-

да и Подгорице“. Да ли је то тачно — тешко је проверити, али ево шта још каже бриселски дневник:

„Постепено се између двојице председника, **Слободана Милошевића** и **Момира Булатовића**, јавило узајамно неповерење, а врхунац је био када се црногорски председник зближио са савезним премијером **Миланом Панићем**, великим поборником отварања. Потом се, пред децембарске изборе, локална Демократска партија социјалиста, наследница комуниста, дистанцирала од Српске Социјалистичке партије и одустала од оштре националистичке реторике. Одговор је одмах уследио: Београд је наложио свом верном следбенику, бившем члану колективног Председништва, **Бранку Костићу** да дештабилише **Булатовића** и кандидује се за председника Црне Горе“.

Ово је чиста издајничка инсинуација, бар кад је доктор **Костић** у питању! Он нечији „верни следбеник“?! Свашта. У исту катего-



рију могу се сврстати и следеће инсинуације „Соара“: „Када је почео да се распада балкански мозаик, Словенци и Хрвати су са презиром изјављивали: „Црногорци? То су српски пси чувари!“ Подгорица намерава да то демантује. Због санкција и рата који се води на њеним границама, преиспитују се предности савеза са Београдом. Политички реализам ипак не дозвољава да се сања о аутономији...”

НЕОФАШИЗМ У СРБИЈИ

Управо о том „политичком реализму“ говорио је **Момир Булатовић** у интервјуу римском „Манифесту“. Најпре о **Венс-Овеновом** плану: „Као што знате, СРЈ је више пута саопштила да је план двојице међународних посредника добро компромисно решење за босанску кризу...” (**Караџић** и босански Срби очигледно не мисле као г. **Булатовић**). „Ми код Срба из Босне инсистирамо да прихвате мале такве какве су“ — каже **Булатовић**, али га, изгледа, нико не слуша.

„Мора се схватити да је југословенска федерација у овом тренутку троструки талац: талац ОУН због санкција, талац трију страна у рату у Босни због којих трпи санкције и, на крају, талац Срба у Босни који нас уцењују својом политиком, јер су свесни да ни једна влада, како она у Србији, тако ни она у Црној Гори, не може а да не заштити интересе Срба који су остали изван југословенске републике.“

И опет је ту **Булатовићева** омиљена играчка „мост“: мост за успостављање дијалога међу републикама бивше СФРЈ и то зато што „те републике немају негативне оцене о Црној Гори“. Наводи и пример: „Са Хрватском смо били у рату и ми после њихове сецесије (за разлику од Србије која нити је била, нити јесте у рату — наша прим.), али већ годину дана готово да одржавамо нормалне односе са Загребом“.

И сада, чини се, долази оно главно, па пустимо г. **Булатовића** да каже шта мисли: „Проблем радикализма и неофашизма је проблем целокупне Југославије. Наравно, оно што највише забрињава јесте успон тог феномена у југословенској федерацији, нарочито у Србији. Моје је дубоко уверење да су успону радикализма у Србији у великој мери допринеле санкције зато што их највећи део становништва доживљава као крајње неправичне, осећају се осуђеним без кривице. Да буде јасно, ја не желим тиме да оправдам радикализам, већ да схватим његове узроке да би се против њега борио, с обзиром на то да је то најкрупнији проблем са којим се Црна Гора суочава у федерацији са Србијом...”

БОЈАЗНИ „БОЉЕ ПОЛОВИНЕ“

Затим г. **Булатовић** објашњава како је Црна Гора другачија, тј. да „политичка ситуација у Црној Гори није иста као у Србији“ и закључује: „Када ја мислим на политичку будућност федерације, видим само један разлог због којег би Црна Гора могла да се одвоји од Србије: непризнавање државности, политичке и националне аутономије црногорског народа. Међутим, убеђен сам да федерација има будућност. Црна Гора представља поло-

вину југословенске федерације и у оквиру федерације Црна Гора ће наставити да води демократску политику“.

Још само да је рекао како је Црна Гора „боља половина“ југо-федерације, па да све буде потаман! Јер, **Радио Франс-ентернационал** преноси и извесне, у најмању руку, бојазни, зебње, страхове „боље половине“. Па каже: „Познато је да Ћосић већ дуже заговара такозвану уставну реформу која би довела до потпуне унитаризације скраћене Југославије. У исто време, чести захтеви **Караџића** и **Хацића** за стварањем сједињених српских држава добили су, на билећанској Скупштини РС, званичну форму кроз позив српских крајина за одржавање свесрпског сабора и то у Новом Саду или Подгорици“.

У чему је, заправо, ту виц? „Потпуно је јасно — каже француски радио — да се предлагањем Подгорице за могућег домаћина жели извршити притисак на све непослушније црногорског руководство и проверити његова оданост српској влади. Да се ради о притисцима сведочи и чињеница да је, осим овог позива, билећка скупштина упутила и протестни апел парламенту Црне Горе због наводно неодмерених изјава њених посланика у савезном дому којима се подржавали **Венс-Овенов** план“.

Зар су то чинили само посланици? А **Булатовић**? Но, добро: ћерку кара, снахи преговара! Него, шта се може очекивати у перспективи? „Чињеница је — истиче РФИ — да даљи развој догађаја на релацији Београд — Подгорица највише зависи од српског председника **Милошевића** (опет он, опет од њега све зависи! Докле ће сви да се „ваде“ на недужног Слобу?! — наша прим.). Уколико подржи **Ћосићеве** и **Караџићеве** намере, **Булатовић** и његови социјалисти наћи ће се на великим искушењима“.

ПОГУБНА ПРЕСИЈА ТВ БЕОГРАД

Искушења, дакако, нису мала. Изгледа, ипак, да је једно сасвим јасно: **УСС — Унион оф Србиан Статес**, што у преводу значи — **Савез Српских Држава** — Црногорцима не пада на памет ни у сну. „Несумњиво је једно: црногорски врх је и против унитаризације и против фашизације, до чега би, како је у предизборној кампањи истакао сам **Булатовић**, довела реализација идеје о Савезу српских држава. Али, с друге стране, доста је резервисан (мисли на „црногорски врх“ — наша прим.) и према идеји суверене Црне Горе. Ради се о тако крупним дилемама које се тешко могу разрешити мирним путем. То званична Подгорица зна и то највише оптерећује њено понашање и деловање“.

И још закључак РФИ: „Ипак, све има своје границе, па изгледа и попуштање према ауторитарном Београду. Јер, како је истакао председник Привредне коморе Црне Горе **Ђукановић** — интерес Црне Горе је најпречи. Па, уколико се не буде могао наћи заједнички језик са Србијом треба, каже он, тражити друге опције, без икакве политизације и страначког препуцавања“.

Без препуцавања? Таман посла! После билећанске скупштине, истиче РФИ, **Булатовићев** социјалисти прозрели су још једну провокацију чувара српства на овим просто-

рима, али шта то вреди када им је који сат касније свемоћна београдска телевизија узвратила новом, тзв. специјалном емисијом са **Караџићем** у главној улози, и што је најважније, ефектима који су у јавном мњењу практично потрли све изјаве, залагања и потезе црногорског председника и његове партије. Та медијска пресија Београда је свакодневна и погубна па, уколико црногорски врх искрено жели заштитити не само своје грађане, већ и личне интересе, мора кренути са значајнијим променама баш у тој области“.

ЦРНОГОРСКО ИМЕ ПРОТИВ СРПСКОГ ПРЕЗИМЕНА

Није, ваљда, да и Црногорци размишљају о формирању „Прес-бироа“ а ла **Б.Ц.**? Надајмо се да није то у питању. Али, ко зна? Занимљиво је, међутим, како је на црногорска противљења. Савезу српских држава, реаговао министар иностраних послова РС **Алекса Буха** (преноси га **Би-Би-Си**). „Сверска скупштина није ништа друго до једна од варијанти давања прилике да се српска Крајина и РС трансформишу и постану федералне јединице Југославије“!? Ни мање, ни више!? А управо због те идеје и траје рат и неће му краја бити док се од ње не одустане!? Али, баш њих брига: сврби буха **Караџића**!

Господин **Буха** је, каже Би-Би-Си, подсетио Црногорце да је председник **Булатовић** ове две године рекао да су „Црногорци имена црногорског а презимена српског, те да се нада да Црногорци нису заборавили своје презиме“. Име и презиме — два ока у глави, два ока — разрока. Људи га мајка у — око! Није важно које. Наша су, зар не?

„Рачуница босанских Срба је доста логична. Они не осећају притисак ембарга, а кад су већ кренули у освајање и чишћење територија, нема разлога да се заустави. На њих, ако се изјучи војна интервенција, међународна заједница и не може да врши притисак. Зато ће сав притисак ићи у правцу Србије и Црне Горе, које се овако показују као тавоци Срба из Босне и њихових максималистичких захтева“ — истиче РФИ.

Француски радио налази и оправдање за црногорска подозрења: „Црна Гора не може видети заиста никавак разлог да страда у овим околностима. У Босни се остварује план о прављењу велике Србије који Црногорцима не каже ништа. Рат у којем не учествују, државна политика коју не разумеју, нова Југославија са Црногорцима се све више указује као туђа творевина чије стварање плаћају скупље него иједан догађај у својој историји... Максималистичке захтеве босанских Срба плаћају Србија и Црна Гора. Прва по заслуги због политике **Милошевића**, мада је све мањи број њених грађана који то размишљају. А, друга, из разлога које не разумеју ни Црногорци, ни њихова власт“.

А једног лепог дана, кад се пробуде, остане, отворе бар једно око, можда ће им се само кас’ти. Само, да не буде касно? Уколико, на жалост, већ није.

МАЛА СРБИЈА

БОКАН КАО ПАРАГА

На Дедињу се 1993. понавља 1945.

Само, сада се у улози Комунистичке партије Југославије налази Српски отаџбински савез. За неупућене: СОС је странка чији је оснивач и председник Драгослав Бокан. Бокан је донедавно био члан Јовићеве Српске народне обнове и командант омладинске организације те странке, „Белих орлова“ (иако има близу четрдесет година).

Драгослав Бокан, по образовању режисер без иједног снимљеног филма, званично на међународној листи ратних злочинаца, организатор мучких напада на просторије Савеза реформских снага и редакције Јутела, недавно је извео још једну у низу сличних акција.

Са својим истомисљеницима, под окриљем ноћи, провалио је у вилу на Дедињу, у улици Милана Илића Чиче, и прогласио је за седиште своје невелике странке која је на децембарским изборима добила око хиљаду гласова. „Бенералштаб“ СОС-а налази се у непосредном суседству бившег министра војног Вељка Кадијевића, на чију кућу чланови СОС-а повремено испаљују снајперске хице.

Вила је пре Другог светског рата припадала официру Краљевске војске, ађутанту краља Петра I и краља Александра, господину Бањцу. После национализације, зграду су користила разна дипломатска представништва. Последњих година у њој је становао војни аташе шпанске амбасаде. Пошто су Шпанци на почетку међународне блокаде према Југославији повукли већину дипломатског особља, тако је и вила остала празна.

Ту околност искористио је Бокан па је променио браве, уградио метална врата и електронско обезбеђење, а око зграде распоредио наоружане стражаре.

Бокан је за узора, осим Јосипа Броза, очигледно, имао и Доброслава Парагу који је прошле године у Загребу, на Тргу бана Јелачића, са својим правашима, провалио у Старчевићев дом.

Хрватска полиција је Парагине присташе толерисала неколико месеци, а онда их је изненадним препадом избацила напоље.

Докле ће МУП Републике Србије толерисати Боканово „дивље усељење“(?), остаје да се види!

Како сада ствари стоје, Југославија је „правна држава“, у којој се од закона поштује само „закон јачега“.



ЗАШТО НОГЕ ВИРЕ ИЗ КОНТЕЈНЕРА?

Заиста, зашто ноге вире из контејнера? На ово занимљиво и надасве духовито питање, ништа мање духовит одговор понудио нам је **ДРАГУТИН БРЧИН**, посланик СПС-а, у једној од оних васпитно-образовних емисија под заједничким називом „Блок-реклама-па-настављамо-шорку“. Каже човек, ноге вире као доказ да хране има и да Србија гладовати неће! Коначно смо, дакле, успоставили прави метод егалитарности, толико дуго сањане, али тешко изводиве у пракси.

Цивилизацијска тековина позната под именом „контејнер“, омогућава нам данас да се храна и остале драгоцености (цркнута мачка, лева ципела, мокре новине и поломљени кишобран) на елегантан и дискретан начин дотуре од Грађанина бр 1, коме се прелива, до Грађанина бр. 2, који је у благој оскудици. Шта ћете лепше и природније? Ако једни другима не помогнемо, ко ће? Није ли ова практична размена добара најбољи пример да хуманост, традиционално укоренења у широке словенске душе са ових простора, не јењава? Метод „Са контејнером никад ниси сам“ истовремено је и врло практичан, јер је број пунктова на којима се Грађанин бр. 2 може снабдеи дефицитарним производима практично неограничен и уз то у сталном допуњавању. Да не говоримо о помоћи која се на овај начин пружа јавним службама, у овом случају ђубретарима. Ако се Грађанин бр. 2 увекба да довољно рационално употребљава све оно што му Грађанин бр. 1 тако великодушно стави на располагање, ускоро више неће бити разлога да сви заједно, у касни сат,

будемо узнемиравани познатим тандркањем камиона са препознатљивом аромом.

Читава ствар биће обављена дискретно, у тишини, у сенци поклопца. Само ће понекад нека нога да севне из контејнера, колико да нам пружи знак да нема страха за један тако практичан народ. Живећемо дуго и срећно, у слози и комисијској љубави — осим ако нам Леонардо, Микеланђело и остале корњаче не помрсе рачуне својим тајним плановима. Али, има лека и за то! Бацаћемо у контејнер њихова омиљена јела, пице, и ствар је решена. Томе поуздано не може да одоли ни најбоље дресирана нинџа-корњача! Гледала сам то на телевизији. А телевизија никад не лаже.

ЈЕЛЕНА ЛЕНГОЛД

МИЛИЈАНА

Наводимо у целини извештај који је високом функционеру ЦК СКС ових дана упутио активиста М. Н. задужен да прати рад другарице Милијане:

Цијењени друже, ако је Србија правна држава, а јесте, шта онда чека јавни тужилац са хапшењем оне завереничке групе коју је у четвртак увече (15. 04. 1993.) раскринкала другарица Милијана, наша мила радикална сестрица са новосадске телевизије? Као што је широј јавности познато, а о томе су ових дана вођене расправе у ЦК СКС, Милијана је прибавила необориве доказе да је у недељу, 11. 04. 1993., у емисији „Утисак недеље“, коју је емитовала Независна телевизија Студио Б, дошло до дуго планираног окупљања групе народних непријатеља. Иницијатор окупљања била је Оља Бећковић, ћерка Матије Бећковића, за кога се одавно зна, према свим критеријумима које намеће диктатура пролетаријата (у нашој новој политичкој терминологији уместо **диктатуре пролетаријата** каже се: **сви смо ми помало социјалисти**), да представља опасност народног непријатеља који се и дан данас заваарава да су докази о његовим издајама нестали у оној журби направљеној око уједињавања нас — српских комуниста и нас — српских комуниста из Социјалистичког савеза. Узалуд су се Бећковићи понадали да смо ми, српски комунисти, мењајући своје име променили мишљење о Матијиним издајама.

То што М. Бећковић још носи главу на рамену треба захвалити чињеници да данас ЦК СКС нема времена да докажује да су савсим неоправдана мишљења највећег српског критичара да је он велики песник, чак већи и од Његоша. Међутим, доћи ће време када ће се аргументовано разбити та заблуда која се упорно натура српском народу. Ипак, другарица Милијана указује не на Матију, него на Његову ћерку. Као што се зна — ивер не пада далеко од класе!

Посебно опасан члан завереничке групе на коју је указала другарица Милијана је Даница Драшковић, супруга Вука Драшковића. Она је четничка ћерка, ћерка оних четника који нису никад припадали СКС (КПЈ), као што је то данас случај са добрим делом четника који ратују у БиХ. Дакле, она је ћерка једног аутентичног припадника четничког по-

крета који је давно раскринкан још од стране Јосипа Броза. У међувремену, а нарочито у последњих пет година, докази о неопходности поменутог раскринкавања знатно су побољшани.

Даница Драшковић искористила је поменути емисију Студија Б да саопшти јавности како су Срби у Гацку (где данас живи отац В. Драшковић) без икаквог повода напали Муслимане и разјурили их на четири стране света: све што је било муслиманске вере а преживело је поменути српски напад, највероватније из Гацка и околине са поруком да повратка неће бити. Ова прича Д. Драшковић, без обзира на бројне доказе да је истинита, била је сасвим непотребна а по својим ефектима представља напад на основе комунистичког морала. А покушај подривања морала авангарде радничке класе морају бити драстично прекинути макар се извршило насиље и над чињеницама и над истином. О својој кривици говорићемо отворено, како то данас чини Д. Драшковић, тек када стигнемо у комунизам и када поделимо све што имамо (па и кривицу), не по заслугама већ по потребама. Нико не може да негира да ће тада и Срби имати потребу да се осећају кривим, макар за оно двоје деце које је изгазила из безумљена гомила избеглица из Сребренице. Макар за то двоје деце! Међутим, о томе — кад стигнемо тамо где треба, а не данас.

Трећи члан групе који је са позиција страним интересима радничке класе и српског народа деловао у поменутој емисији Студија Б, јесте професор универзитета Милан Божић. О њему другарица Милијана износи читав низ претпоставки од којих је најважнија она која се односи на његово презиме. Када је његово презиме у питању Милијана тврди да има непобитне доказе да је у питању католички Божић а не православни, како у циљу прикривања својих недела, о своме презимену говори професор Милан.

Професор Божић је покушао, уз помоћ Д. Драшковић и О. Бећковић, да формулише математичку теорему из које би, као прва по-

слеђица, произлазило да је Србија учествовала у овом грађанском рату, упркос нашим упорним тврдњама да у томе нема ни труна истине. Божић је при томе Југославију прогласио скупом који је означио словом А, а Србију скупом Б (у обе ознаке крије се, вероватно, нека његова опака намера). Онда је резонувао овако: ако је скуп Б део скупа А и при томе скуп А ратује против Хрватске, мобилишући војску из скупа Б, онда следи да је и скуп Б у рату. И ето његовог доказа да је Србија била у рату! Да ће ова игра словима завршити игром око наших глава, овај професор доказује и када тврди да би за телевизијски канал са Пала најприкладнији назив био Канал СС. Ако се одмах и енергично не укаже куда смера Божић, десило се да ће он једнога дана направити за српску и новосадску телевизију скраћенице РТСС и ТВ НСС, а то би било преко сваке мере.

Зато, цијењени друже предлажем да ову завереничку тројку препустимо другарици Милијани на даљи поступак. Па нека кошта шта кошта. Макар платили и у данке Дојчланд маркама.

Другарски вас поздрављам са Тако треба!



ВОЈСКА ЈУГОСЛАВИЈЕ У БИХ!

Иако најодговорнији представници Србије и СР Југославије тврде да са ратом у БиХ немају ништа, и да се на територији те, међународно признате државе, не налази ни један припадник Војске Југославије, „Српска реч“ располаже поузданим информацијама да то није тачно.

У најновији војним операцијама око Сребренице и Скелана, у источној Босни, учествују и регуларне јединице Војске Југославије. Пре месец дана, преко моста на Дрини код Шепка, у близини Лознице, државну границу је прешло око стотину тенкова и неколико хиљада војника. Војници на редовном одслужењу војног рока, као и војници по уговору, дали су значајан допринос напредовању војних

снага Републике Српске у правцу Сребренице. Тај град је протеклих дана био изложен жестоком артиљеријском бомбардовању.

Ови подаци домаћој јавности нису познати, али је зато међународно јавно мњење са њима упознато до танчана.

Господа Ћосић и Милошевић сматрају да најодговорнији светски фактори немају других информација, о рату у БиХ осим писама које им они шаљу. Земље које поседују сателите и имају модне обавештајне службе информисања све информишу на друге начине.

Најсложенија је, ипак, чињеница да родитеље и родилну младих војника још увек нико није обавестио где се они налазе, и због чега су тамо упућени.

НОВО! НОВО! НОВО!

ЗОРАН ЂУКИЋ — СИДНЕЈ

Сваки Србин у Аустралији има касету најбољег српског певача у емиграцији! По први пут се и вама пружа могућност да купите две аудио-касете са његовим најлепшим српским песмама:

1. Слава теби Ђенерале Дражо
2. Краљу Перо, српска круно
3. Војвода Ђујић
4. Ој, четници, Равногорци
5. За Србију Србин живи
6. Песма Гишки
7. Српска гарда и кокарда и још 11 других песама

Касету можете поручити на тел. 026/216-904, Смедерево, Плаћате динарску противвредност од 5,5, марака на дан поручбине.



Све чешће чујемо да неки појединци нашу државу пореде са лудницом.

То поређење никако не можемо да прихватимо. На челу луднице налази се нормалан управник!

Док је постојала СФРЈ наши радници су говорили: „Нико не може да нас плати тако мало, колико мало ми можемо да радимо“.

Сада исти радници говоре: „Нико не може да нас плати тако мало као Слободан Милошевић“.

Дафина Милановић је сушта супротност Робину Худу. Она, за разлику од енглеског „принца лопова“, пљачка сиромашне и даје богатима...

Молимо вас да више не употребљавате термин — „српско руководство“.

Милошевић је Црногорац, а Шешел Хрват!

У некадашње просторије делегације сабора Хрватске у Скупштини Југославије уселили су се Шешељеви радикали.

Крв није вода!

Хрвати настоје да рехабилитују БУДАКА. КАМУ су већ рехабилитовали!

Народни посланик Жељко Ражњатовић Аркан у интервјуу листу „Новосадски индекс“ каже:

„Више не желим да будем илегалан“.

Сада поштени прелазе у илегалу!



У истом интервјуу чувени посластичар каже и ово:

„Пре неколико година редовно сам одлазио у Француску 7“.

Једино није признао по чијем задатку...

Ми Срби смо се увек борили против јачега од себе.

Сада ћемо да ударимо и на Шинтаре.

Нису они осветнички народ. Злочине чине из чисте обести.

За победу над вековним непријатељем требало нам је само неколико месеци.

Нисмо ми никога иселили. Они су, побегли пре него што смо до њих стигли.



Пише: Александар ЧОТРИЋ



Имамо пуно успеха у освајању. Нашем шарму други народи просто не могу да одоле.

Имамо разумевања за патње жртава рата. Потпуно смо свесни својих поступака.

Наплатили смо све дугове из Другог светског рата.

И то са Дафинином каматом.

Тзв. књижевник Радомир Смиљанић основао је удружење „Бела ружа“ чији је задатак борба против фашизма.

Предстоји нам, значи, „рат црвене и беле руже“.

Група грађана из Тивта обратила се „војводи“ Шешелу са захтевом да стане на пут фашизму у њиховом граду.

Ваљда људи рачунају: клин се клином избива!

Војислав Шешел се након летошње размене тешких квалификација, недавно помирио са Живорадом Миновићем, генералним директором НИП „Политика“.

Нашао Жика прилику!

Преварант Јездимир Васиљевић поручио је из Израела, где се крије више од месец дана:

„Не ратујем против Слободана Милошевића“.

Врана врани очи не вади!

Брана Црнчевић се прославио изјавом: „Нећу пољубити свињу у дупе, па макар никад не јео чварака“. Зато г. Црнчевић на исто место љуби „великог вођу“, и успут једе нешто друго!

Из кабинета Слободана Милошевића саопштили су редакцији „Нина“ да је његова председничка плата прешла сто долара...

Вероватно на сат!

Народне кухиње имају свог спонзора.

Да није г. Милошевића, ни оне не би радиле.

Кипар је подељен на грчки и турски део. Очекује се да у најскорије време буде формиран и српски део острва.

Недавно је динар девалвирао.

До сада су већ девалвирали: морал, поштење, истина, стручност, патриотизам...

Социјалистичка партија Србије је лако победила на изборима. Што се мора, није тешко!

Пре избора, социјалисти су давали обећања да ће бити свега.

Видимо па су чак и премашили своја обећања: сада има свега и свачега.

У рубрици „Веровали или не“ прочитали смо да фазани могу без хране да издрже читав месец дана.

У уреду г. Риппија, изгледа, да још нису чули за Србе.

Не треба чекати боље време да би се изашло на улицу. Треба изаћи на улицу, па ће боље време само доћи!

Беда у нашој држави је толика да су нам преостале две могућности: ићи у шверц — пут Румуније, или ићи у промене-румунским путем!



Према свим истраживањима, у Србији је нестало „средњи слој“ становништва. Једни су у подземљу. Други су у облацима.

Нисмо ми само последњи комунисти. Ми смо последњи у сваком погледу.

Академик Бећковић је изјавио за „Борбу“:

„Од Депоса је остао само опушак“.

И то је довољно, јер ситуација је врло запаљива.

За кремацију је, почетком априла, друштву „Огањ“ требало платити 48 милиона динара.

Јесте да су цене стравичне, али ипак је јефтиније живети.

Добрица Ћосић је у званичну аудијенцију примио сликаре наивце.

Штедише наивце, још увек, нема ко да прими.

Живот је пун парадокса.

Велики противник монархије — Добрица Ћосић, сведен је на положај „британске краљице“.

Седамдесет одсто буџета федерације намењено је финансирању Војске Југославије.

Боље је да су државни чиновници новац дали „Дифмент банци“. Можда би и било неке користи од њега!

Приликом евакуације Муслимана из Сребренице за Тузлу страдало је неколико лица.

Гужве у камионима УН-а биле су скоро као у аутобусима Градског саобраћајног предузећа Београд.

Контролори ГСП-а сада у аутобусима траже искључиво путнике са плаћеном картом.

Пољопривредни комбинат Београда купује Централни затвор у Београду.

Централни затвор треба преселити у Централни комитет.

Затвор је пун ухапшених комуниста.

Министри су ухапшени зато што су незаконито присвојили неколико милиона марака. Ко им је крив, када су то исто могли да учине и законитим путем.

Србија је и оно што се види са загребачке катедрале.

Радикали воде рат да би пљачкали друге народе.

Социјалисти пљачкају свој народ да би водили рат.

Социјалисти једно причају, а ништа не раде.

Црногорско руководство је три првом оку у глави.

Пошто су имали проблема да прехране становништво, приступили су рационасању становништва.

Чим су се наоружали, закључили су да је рат неизбежан.

Дезертер сам, тим се дичим...

Не штедимо ни непријатеља, а камоли себе.

У Музеју Југословенске кинотеке одржана је манифестација под називом: „Повратак у двадесете и тридесете“.

Ова власт нас је све заједно вратила у пренсторију.

Примирије пре последњег рата потрајало је добрих четрдесет година.

Србија се брани у Книну. Тачно, али од кога?

Нисмо морали да ратујемо. Све те територије могли смо изгубити и мирним путем.

Ми смо доказали да они са нама не желе да живе заједно.

„Борба“ је објавила наслов:

„Док је штедиша, биће и банака“.

Одмах смо се сетили изреке: „док је оваца, биће и џемпера“.

Слободна територија се незауостављиво шири. Као рак.

Србија на Истоку. Запад на Србију.

Срби не знају да чувају демократију. Одмах почну да се служе њоме.

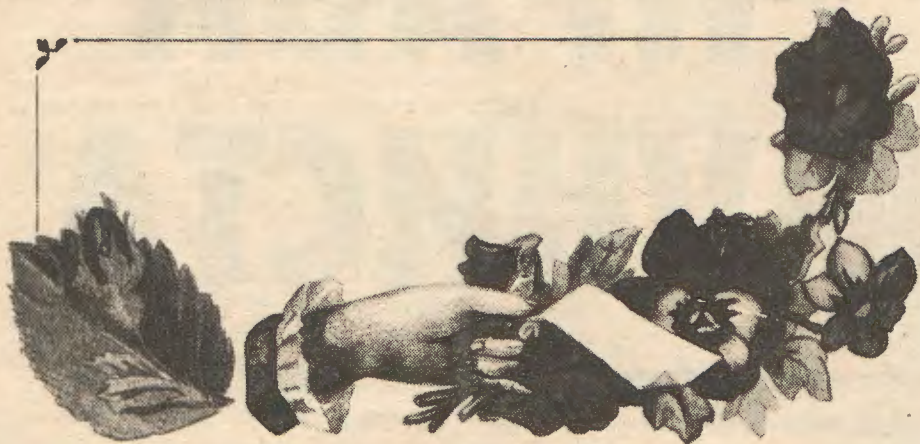
Грађани су и државу поверили на чување овој власти, па су остали без ње.

Матија Бећковић за коалицију СПС — СРС употребљава термин „двоглава власт“.

Може и тако, али пре ће бити да је та власт — безглава!

Шестог априла 1941. штампан је једини број „Политике“ који није стигао до читалаца.

Шестог априла 1993. тај број је поново штампан. Мало је недостајало да и његов излазак онемогући неко ново бомбардовање!



АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

БИЛАНС ШЕШЕЉЕВОГ ТЕРМИДОРА



MAJ 1990

Мај 90: физички се обрачунао са Зораном Ојданићем, поетицом у башти ресторана „Клуб књижевника“.

Јун 90: у Кнез Михаиловој улици ошамарио је Горана Чолића, члана СПО, само зато што је продавао „Српску реч“.

Јун 90: потукао се са члановима Српског четничког покрета — Драганом Ђолићем и Предрагом Пецићем који су продавали лист „Велика Србија“, јер је сматрао да га они поткрадају. Том приликом је намерно преврнуо неколико столова за продају опозиционе штампе у главној београдској улици.

Јун 90: уз помоћ чланова СЧП покушао је да се пробије до микрофона на бини и тако прекине одржавање митинга демократске опозиције на Тргу слободе у Београду. Непристојним скандирањем све време је ометао одржавање скупа.

Јул 90: у Студентском граду бејзбол палицом је тукао по глави искључене чланове СЧП, Недељка Ашчерића и Влатка Мркајића, Младиће је тукао све док их није онесвестио, а за то време су их осморица припадника организације „млади четници“ држали за руке.

Август 90: чекићем — мацолом разбио је спомен-обележја Заседања АСНОМ-а на зиду конака манастира Прохор Пчињски. Од тог вандалског чина оградиле се и Српска православна црква.

Август 90: са наоружаним припадницима СПЧ дрско је прекинуо састанак представника политичких странака, удружења, националних институција и ванстраначких личности који су се окупили у просторијама Удружења књижевника, Србије, Француска 7, да би разговарали о српском националном програму. Скуп

ТИ СИ, ВОЈО, ПРАВИ КОМУНИСТА

Сви докадашњи разговори између председника Србије Слободана Милошевића и његовог „омилјеног опозиционара“ Војислава Шешеља били су тајни. О чему то они диване?

србија

је иницирао председник СПО Вук Драшковић.

Октобар 90: са петнаестак присталица, прекинуо је промоцију Савеза реформских снага за Србију у београдском Дому омладине. Следећег дана је изјавио да је књижевника Мирка Ковача лично погодио фотоапаратом у главу. Мирко Ковач се том приликом онесвеснио, а задобио је и потрес мозга.

Фебруар, март, април 91: изазвао је неколико озбиљних инцидената у којима је било и физичког разрачунавања, на промоцијама своје нове, пете по реду партије тзв. Радикалне странке. У Шапцу, Врању, Крагујевцу, Сремској Митровици и другим местима, безобзирно је нападао СПО и његовог председника, што је присталице СПО изазвало да вербално реагују. На те њихове реакције одговарао је позивима на обрачун, до кога је у неколико градова и дошло.

Март 91: користећи деветомартовске демонстрације СПО „За слободу информисања“, а у сарадњи са хрватским режимом Фрање Туђмана, организовао је убацивање хрватских провокатора и агената који су у општем метежу, изазваном од стране полиције, демолирали ужи градски центар и пљачкали драгоцености које су касније продавали у источној Славонији и западном Срему.

Април 91. — април 92: појављује се као инспиратор и организатор слања десетина хиљада српских, углавном малолетних младих, на ратишта у бившим републикама Хрватској и Босни и Херцеговини. у организацији тзв. Радикалне странке на фронтове су послати необучени, физички и психички неприпремљени добровољци, који су у великом броју

изгубили животе, остали трајни инвалиди, или доспели у непријатељско заробљеништво. Групе окорелих криминалаца и хладнокрвних убица, сврстане у паравојне формације тзв. Радикалне странке, починиле су бројне злочине над цивилним становништвом хрватске и муслиманске националности, због чега је од стране Амнести интернешенела, Влада САД и Европске заједнице проглашен за ратног злочинца.

Мај 91: У ресторану „Руски цар“ у тучи са тројицом младића задобио је повреде главе.

Април 92: пролазећи кроз масу окупљених таксиста који су штајковали испред савезног парламента, посвао је и називао их погрдним именима, претећи чак и ликвидацијама. Том приликом, припадници његовог личног обезбеђења напали су неколико таксиста, а један је потегао аутоматски пиштољ марке „шкорпион“ и пуцао у ваздух.

Јун 92: тукао испред Скупштине Србије просветне раднике који су штрајковали због малих плата.

Јул 92: потезао пиштољ на студенте, учеснике „Студентској протеста 92“.

Септембар 92: у ресторану Скупштине Србије, насрнуо је на фоторепортера „Српске речи“ — Ђорђа Вукоја, при чему га је ударио, полупао му фотографски апарат и одузео филм и блиц.

Новембар 92: организовао је ликвидацију дугогодишње пријатеља и страначког колеге Војина Вулетиха, који је непосредно пре тога напустио тзв. Радикалну странку. Да покојни Вулетих не би обелоданио његове везе са Туђмановим режимом, наредио је да га отрују.

Фебруар 93: добровољац и члан тзв. Радикалне странке Стајић из Врања на Железничкој станици у Београду је активирао бомбу „кашикару“, при чему је један полицајац рањен, а тројица су рањени.

Март 93: са Александром Љубичићем, уредником ТВ Београд и тројицом телохранитеља организовао је избацивање из стана С. Г., у улици Господар Јевремовој, само зато што је овај члан СПО.

СРЕД ТРАВА РУЂЕР

На батајничку адресу „Војислава Шешеља, овог 10. априла изјутра, стигао је необични телеграм:

„Сред трава Руђер“.

Није га, изгледа, тешко дешифровати:

„Срећан десети траван (дан ХДХ). Руши Бердап“!



ЋЕ СИ, ДРУЖЕ ВОЈО

Место сусрета: кабинет председника Србије. Доба дана: подне. Доба године: јесен (новембар) 1992.

— Ће си, друже Војо! — поздравља га Милошевић и дуго га тапше по рамену. То „ће си“, изговара по црногорски, што чини у свим приликама када жели да нагласи своје — несрбијанство.

— Лепо ми изгледаш, друже председниче — каже Шешељ.

— Хоћеш да дрмнемо по један виски, да прекршимо санкције? — смеје се шеф државе. — Или си и даље за шампите?

— Данас сам за баклаву — кикоће се Шешељ. — Дојаде стално и шампите.

— Ти, као да си Турчин. Шампите, баклава, гурабије... ће то научи?

— Мораш непријатеља тући његовим оружјем, друже председниче.

— А гибаницу не волиш? — уноси му се у лице Милошевић. — Четнички војвода, а не воли гибаницу!

Улази девојка са послужењем. Доноси две кафе, два оранж ђуса и — колаче за Шешеља. Разговор, онај државнички, тек почиње...

Прошла су времена када се говорило: Слободан Милошевић само спроводи идеје своје супруге Мирјане.

Од 9. марта 1991. године, председник Милошевић је у браку, политичком браку, са Војиславом Шешељом. Тај брак је толико чврст, да је угрозио и хармонију породичног брака нашег председника. Ставови његови и супруге му Мирјане најчешће су дијаметрално супротни. Супруга је изгубила сваки политички утицај на мужа и сурово је одгурнута у страну. Њено место заузео је Шешељ.

У време док је био под утицајем супруге, наш председник никада, ипак, није ишао толико далеко да јој, јавно, изјављује политичку љубав и дивљење. Шешељу, међутим, не може да одоли.

Без сумње, тако треба. У то име, није без значаја запитати се: како и о чему разговарају њих двојица, кад су насамо?

Сусрећу се често и скривено од јавности. Избегавају фоторепортере, ТВ камере и новинаре. Ипак, ипак... Ништа се сакрити не може.

Редови који следе имају амбицију да дочарају један од њихових тајних разговора.

„НАРУЧЕНИ ПОСАО“

Према подацима Контрабавештајне службе Србије, у Мадриду је, 13. марта 1992. године, Туђманов агент Чижек, звани „Лисица“, отворио девизни рачун за Војислава Шешела и уплатио — 700.000 долара.

Рачун је орочен тако што Шешел тај новац може да подигне тек „када заврши наручени посао“.

О ком је „послу“ реч више је него јасно: „Војвода“ треба да Србе читавом свету представи као кољаче и монструме. С тим циљем, Шешел у Савезној скупштини ових дана захтева и да Србија минира брану Ђердап на Дунаву. Са истим циљем, усташки агент В. Шешел редовно, посредством Телевизије Србије, држи наставу војницима и официрима Југославије, у емисији „Дозволите да се обратим“, подстицајући их на рат против читавог света и на ујасне злочине.

Шешелу се жури да заврши „наручени посао“. Поред брда долара, у Загребу га чека и специјална вила на Тушканцу.

ХАМДИЈА ШЕШЕЉ

В. Шешел је 30. априла 1988. године упутио подругљиво писмо тадашњем председнику Председништва СФРЈ Хамдији Поздерцу:

„Да би се власт одржала неопходно је истрајати у вођењу нерационалне економије. Треба укинути и оно мало слобода које данас постоје и одлучно се сврстати у ред земаља као што су Румунија и Албанија. Њихов пример нам најбоље показује како се власт ефикасно чува упркос свим искушењима.“

Нужно је прекинути везе са цивилизованим свијетом и окренути се себи. Пекаре можемо и затворити, али, поред штампарије новца, најважније је да фабрике бодљикаве жице раде беспрекорно...“

Хамдије одавно нема, а Шешел у реалност претаче идеје из сопственог писма. Ругао се, тобоже, Хамдији, а постао Хамдија.



У ПЛУВАЊУ СИ ШАМПИОН

М: Пратим те на телевизији. Одличан си. Разбијаш опозицију.

Ш: Све су то глупаци и умишљене будале. М: Ти их разбијаш како треба. Они у рукавицама и чињеницама, а ти тољагом.

Ш: Тако треба!

М: Кум ти много митингује. Сваки дан по десет митинга. Није то наивно.

Ш: Тај лудак је и мене уплашио. Скупља много народа.

М: Више него ти.

Ш: Више и него ти.

М: Шта процењујеш?

Ш: Доста је ризично. Ја га плујем на телевизији колико могу, али то није довољно. Срећа што су Матија, Коштуница и остали из ДЕПОС-а пасивни... Мораш и ти одржати неколико митинга.

М: Удри га да је издајник, да не сме у Херцеговину, да је страни агент... Знаш ти то боље од икога. У плувању си шампион.

Ш: Плујем Вука из све снаге. Вртим исту плочу, као покварени грамофон.

М: Врти и даље... А и ја ћу да му завртим. Изборна техника ће да одлучи.

Ш: Морамо да крадемо.

М: Крађа је ружан израз. Треба им приредити техничку замку.

Ш: Није ми до краја јасно то за општине. М: Уведемо, просто, у игру и општинске изборне комисије. Ту треба да се броји, онако како ми хоћемо, и одатле материјал, добро обрађен, треба да иде изборним комисијама изборних јединица.

Ш: Никад нисам сумњао у тебе.

М: Никад. Баш никад?

Ш: Никада.

М: Па ни онда кад су те у Америци унапредили за четничког војводу? Ни онда кад си се

залагао за Карађорђевиће и монархију? Баш никада?

ЧЕТНИЦИ СУ ОВЦЕ ЗА ШИШАЊЕ

Ш: Увек сам и Дражу и његове четнике сматрао изродима и својим класним непријатељима. Знао сам увек да су његови људи обичне будале и да им је лако продати рог за свећу.

М: Што то не рече и војводи Ђујићу?

Ш: Рекао сам, али тај матори јарац није разумео... Ја сам... па ти, изгледа, не читаш моје књиге, друже председниче?

М: Кад дођеш на ред. Сад читам песника Вучуревића и Веселина Ђуретића.

Ш: Ја сам, видиш, у Америци био 1989. године, с краја пролећа и почетком лета. Причао сам оним будалама четничким оно што су желели да чују и узимао им лову. Драо сам их као овце. И то отворених карата...

М: Затворених. Ипак, затворених.

Ш: Скроз отворених. Лагао сам их у брк да сам четник и монархиста, а продавао им, истовремено, моју књигу „Плелоје за демократски устав“ коју сам штампао уочи пута у Америку. У тој књизи лепо пише да се залажем за федеративну и социјалистичку Југославију, за социјалистичку Србију и за грб са петокраком звездом. Све им је то лепо писало, али овце нису имале грам мозга да укапирају.

М: Честитам, ако је тако.

Ш: Прочитај књигу данас поподне и увери се сам.

М: Значи, ти си непоколебљиви комуниста?

Ш: Са дна каце.

М: А флертовање са Хрватима? Загазио си дубоко.

Ш: Фолирам и њих. Усташе су као и четници. Овце за шишање.

М: Слажем се да су четници и усташе исто.

Ш: Оно за Карађорђевићеве сам извео сјајно. Што ме не похвалиш?

М: У Шпанији?

М: У Шпанији, а и овде. Пола Србије верује да се Александар усрао у Тополи.

М: Ту си мало претерао.

Ш: Да није било шпијуна СПО, питао бих ја тебе.

М: Не разумем.

Ш: Био сам удесио да Александру Карађорђевићу сервирају покварен ручак и да се, заиста, укаки успред кафане. Сазнају, на жалост, Вукови агенти за тај план и тако Александар заобиђе тај ресторан.

М: Ти си прави комуниста.

Ш: Хвала, друже председниче.

М: Него, шта мислиш за Панића? Има ли он каквих шанси?

Ш: Нема, ако спроведеш оне техничке замке о којима си ми сад говорио.

М: А Добрица?

Ш: Неће се кандидовати. Умислио је да је баш „отац нације“. Неодлучан је и... он ради за нас.

М: Видим како ради.

Ш: Он је против тебе, али не и против СПС. Он је против Вука. Добије ослице кад му неко спомене монархију. Божица мрзи четнике и Дражу и Краља више него нас двојица.

М: Да ли је то могуће?

Ш: Ми их мрзимо максимално; а она још и више.

МАЛО МОРГЕН

М: Много ми нешто шурујеш са Бором Јевићем. Узми га, мени не треба.

Ш: Дај ми нешто боље.

М: Хоћеш Бранка Костића?

ПОЖАРЕВАЦ — ГРАД РАСАДНИК

БОРО СЛОБОВ

Поред Влајка Стоиљковића и Милисав Миленковића, савезни органи постали су богатији за још једну пожаревачку ружу: то је мр **Боривоје Вукићевић**, новоизабрани председник Савезног суда.

Као стари пријатељ председника Републике Милошевића, Вукићевић и данас у Пожаревцу станује у истој згради (палата „Морава“) где је живела и мајка Слободана Милошевића. Боље рећи — становао, јер је добио и стан у Београду. Пре неколико година, када се угасио суд удруженог рада, Вукићевић је пребачен у Савезни суд, док је његова супруга, иначе библиотекар основне школе „Ње-гош“, постала у Београду директор једне школе на Аутокоманди.

Брачни пар Вукићевић задржао се у успоменама Пожареваца, поготово магистар Вукићевић који је важио за слабијег правника. У давању правних поука ослањао се углавном на колегу Васовића који је, ето, још увек у Пожаревцу...

ОВО НИЈЕ ВУИЦ

Ево како председник Југословенског олимпијског комитета и, богами, судија Уставног суда Југославије моли Хуана Самарана да се заложи за скидање санкција са спорта, објашњавајући неуспехенима шта је то најкрвавији могући грађански рат.

„Спортисти нису ни најмање криви што се у ПОЈЕДИНИМ ДЕЛОВИМА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ДОГАЂАЈУ НЕМИЛЕ СЦЕНЕ“.

А није хтео да иде у пензију.

ПРОСВЕТАР

Веровали или не: у Скупштини Србије Жељко Ражњатовић Аркан расправљао о убеницима.

„Је л’ чекате да напишемо још нешто?“

Ш: И то је будала, али може да послужи.
М: Колико можеш добити гласова? Мислим на твоју странку?

Ш: Твоја је колико и моја.

М: Добро... знам. Колико ће процената добити та моја друга странка? Али поштено.

Ш: На нивоу Србије, не више од 10 процената.

М: А ДЕПОС?

Ш: Они могу да добију и 30 одсто, ако их не зајебемо.

М: Добиће мало морген.

Ш: Размишљао сам и о компјутерској техници. Ту можемо да их ошишамо.

М: На пример?

Ш: Програмира се, унапред, да је ДЕПОС заправо СРС и обрнуто. Тако бих ја покупио гласове оног лудака.

М: Много мрзиш кума. Више, чак, него он мене.

Ш: Он тебе не мрзи. То ти гарантујем.

М: Сад причаш глупости.

Ш: Он није за политичара. Он нема петљу за мржњу, а мржња је темељ политичког успеха.

М: Не воли тај ни мене ни тебе.

Ш: Не воли, али и не мрзи. Док је њега, ти си на коњу.

М: Како то мислиш?

Ш: Да је неко други 9. марта прошле године или ове године на Видовданском сабору имао онолико народа под собом, ти би већ био бивши председник.

М: Шта би ти урадио да си био на Вуковом месту?

Ш: Оно што и ти, што и сваки нормални политичар који хоће власт. Наредио бих оној руљи да крене и то би био крај.

М: А моја полиција и војска?

Ш: Кад јурне руља од неколико стотина

хиљада људи, нема те полиције и војске која може да их заустави.

М: Па што то он није учинио?

Ш: Зато што је пичка.

М: Мислим да је кукавица?

Ш: Не мислим. Пичка је због тога што га је страх да неко не погине и што неће да било чију смрт носи на савести.

М: И зато је лудак?

Ш: Него шта. Баш ме брига ко ће да погине. Важан је циљ.

НЕКА БОГ ЖИВИ НАШУ ТЕЛЕВИЗИЈУ

М: Живота и Андрија те обожавају.

Ш: Ти генерали су под мојом командом... Ама Јок, шалим се. Сви смо ми под твојом командом.

М: Војску ми не дирај... Ево ти Бору Јовића, Бакочевића, Трифуновића... Кога хоћеш још?

Ш: Не волим Србијанце. Дај ми неког квалитетнијег Србина. Ти су ти, брате, обични дупелинци и сунцокрети.

М: А Небојша Човић?

Ш: Она будала!

М: Заиста, Срби који су пореклом из Хрватске и БиХ су чврсто уз нас. Они нам верују и то је добро. Србијанци су сумњичави и много је четничке и монархистичке реакције међу њима.

Ш: Србија би била права држава, само да није Србијанаца... Срећом, све их је мање и мање. Одлазе, беже.

М: Па, на посао, друже Војо. У нове радне победе.

Ш: Нека Бог поживи београдску телевизију. Јесу глупаци, али нам обављају посао. Ти глупаци ће нам добити и ове изборе.

М: Удри по Вуку. То је најважније.

Ш: Пљујем га и у сну, ето толико га мрзим.

М: Шта је истина о неком злату из Вуковара?

Ш: Не сумњај у мене. Извео сам то у мом стилу.

М: Опрезно, још опрезније.

Ш: А који сам то задатак извршио неопрезно?

М: Седи још минут-два. Многи моји су огорчени због подршке коју ти дајем. Могућ је и расцеп у СРС. За неке моје ти си, и даље, четник, па... Удри још жешће по монархији и оном у Лондону. Мораш да разбијеш сваку сумњу код мојих људи.

Ш: Ти који ништа не капирају су обичне будале. Ја сам вам завршио посао. Читав свет говори о четничким злочинима у овом рату у Босни. Нико не говори да иза свега стоји наша петокрака. Укаљао сам кокарду и четнике више него ико. И сад неке будале не схватају и сумњају. Смири те будале.

М: Ево, за моју супругу си и даље четник.

Ш: Ти си крив због тога. Објасни јој ко сам и да ја, у договору са тобом, рушим Равну Гору.

М: Она мисли да срамотиш Србе, да твоји људи праве ствари које нас компромитују пред светом. Још многи сматрају да је то тако.

Ш: Пустите то. Истина је оно што прикаже наша телевизија.

М: Прича се да си лично убијао цивиле, да твоји људи пљачкају и убијају и Србе.

Ш: Не брини за те приче, друже председниче. Да ли је наша телевизија приказала нешто од тога? Није. Хоће ли приказати? Неће. Према томе, све је у реду.

М: Е, па, друже Војо, напред у радне задатке...



ДОКАЗ ДА НЕМА БОГА

МАГА БОРЦИ ЗА ПРАВА НОВИНАРА

Невероватно али истинито. Синдикат РТБ оштро је протествовао, и код међународних форума, због тога што су хрватске власти осудиле на вишегодишњу робију двојицу новинара из Телевизије Републике Српске.

У свему томе невероватно је то што, синдикат Хрватске телевизије није уопште протествовао што се стотинама новинара Телевизије Београд из идеолошких разлога узима хлеб из уста и тим такође осуђује на вишегодишњу егзистенцијалну робију. Или, да су о томе барем информисали Синдикат РТБ па да овај протестује код међународних форума.

Бождар Вучуровић, познати председник САО Херцеговине и право легло најбесмисленијих тврдњи, реченица, претњи и политичких филозофија дошао до Београда да присуствује откривању споменика Јовану Дучицу који би се вероватно и у гробу преврнуо кад би којим случајем дознао коме је све напрасно постао драг. Пошто је у вези са другом Богом немогуће смислити нешто што би било иоле смешније од њега самог, прилажемо само његов портрет са потписом „Филозофски поглед на свет команданта Боже“. Хауг!

ДОКАЗ ДА ИМА БОГА

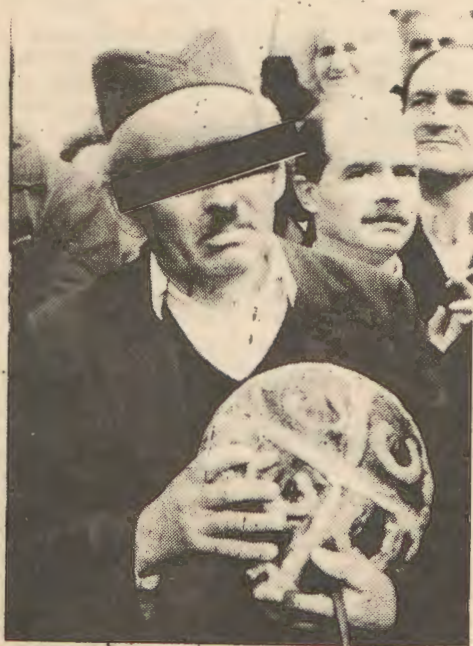
Међутим, најсмешнији на отварању споменика Јовану Дучићу није био Вучуровић него Добрица Ћосић. Да је Дучић дознао да је поред Вучуровића и Ћосића не би се само преврнуо у гробу, него би лепо устао, гурнуо Вучуровића с пута у јарак, а Ћосићу залепио шамар. Онако песнички, Баш као што је Ћосић њему ударао деценијама. Онако партизански.



србија

ЛЈЕК

Срѣћну се два Шиптара. Један на глави носи кече, а други шајкачу. Онај са кечетом пита оног са шајкачом: „Љатифе, шта ће ти то на глави?“ Љатиф му одговори: „Изгледа ша-шаво, али мене лађа више не боле!“



ЛИЈЕК

Разговарају два Србина у Сарајеву. „Побише нас ови муслимани“, каже један. „Ма није то ништа“, вели други. „Много нас убијају, а много нас и праве!“



БРАТСКА ВЕЗА СРБИЈЕ — ИРАК

Кад би их овако однео и ђаво?

ИНКРИМИНИСАНО МЕСТО

Једна од најважнијих бензинских пумпи у Београду нестала је са лица земље само због тога да километарски ред пред њом не би нервирао функционере СПС из зграде бившег (и садашњег) ЦК, с једне, и функционере Југопетрола и уважене госте хотела, с друге

стране. Међутим, не лези враже, опет су погледе другова функционера почели да реме-те редови, не бензински него каматни, пред Дафином банком.

Злобници тврде да је већ сама та чињеница довољна за тврдњу да ни Дафина неће дуго. Поглед је за неке света ствар.



МАЈКА СРБИЈА

НОВИ ТРЕНДОВИ СРПСКЕ МЛАДЕЖИ КАО ПРИХОД АНТИАМЕРИЧКОЈ КАМПАЊИ

ПРАВИЛА ПОНАШАЊА МОДЕРНОГ СРБИНА

За све оне који нису могли (или хтели) да напусте Србију са својом околином, нудимо одређену врсту проспекта (упутства) за живот у новој-модерној Србији.

Принуђени да се бранимо од све јачег (бројнијег) непријатеља, гајимо културу засновану пре свега на националним интересима.

ХОБИ: Истраживање подрума по својој околини за такмичење „Најбољи подрум где ме Американци неће наћи“.

ОМИЉЕНИ СПОРТ: Пљување у даљ на опозиционе лидере, поређане према значају. Сви спортови у модерној Србији су дозвољени сем, наравно, бициклизма, који је уставом забрањен и подлеже казни строгог затвора, укључујући и члан да свако јавно промовисање овог спорта подразумева трајну забрану употребе сланине и црног лука (омиљеног српског доручка).

За кока-колу је утврђено да припада групи опojних дрога, уврштених у нову подгрупу, тзв. сепаратистичких (неки је зову и шпијунским). Казна за откривање овог опијума, мерена је прекршају, а састоји се у силовању починиоца од стране „расног“ муслимана (углавном коришћеног у недостатку шимпанзи и кунића за откривање лека против „наметнуте“ болести-сиде). Наравно, ово важи за особе

мушког пола. Ако се кока-кола пронађе код особе супротног, дакле, женског пола (модерне Српкиње), дужна је (дотична) да окаже грехе, рађањем: поред петоро обавезне, још троје мушке деце. Дакле, окајање се рачуна од 6. детета, која — понављамо — морају бити мушка. У случају да се девојка осећа младом и још неспремном за српску модерну варијанту испосништва, подлеже камати од 10% мушког детета месечно, а ако их не рађа 6

месеци (рачуна јој се камата на камату. И, коначно, приликом промашаја циља (рађања женског детета) од две године за редом и после извршења својих националних обавеза, добија право конкурса за једино интернационално такмичење „Мајка деценије“ на којој учествују пријатељске: СССР, Мозамбик, Уругвај и, наравно, највећи конкурент — Кина.

Дискотеке, кафићи, више нису у моди. Излази се у ровове. Сваки фрајер (ровокопач) својој дами уместо цвећа доноси најновији модел ашова, који им користи у недостатку новца за боравак у државним рововима, па своју партнерку мора да изведе у приватан ров који сам копа на дозвољеном месту, уз њену помоћ. Ако сте за варијанту државног рова, не изводите своју даму у онај у ком нема гусли, вруће-печене ракије и понеког митраљеза да се „чује“ кад се „весели“. Ровови

са пиштољима, тамбурицама, даирама и вином нису ИН, па можете бити исмејани у друштву.

Ове године распродато је летовање за новоослобођени Српски Задар, а прошле године ослобођени Српски Сплит је труо. Тамо иду породице са клинцима, а и сви су Хрвати пронађени, и већ повешани.

ОМИЉЕНЕ КЊИГЕ: „Они сви, а Ми сами“; „Мајка Храброст и соколићи“; „Није да леко сунце“!

ОМИЉЕНИ ФИЛМОВИ: „Ноћ на грађевинском факултету у Сарајеву“ (жанр: трагична национална мелодрама); „Нож истовремено заглављен у Мустафином стомаку и гркљану“ (жанр: научно фантастична тинејџерска комедија); „Брадати, маљави Петар и 7 прљавих жена: Ахмета, Суада, Мирсада, Жаклин, старомодна Џејн, Тонка и Дрита, у окршају“ (жанр: акциони, без много речи).

ИСПОВЕСТИ: „Како сам залепио жваку у косу малом Џонију, објашњавајући му да је непристојно жвакати жваке на јавном месту.“

РАДО СЕ СЕЋАМ: Моја прва екскурзија „Путевима чика Воје“ и сувенир са Косова мами за дневну собу: Љатицова глава без очију (које сам извадио да би играо кликере на окиси са мојим другом Савом).

ПРИГОДАН РОБЕНДАНСКИ ПОКЛОН: Свеже шпијунске уши са ратишта.

Дејан Шапић



НОВО! НОВО! НОВО!

ЗОРАН ЂУКИЋ — СИДНЕЈ

Сваки Србин у Аустралији има касете најбољег српског певача у емиграцији! По први пут се и вама дружа могућност да купите две аудио-касете са његовим најлепшим српским песмама:

1. Слава теби Ђенерале Дражо
2. Краљу Перо, српска круно
3. Војвода Ђујић
4. Ој, четници, Равногорци
5. За Србију Србин живи
6. Песма Гишки
7. Српска гарда и кокарда

и још 11 других песама

Касету можете поручити на тел. 026/216-904, Смедерево, Плаћате динарску противвредност од 5,5, марака на дан поруџбине.

43

ЉИЉАНА ЛАШИЋ, НОВИ ПОТПРЕДСЕДНИК СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

НИСАМ ЗА СИЛУ!

фото: Ђорђе ВУКОЈЕ

„Мислим да нема начина да нједан следећи Видовдански сабор буде ефикаснији. Чиме ће ти људи да стигну до Београда? Одакле им новац за пут, храну? Ко ће моћи да плати струју, одакле новац да се све то организује? Зато са Видовданским сабором треба бити врло опрезан. Мислим да треба тражити друге форме исказивања грађанског отпора, на пример сталешки: да устану лекари, пољопривредници, уметници... Чинили смо све: звонили, клечали, носили црни флор, ишли на водене топове... и поред свега не могу да кажем да ћемо их крвљу отерати. У то не верујем, и не желим такву промену власти. Ова власт ће се променити када сама схвати да је сопствени народ одвела у пропаст и несрећу“.

Разговарала: Славица ЛАЗИЋ

Спадате у прилично ретке припаднике Ваше професије који су се политички ангажовали. Зашто Ваше колеге остају по страни?

Ја сам особа изузетне грађанске храбрости и само тако уем да живим. Можда је боље да ово питање поставите мојим колегама. Одавно сам предлагала да људи који се баве уметношћу, у позоришту и филму, прекину са радом, да не одржавамо привид „нормалног стања“, али нисам наишла на разумевање. Моје колеге и ја смо у веома тешкој материјалној ситуацији, култура је одавно — а сада посебно, гурнута на маргине збивања, али нас то не оправдава. Верујте да им и најмањи ангажман који добију служи за одржавање голе егзистенције и због свега тога не



може им се много замерити што су посматрачи а не учесници, али нисам равнодушна према њиховом политичком неангажовању. Чиста је лаж да се уметност може одвојити од политике. Од хиљаде комада које смо играли и безброј драма које смо снимили, нема готово и једне која није врло уско везана за политичка збивања. Почев од грчког позоришта па све до данас, политика је присутна на свим сценама и у свим облицима уметности. Одустаје од слања апела, што сам до сада чинила, — нека раде по својој савести. По својој савести ја сам у политици и то у јединој правој странци, од самог почетка.

Памтимо једног Вашег колегу који је био изузетно политички ангажован на Теразијској чесми и који се одмах после тога повукао са политичке сцене. Зли језици говоре да је за то добио стан и улоге. Да ли је то правило или изузетак?

Знам да мислите на Лечића, јер је он имао пуно учешћа у збивањима на Теразијској чесми. Лично мислим да је он умногоме амортизовао и ублажио догађаје тих потенцијално пресудних дана. Онакав протест назвати „плишаним“ не значи ништа сем — разводнити га, амортизовати и маргинализовати. Да тај протест није ишао под придевом „плишани“, можда би ми данас бар за корак били ближи неком решењу него што јесмо, а вероватно не би били ни у овој катастрофи.

Овим послом се бавим 26 година и поуз-

дано знам да је питање стамбеног решења условљено политичком подобношћу — како јуче, тако и данас. Сви глумци који су забављали Броза на Брионима, увесељавали народ на штафетама, Првом мају или приватним забавама југословенских политичара, бивали су издашно награђивани. То што се данас политички не ангажују, није ништа мањи степен служења режиму. Данас, додуше, због дарежљивих политичких претходника, данашњи политичари имају знатно мање за „дељење“ оданим глумцима, али колеге које су у СПС-у, раде пуном паром на свим медијима и одржавају пристојан егзистенцијални ниво. Уметници декларисани као опозиционари, на црним су листама неподобних — ретко или никако се појављују на телевизији, са филма су сасвим ишчезли. Још се држимо у позоришту — али само захваљујући великом, неспорном, професионалном квалитету.

ЖЕНЕ И ТВРДИ СТАВОВИ

Удружење драмских уметника ових дана, најзад, најављује по свему судећи генерални штрајк. Ситуација се ипак можда поправља?

— Не будите оптимиста — овај најављени штрајк има социјалне конотације, никако политичке. Удружење је давно требало да организује генерални штрајк, али не само због плата, већ због целокупне ситуације у земљи и — пре свега — због провинцијализације културе коју уводе политички послушници а које СПС доводи на кључна места. У време прошлогдишњег Видовданског сабора, Удружење је требало да прогласи штрајк и каже: „Господе, нећемо даље да играмо у позориштима, нећемо да вам увесељавамо народ док ви земљу водите у ратни хаос“. Све је тада требало да стане. У садашњој организацији штрајка не учествујем, јер се мој рад одвија преко Српског покрета обнове који има такав програм да културу ставља на прво место.

У Главном одбору СПО-а егзистирају две жене са значајним политичким функцијама: Ви, као потпредседник странке и госпођа Даница Драшковић, члан Главног одбора. После Вашег избора и првих јавних наступа г-ђе Драшковић, јавност је бурно реаговала. Мислите ли да су разлози за таква мишљења ствар личних (не)симпатија, или Балканци воле жену да виде само крај шпоре-та?

И у свету, а поготово код нас, жене у политици, посебно када су видљиво ангажоване и супериорно стављају до знања да им је политика „у крви“, тешко пролазе. Зар ико мисли да се ја или г-ђа Драшковић пре бављења политиком нисмо најозбиљније предале својој породици? Ја имам времена да се бавим и породицом и политичким ангажовањем, а да при свему мој посао ни најмање не трпи. Госпођа Драшковић је изузетно образована жена и њој би у свакој земљи место било у неком парламенту или влади. Људска бића не делим на полове, већ на способне и неспособне, паметне и глупе „људе“ и „нељуде“. Према томе, потпуно је нормално да и жена узме учешће у политичким збивањима, поготово сада када многи интелектуални му-

шки енергумени седе удобно заваљени у својим кабинетима мислећи да их се несрећа и беда сопственог народа не тиче, јер „нису одговорни, а ни прозвани“. Не могу да сакријем бес који у мени изазива питање зашто жене у политици, јер се то поставља само када је у питању опозиција. Сасвим је „нормално“ да г-ђа Слободанка Груден буде градоначелник, да г-ђа Нада Перишић-Поповић заузима место у Градском комитету, да кандидати за посланике буду испробани кадрови — Клара Мандић, српска мајка Дафина итд. Ја себе не сматрам ништа гором, напротив, од жена функционера СПС-а.

Имате ли ипак неких примедби на недавни наступ госпође Драшковић која је више него јасно ставила свима до знања да од свог тврдог критичког става не одустаје и по цену да се многим не допадне због тога?

Питање наступа је ствар личне природе. Мене много више интересује шта се каже. Мислим да је поштено бити одсечен, јасан, а када то треба и — немилосрдан. Дакле, ставови се могу бранити на много начина, али мислим да је право питање — какав је став.

СТАРИ И НОВИ — ЗАЈЕДНО

Да ли је СПО био јачи после првих, или после других избора?

Одговарајући на ово питање, имам у виду два аспекта — спољашњи, значи онај како то у јавности изгледа и унутрашњи, који се тиче унутрашњег пулсирања странке. Странка је жив организам и сасвим смо свесни да се СПО суочио са озбиљним проблемима и недостацима са којима се понекад није најбоље снашао, посебно на изборима. СПО је странка која окупља све оно што је за демократију, хуманост, честитост и промене, али треба признати да ни први, а ни други изборни резултати то не показују, првенствено због замке у коју смо упали — да нам социјалисти крађом фалсификују стварну моћ и утицај. То је оно што је видљиво споља, али што није стварни одраз наше политичке моћи. Нама на руку иде време и катастрофална политика владајуће странке која народ учвршћује у уверењу да је време за нове изборе, за праве одлуке и за СПО, тако да наше чланство и симпатизери расту из дана у дан. Да је ова земља задње две-три године живела по програму СПО-а, Србија нити би била у рату, нити би били у блокади, нити би са болом саучествовали у нечовечним патњама наших сународника у Босни и Херцеговини. Српски народ болно увиђа да је подлегао пропагандној машинерији СПС-а.

На последњем Сабору СПО, делегати нису указали поверење неколицини угледних страначких првака. Са неверицом су примљени резултати из којих је било видљиво да нема места за једног Младена Маркова, рецимо. Како Ви то објашњавате?

Избори су били тајни и демократски. Прошли су они које је Сабор хтео. Али, превладала је агилност и популарност коју су нови потпредседници показали путујућу неуморно уздуж и попреко. Михајло Марковић и ја смо, рецимо, залазили у села у којима се деценијама није појавио ниједан политичар да се обрати народу. Пропутовали смо хиљаде кило-

метара, показали изузетно стрпљење и толеранцију у контактима. Морам да нагласим да су људи који нису изабрани изванредни и неопходни странци. Ми сарађујемо, без икакве сујете, користимо се њиховим искуствима, они усмеравају наш ентузијазам, те и даље заједно радимо за добробит странке и наше земље.

ЧИЈИ ЈЕ ИНТЕРЕС СМРТ?

У јавност допиру гласови да су се после овог Сабора људи који су били привржени странци од њеног оснивања, разочарани радом странке и избором новог Председништва, повукли и напустили странку. Да ли је то тачно?

По мојим сазнањима, после овог Сабора имамо прилив — и то велики — нових људи у свим сегментима странке. То улива наду да ће се странка подмладити и идејно и генерацијски. Проток људи мора да буде сталан, имајући у виду време у којем живимо. То је време апатије, хаоса, страха и безнађа. Када сте још уз све то и ангажовани у опозиционој странци, поготово СПО, где осим жртве и давања не добијате ништа при чему вам је често угрожен и голи живот у провинцији, онда није необично да неки људи поклекну. На крају, то је сасвим људски и разумљиво. Времена су таква да странка трпи гихања, али до јавности треба да дође истина. Када би јавност више писала о нечувеном терору коме су изложени наши људи у мањим местима, а мање се бавила комбинаториком — шта после старих потпредседника — све би било много боље.

Шта мислите о националној политици странке, која је повод различитих критика и у последње време врло злонамерних „читања“?

Програм СПО, који је усвојен на последњем Сабору, је најзначајнији документ наше странке и у њему се у први план ставља национално питање, али формулисано неопаштано, без лажне патетике и нереалистичних небеских кота. Нема веће светиње за једну странку од заштите националних интереса свога народа. СПО, као демократска странка, сматра да се национални интереси штите искључиво демократским методама. СПО стоји на становишту да се ти интереси чувају у институцијама, да се чувају законима, етиком, културом и грађанском свешћу, не само пушком. Јадан је онај народ који мисли да своју националну част мора одмах да брани пушком. СПО су прилепили флоскулу да је анационална странка. Шта то „национално“, по правоверним чуварима националних светиња, значи данас? Мени је доста „добрих“ Срба. „Добри“ Срби опљачкаше ову државу! Господин Сава Влајковић, на пример! Какав је то добар Србин који мрзи муслимане, који профитира на брашну, на нафти, на народној несрећи и глади? Дobar Србин је онај који води рачуна о свом народу, онај који најбољи део себе да за своју отаџбину и свој народ. Мислим да је део нашег народа дошао у фазу опустошене свести — зар је наш национални интерес рушење џамија у Требињу? Уништавање трагова других култура на овим просторима не може бити наш национални интерес. Наш људски интерес не може бити лаж, него само истина.

Наш народ је на угару. Путујући недавно, видела сам да таљиге превозе болеснике до лекара! Да ли је то наш интерес? Чији је интерес да 41 беба умре јер није било могућности да им се изврши операција на срцу?

Шта би, по Вама, било прихватљиво по српски народ у Босни када је стављен пред чин потписивања овог последњег Венс-

-Овеновог споразума?

Дубоко саучествујем са српским народом у Босни чија се несрећа злоупотребава и од стране тих истих „добрих“ Срба овде. Погледајте програм ТВ Београд нигде решења за њихове проблеме, само злоупотреба њихове несреће. Мора се сести за сто, и ако треба, морају се начинити и неки уступци да би се нашло решење у овако катастрофалној ситуацији. Које требају мртви, рањени, занавек унесрећени Срби у Босни? Мислим да о томе треба да расправља српски парламент, а не да се о проблему Срба изјашњавају Караџић и Милошевић, путујући на релацији Дедиње — Женева. Можда ћу изговорити јерес, али сматрам да би Срби овај споразум требало да потпишу.

ДИСЦИПЛИНА И ВЕРТИКАЛА

Да се вратимо Вашој странци. Јесте ли задовољни досадашњим радом СПО? Хоће ли странку пропуштене шансе да дође на власт 9. марта или Видовданског сабора, коштати животарења на српској политичкој сцени у сталној сенци?

СПО је могао оштрим потезом да дође на власт, али би то било плаћено крвљу овог народа, а то би била искра новог грађанског рата. СПО, као национална странка, није желела да свој народ доведе до тога. СПО — у се може приговорити да те шансе које помињете није искористио, да у централним ситуацијама понекад није радио како треба, показавши више смисла за демократију, а мање за практичност. Ја верујем у потезе СПО. И верујем такође да је то једина будућност за Србију.

Шта би требало учинити да деловање странке буде ефикасније? Шта ћете Ви лично учинити у том погледу као новоизабрани потпредседник те странке?

То у многоме зависи од околности. С обзиром да је мој домен култура и жива реч, потрудићу се да остварим што више контаката са народом, и то оним делом који нема инфомације из Београда. Учинићу све да схвате да се кључеви њихове боље будућности налазе у њиховим рукама. Задатак Председништва је све мање да седи у Београду, даје саопштења и комуницира са чланством путем телефона. По новој реорганизацији странке, Председништво ће бити високо мобилно и усредсређено да личним контактима помогне људима у малим местима да се ослободе страхова и буду боље информисани. Од 186 општинских одбора колико их има СПО, не може се рећи да сви функционишу на задовољавајући начин.

У Београду можемо бити задовољни, али у унутрашњости су људи заплашени репресалијама које се сваки даном заоштравају од претњи отказом на послу, до личне сигурности која је угрожена до крајњих граница. Наши људи материјлно све лошије стоје и све су мање у могућности да улажу у странку, а то је једини начин нашег финансирања. Надаље, у унутрашњости имамо далеко више „убачених“ људи који су задужени да руше странку, па праве паралелне одборе, два председника, дуплирају печате а са тим је тешко борити се одавде, из Београда. Ми нисмо странка





гвоздене комунистичке дисциплине која своје чланство контролише полицијским методама. Управо радимо на томе да санирамо одборе по унутрашњости и приступили смо реконструкцији странке, што није нимало лак посао.

Да ли укидањем окружних одбора и делимичним укидањем месних СПО концентрише и централизује власт?

У оквиру једне странке мора постојати дисциплина и вертикала око које се концентрише власт. Па нећемо ваљда доживотно самоуправљати? Веома је добро што ће убудуће наши општински одбори бити директно повезани путем комуницирања Билтеном, чији број се очекује ових дана, и личним контактима са Председништвом. Наши одбори су добро функционисали тамо где су председници општинских одбора били угледни људи који су давали пример својим радом, живљењем и угледом. Тамо где су се на челу одбора налазили људи без ауторитета, чланство се расуло и прешло у друге странке. На нама је сада да одборе лично контактирамо и ревитализујемо тамо где је то неопходно. Странка ће направити оштар заокрет и наше одборе ће водити тимови стручних људи како би успоставили хијерархијску лествицу стручности и памети.

АПЕЛ НЕСВРСТАНИМА И ЗАВОДНИЦИМА

Често се може чути да скупштина служи опозицији као трибина. Које је та трибина потребнија — владајућој странци и њеном сателиту Шешељу, или српској опозицији?

Ко би могао да замери опозицији ако јој скупштина евентуално послужи и као трибина? Владајућа странка користи телевизију као своју трибину, телевизијски дневник је свакодневни брифинг ужасног народа који у недостатку других извора информација нема критичку дистанцу према стварима које му се сервирају. Шансе опозиције је да своје идеје и људе пропагира у скупштини. Ко би јој због тога могао замерити?

Мислите ли да сада, после већ очигледних подела у Депосу да Депос има неку перпективу?

СПО је у Депос уложио све што је имао — чланство, идеје и финансије, не условљавајући своје место ничим, што се за остале мање

странке не може рећи — оне су наступало са захтевима, условима, рачуницама... Волела бих да Депос преброди садашњу кризу са нешто више толеранције. Сада, када нам је потребан заједнички рад због ситуације у којој се налази Србија, мале странке чланице Депоса покушавају да ослабе своје позиције и понављају трагичну српску коб и неслогу. Жао ми је што г. Матија Бећковић свој огромни ауторитет и таленат не употреби на уједињавање Депоса, већ га често у својим изјавама разједињује. Не може г. Бећковић одређивати хоће ли СПО враћати своје посланике у Скупштину или не. Ово је мој јавни апел тим ванстраначким и нестраначким члановима Депоса да пробају да буду мостови између странака чланица, а не да буду разјединитељи!

Због чега је СПО-у уопште био потребан Депос?

Политичка процена је била да је Депос звезда водиља која уједињује све политичке странке. Депос је био добра идеја као изборна коалиција. СПО је на изборе могао да изађе и сам, али је стварање Депоса показатељ добрих намера СПО који је „изнео“ изборе на својим леђима, са својим чланством, јер такву страначку организацију има само СПО. Није СПО тај који кида Депос. Напротив, и сада је спреман да учини све како би се очувао. Ствар је обратна: СПО је потребнији Депосу. Питам Депос и Демократску странку Србије: кога ће извести на Видовдански сабор? Могу ли они да изведу целу Србију? Било би боље да своје елитистичке теорије „спусте“ у народ. Има сазнања, која проверавамо, да опозиционе странке, наши коалициони партнери, „праве договоре“ са појединим општинским одборима. СПО-а по унутрашњости и нуде могућност преласка у њихове странке. Нека та господа зову неопредељене, нека зову људе из СПС-а или СРС-а, нека њих коначно изведу на „прави пут“. Уколико је то тачно, то је прљава игра и не служи на част онима који су дошли на ту идеју.

СРПСКЕ ЂЕВОЈКЕ

Помиње се могућност одржавања новог Видовданског сабора. Знамо како је протекла претходни Сабор. Има ли изгледа да неки следећи буде ефикаснији?

Мислим да нема начина да иједан следећи Видовдански сабор буде ефикаснији. Разлог је веома једноставан — чиме ће ти људи да стигну на Видовдански сабор? Одакле им новац за пут, храну... ко ће моћи да плати струју, одакле новац да се све то организује? Зато са Видовданским сабором треба бити веома опрезан. Мислим да треба тражити друге форме исказивања грађанског отпора. На пример, сталешки: да устану лекари, пољопривредници, уметници...

Вук Драшковић је недавно изјавио да је пропуштена ситуација да се режим обори силом. Мислите ли да се на силу може јединити?

Цитираћу Вука Драшковића који је једном приликом рекао: „Ако хоћеш да прећеш хиљаду миља, мораш да начиниш први корак“. СПО је сваки свој корак направио још давних 80-тих година. Ја сам за опцију да све иде спорije, али да не кошта ниједног људског живота. Шта ћемо добити ако комунисти из-

веду комунисте на ненаоружане људе, јер ми немамо ни војну силу, ни оружје, ни паре. Нисам за силу.

Шта опозицији пружа већу шансу: парламентарно или ванпарламентарно деловање?

Мислим да је то неодвојиво. Била сам против тога да СПО напусти парламент. На то се мора гледати двојако — политички и практично. Ако већ немамо довољно простора на медијима, онда треба искористити сваки минут у парламенту и презентирати народу идеје странке. Други начин у Србији немамо.

Тзв. Нова српска десница у којој се засада претежно експонирају жене, нова је појава на политичкој сцени Србије. Ваше мишљење?

Мислим да је то катастрофа српског народа. Дубоко сам се стидела када сам неко вече гледала „колосалну“ емисију ових жена „Само Српкиња Србина спасава“, јер су те девојке махом потекле са мог факултета. Нормални људи не могу да манипулишу осећањима деце и очајних мајки, како то безочно чине у тој емисији која је монструозна по својим порукама. Колико су оне добре по српски народ најбоље говори чињеница да је г. Вучелић ставио у ударни термин.

АЗИЈАТСКА ИНЕРЦИЈА

Гретежен део нашег народа показао је да у лавном мирно и стрпљиво подноси све већу беду и немаштину. Докле то може тако да траје и јесу ли у овој земљи могући социјални немири?

Огроман је праг толеранције нашег народа и не могу да проценим докле ће то моћи да трпи. Та тзв. „азијатска инерција Србије“ — држала нас је пет векова под Турцима, пет деценија под комунистима и оставила очигледне трагове у овом народу. Почећемо да се лечимо кад поставимо дијагнозу. Никакве лажи, никакве Српкиње које спасавају Србе, никакве бајке о небеском народу. Тек када људи буду схватили да је свако од њих грађанин који учествује у животу своје државе — помака ће бити.

Како се може променити ова власт — питање је које постављају многи опозиционари. Волели бисмо да чујемо Ваше мишљење?

Чинили смо све — звонили смо, клечали, носили црна платна, ишли на водене топове пред Народном позориштем... и поред свега не могу да кажем да ћемо их крвљу отерати. У то не верујем и не желим такву промену власти. Ова власт ће се променити ако сама схвати да овај народ води у пропаст и несрећу. Властима — коначно — народ мора постати важнији од владања. Када буду схватили да је народ важнији и оставе простор за свеж и здраве идеје српске демократске опозиције, ствари би се почеле померати. Овако, плашим се да ће без те увиђавности довести народ до ивице грађанског отпора, па и рата.

На крају бих желела да Вашим читаоцима и нашем чланству честитам Васкрс почетком Васкршњег тропара: Христос васкрсе из мртвих!

КАКО ЈЕ БИЛЕЋКА ИНИЦИЈАТИВА О „СВЕСРПСКОМ САБОРУ“ ДОЧЕКАНА У ЦРНОЈ ГОРИ

НЕМОЈ БРАТСКИ НЕГО ПОПОЛА

Гласно и драматично најављена намјера лидера босанских Срба из Билеће да се у Новом Саду или Подгорици закаже и одржи сабор свих српских парламената, српске памети, па и Цркве, звучала је у Црној Гори колико пријетеће, толико и као израз немоћи руководства које већ подуже вуче погрешне потезе.

Као ни многе друге, ни ова — „Билећка иницијатива“ — није дочекана с одушевљењем, осим када су у питању неке радикалне просрпске партије у Црној Гори, односно њихови лидери. Црногорска демократска опозиција у „иницијативи“ види још један покушај присаједињења, али и изражава наду да ни српски званичници нијесу толико кратковиди да не би видјели колико би и сам покушај реализације „тог пројекта“ донио зла и српском и црногорском народу.

Званична власт Црне Горе, се мада уз убачајену гимнастику, веома прецизно изјаснила да неће пристати да учествује у поништењу своје државе и свога народа. Макар не на овако и груб и крајње „провидан начин“.

НЕГИРАЊЕ ЦРНОГОРСКОГ НАРОДА

Тако је, рецимо, министар спољних послова Црне Горе Миодраг Лекић у интервјуу „Побједи“ рекао да је позив за одржавање „свесрпског сабора“ у Подгорици неприхватљив и додао да „позиви Црној Гори на скупове којима се не знају намјере и циљ ризикују да буду схваћени као злоупотреба спремности црногорског народа на солидарност према српском народу“.

Чак је и генсек Демократске партије социјалиста, Света Маровић, познат као човек који „искрено мисли“ да је „црногорство, на извјестан начин, израз српског искуства на територији Црне Горе“, изјавио да „о старој идеји“ ваља размислити у правцу њене „реалности и остварљивости“, што ће рећи да и генсек не мисли бог зна како похвално о „билећкој идеји“ лидера босанских Срба. Он, једноставно, као најревноснији бранилац Уста-

Иницијатива о свесрпском сабору, коју је недавно у Билећу прозборно Радован Караџић у Србији некако и није наишла на нарочите реакције. Ветар донео, ветар однео. У Црној Гори, међутим, расправа се прилично заоштрила.

Пише: Бошко ЂУКИЋ

ва (дакако тзв. Југославије) и уставности, читав проблем своди на наводну чињеницу да је тзв. СР Југославија грађанска држава те да, ето, није ред потезати некакво окупљање на националној основи, и, опет, на тој основи стварати државу. Будући да је бог створио демократом и определијели, самим тиме, да живи у грађанској држави, он и проблем Црне Горе и Црногораца гледа са тог становишта. А то што им пријети опасност од „нестанка“ са њега је, изгледа, потпуно маргинално и није вриједно пажње. Тако то генсек.

За разлику од њега, председник црногорске Владе и „првоборац“ „антибироградске револуције“ у Црној Гори, Мило Ђукановић, већ поодавно мисли и то јавно казује, да заговорници, „савеза српских држава“ директно негирају постојање и државност црногорског народа. „Мање паметни и јавно Црну Гору комперирају са овом или оном покрајином, округом или градом, превидјајући да је Црна Гора држава са дугом традицијом, а Црногорци народ са истанчаним осјећањем одговорности за своју државу“, често наглашава Ђукановић. При томе, познато је такође, он је беспоговорни заговорник „жабљачке Југославије“ и њен највернији бранилац, али,

за сада, као државе у којој Црна Гора мора бити „потпуно равноправна“, како то воле да кажу он и његови „млади, лијеви и паметни“.

Страх од сличних „идеја“ и „намјера“ на-тјерао је, склони су овдје многи да устврде, и председника Црне Горе, Момира Булатовића, да ненадано, на својој „европској турнеји“, спас потражи у „реинтеграцији некадашње Југе. Као, рећи ће вам овдашњи скептици, то би била каква-таква брана од све извјеснијег „братског загрљаја“ режима Слободана Милошевића, заснованог на „Начертанију“, по коме се Црној Гори нити добро пише, нити се кад писало. Он (председник) такву идеју „правда“ тиме што „државно устројство на бази националних програма данас резултира међунационалним сукобима“. Дакле, и идеја о „васколиком српству на окупу“ за црногорског председника носи такву опасност. Он, наравски, то јавно неће и не смије да изговори, па потеже „реинтеграцију југословенског простора“. Но, и то кад је од Момира, многи ће вам то овдје рећи, доста је. Чак и — пуна капа!

Наравно дио опозиције такозване „црногорске опције“ свој однос према Караџић-Ђучревићевим „идејама“ артикулишу и прецизније и без икаквог зазора. Тако, рецимо, лидер Либералног савеза Црне Горе, Славко Перовић каже да је иницијатива из Билеће, „у складу са темељима Ћосић-Милошевићевог пројекта“, али да ће последице сносити прије свега српски народ. Дакако, лидера либерала у читавој ствари интересује судбина Црне Горе „која ће након оваквог обраћања свијету бити стављена на искушења у смислу њеног инкорпорирања у тзв. савез српских земаља“. Перовић сматра да и „билећка ујдурма“, недвосмислено потврђује оно што су либерали тврдили још 1990. године да ће Црна Гора бити монета за поткусуривање свих Милошевићевих неуспјеха и пораза, али и изражава наду да је свијет коначно схватио „да има посла са једном фашистичком, арогантном политиком, заснованом на сили“.

Потпредседник Социјалистичке партије Црне Горе, Срђан Дармановић сматра да

Црна Гора не би требало да буде заинтересована за одржавање „свесрпске скупштине“ и наглашава да је она сада федерална јединица СРЈ, те да у њој може остати или се осамосталити. „Не вјерујем“, наглашава Дармановић, „да би грађани Црне Горе гласали за неко треће рјешење“. Слично мисли и његов партијски друг и посланик у Скупштини СРЈ Раде Бојовић. Он каже да би одржавање таквог скупа довело до озбиљног конфликта на релацији Подгорица — Београд и било би увод у национални сукоб Срба и Црногораца. Оцењује да би „сабор“ био у функцији једне погубне политике, те да Црногорци не могу прихватити да учествују у нечему што се зове дефинисање српске националне политике и због саме чињенице што су Црногорци.

СТРАХ ОД РАТА

Супротно „црногорској опцији“, „просрпска“, боље рећи „великосрпска“, мисли значајно другачије. Нешто умјеренији је лидер Народне странке др Новак Килибарда. За њега је „савез српских држава“, самим тиме и „саборовање“ у ту сврху и нормално и прихватљиво. Међутим, у овом тренутку, колико год да то казује завијено и у метафорима, Килибарда оцењује да би било скопчано са ризиком. Он је то на конференцији за новинаре дефинисао овако: „Свесрпска скупштина паметно припремљена, рационално усмјерена и која нуди теоријски дефинисане ставове, требало би да буде добра... али, ја се плашим романтизма, плашим се таласа осјећања и капљица реалности“. Дакле, Килибарда поздравља добро припремљену скупштину, али се плаши да то не буде „ревија родољубивих говора, на које смо већ, на жалост, навикли“.

Српски радикали, а у Црној Гори, посебно су узели на зуб министра спољних послова Лекића што је својом изјавом на „задату тему“ дао замаха „узвизланом сепаратизму црногорског руководства“. Због тога радикали томе руководству пријете, опомињући га да је дошло на власт „на таласима српства и

да их тај својеврсни референдум Црногораца обавезује да буду за српску ствар“. Према томе и за „српске“ и свесрпске саборе свих врста и накана. У противном — и њима ће се десити догађање народа и отићи ће, како су и дошли — „на таласима српства“.

Истини за вољу, на ове и друге сличне пријетње и упозорења радикала овдје скоро нико озбиљно не обраћа пажњу. Неће, ваљда, ни руководство Црне Горе, макар да је, како то председник изуми, „црногорског имена, а српског презимена“.

Сама по себи, „иницијатива“ из Билеће не би толико дигла прашине да није низ других иницијатива и најава које „нагињу“ на то да Црну Гору угурају у „Савез српских држава“, или јој нуде „мјесто и улогу“ најобичнијег српског среза (наравски — у Србији), или ти округа.

Зато се у Црној Гори разумије и (тешко) доживљава и иницијатива, Ћосићева прије свега, о измјенама и допунама „жабљачког устава“, јер је, наводно, исувише „конфедералан“. Другим ријечима, тако се то овдје чита, даје превише самосталности Црној Гори, што се у Ћосићевим и оним круговима оцењује непотребним, с обзиром да је Црна Гора земља Срба и покојег Црногорца, те јој било каква самосталност непотребна. Ни Црној Гори, а камо ли Црно Горцима којих, у крајњој линији и нема, будући се („научно“) зна да су измишљотине и свеколика пакост смишљена на зло Србима и српском роду.

Тако поређане иницијативе, намјере, сугестије и алтернативе доимају се, можда и без разлога, драматичније него што то „заслужују“. Просто и због тога што свака од њих пренебрегава основну чињеницу да се највећи број Црногораца сматра Црногорцима и тако изјашњава, па их свако негирање, везивање за „порекло“ и пошто-пото настојање да се прикажу (и покажу) као Срби, у најмању руку чини подозривим, макар им се нудила и већа равноправност од „потпуне“ коју црногорски „млади, лијепо и паметни“ тако здушно експлоатишу за сопствени „ЕПП“.

Овдје се, ипак, вјерује, да од „сабора“ неће бити ништа, јер би његово одржавање имало крајње негативан одраз на и овако никакав углед београдског режима у очима свјетске јавности. Јер, тим чином се признало много онога што се томе режиму „злонамјерно“ приписује, што овај свакако неће дозволити. Зато се може и очекивати да „стручна служба“ српске скупштине неће добити „званични билећки захтев“, како то лијепо и увјерљиво рече неки дан председник Народне Скупштине Србије, Зоран Лилић.

Да ће се из свега „родити миш“ индиректно је потврдио и „иницијатор“ из Билеће Момчило Крајишник, који очигледно не вјерујући много у свесрпски сабор, обзнани алтернативну идеју „Нову Србију“, састављену од „двје српске републике — РС и РСК“.

Све то, ипак, не значи да тзв СР Југославија није само „прелазни облик за стварање Савеза српских држава. Јер, оно што се дешава и наговјештава, најжалост, управо потврђује да је само питање дана, односно „погодног тренутка“ када ће се то и догодити. Или макар покушати да се догоди. Црна Гора, поред заиста и до краја присутне љубави и за Србију и српски народ, на то неће моћи да пристане.

Неки мисле да би „непристајање“ значило њен дефинитиван крај. Други, опет, не негирајући то мишљење, кажу да би јој се исто догодило и ако „пристане“.

Због тога би било добро међусобне односе Србије и Црне Горе регулисати на начин како то мисли Црногорац из оног вица у коме Србин и Црногорац треба нешто да подијеле, па Србин рече: „Да то подијелимо братски!“ Црногорац ће: „Немој, молим те, братски, но — попола!“ Јер, плашити се да је и превише милошевића и булатовића који би то хтјели „братски“.

НОВО! НОВО! НОВО!

ЗОРАН ЂУКИЋ — СИДНЕЈ

Сваки Србин у Аустралији има касете најбољег српског певача у емиграцији! По први пут се и вама пружа могућност да купите две аудио-касете са његовим најлепшим српским песмама:

1. Слава теби Ђенерале Дражо
2. Краљу Перо, српска круно
3. Војвода Ђујић
4. Ој, четници, Равногорци
5. За Србију Србин живи
6. Песма Гишки
7. Српска гарда и кокарда

и још 11 других песама

Касету можете поручити на тел. 026/216-904, Смедерево, Плаћате динарску противвредност од 5,5, марака на дан поруџбине.



ИМОВИНА КАРАЂОРЂЕВИЋА: БЕОГРАД ДАЛЕКО ОД ТОПОЛЕ

ВРЕМЕ МУЗЕЈА

На 46. годишњицу чувеног „револуционарног“ незаконитог и неуставног Указа Председништва Президијума Народне скупштине ФНРЈ (донет марта 1947) којим су комунисти одузели држављанство члановима породице Карађорђевић (чак и будућим, тада још нерођеним) и конфисковали им целокупну имовину, нова „демократска“ југословенска власт, не само да не намерава коначно да стави ван снаге овај акт, већ је сасвим реално очекивати да ће га — потврдити и продужити му век!

На то упућује најновији предлог „групе експерата“ СРЈ обелодањен крајем фебруара — да се Стари и Бели двор на Дедињу претворе у „народна добра“! Да отворе врата посетиоцима и постану нека врста музеја! Још прошле године, преузимајући дужност првог председника СР Југославије, овакву идеју изнео је Добрица Ћосић. По његовом налогу оформљена је и поменута „група експерата“. Уместо коментара који би се могао најкраће сажети у две речи — брука и срамота — можда би боље било поставити питање да ли је Добрица Ћосић читао „Време смрти“? Не због сумње да је председник СРЈ априори противник монархије (јер на то је јасно одговорио у једном од својих првих председничких интервјуа: „... с начелног демократског становишта, монархизам сматрам легитимном државном политичком формацијом“), већ због истине, права и правичности.

Заборавио је, изгледа, господин Ћосић како је описао један сусрет Краља Петра Карађорђевића и председника владе Николе Пашића у свом антологијском роману.

„Господине председниче, морам, на жалост, да погазим једно своје начело... И ја сматрам да су за Србију наступили критични часови, а ја своју задужбину нећу стићи да завршим... Искрпало се све што сам заштедео у ових десет година, при крају је. А предузимачи сваког дана доносе нове и непредвиђене рачуне. Па сам, господине Пашићу, с пуним поверењем у Ваше разумевање, приморан да Вас молим, ако је икако могуће, ако много не реметим буџет, да господин Пачу изда налог дворској благајни да ми се дају две ПЛАТЕ унапред, како бих могао уредно да вршим исплате.

— Гледаћу, Величанство. Као што знате, Пачу је циција, а неће ни да крши државне прописе.

— Има право, има право. Такав и треба да буде министар финансија.

Пашић поћута па рече: ни закон нема увек право, Величанство. И закон је човек створио. За људе... Не брините, ја ћу Вашу ствар да средим“.

Подаци даље говоре да је 1. новембра 1933. године академик Лукомски добио про-

Није јасно зашто би Бели двор требало да буде музеј, а да музеј не буде садашње Милошевићево станиште. Ваљда је наш важећи вођа музејскији од свих краљева и царева, од Монтезуме до данас.

Пише: Златко ЧОБОВИЋ

јектни задатак од краља Александра, Петровог сина — за градњу новог краљевског дворца у престоници. Будући Бели двор требало је да има по један апартман за сваког краљевића (Петра, Андреју и Томислава), два апартмана за госте, један велики заједнички и један мали салон, четири, пет соба (гарсоњера) свака са купатилом и клозетом, за особе из свите, једну велику, заједничку, свечану и једну мању трпезарију за краљевиће, код улаза — собу или две за дежурне офицере и на другом спрату (мансарди) седам до 10 соба за личну послугу. За углед су послужили енглески дворци. Изградња је трајала од августа 1934. до краја 1937. године и коштала (са прилазним путем) укупно 15.261.000 тадашњих динара. Архитекти Александру Ђорђевићу исплаћен је 20. септембра 1937. хонорар за пројекат и градњу — укупно 720.402,53 динара.

Тако су Карађорђевићи кућили кућу, да би им је комунисти узели мимо устава и закона. И то како оних из 1947. тако и ових данашњих. Јер, никоме од Карађорђевића никада није било суђено, нити су, пак, икада, осуђени (чак ни у одсуству) за неко кривично дело

због којег би могли правно бити лишени имовине. Ћутало се о свему до пре пар година, а онда је СФРЈ почела да се распада. Словенија и Хрватска биле су заокупљене припремама за формирање сопствених држава. У Србији су комунисти пресвучени у социјалисте водили грчевиту борбу да, уз помоћ медија, задрже власт. Колективно државно председништво било је такође, у расулу и коцкица се зауставила на једином државном органу који је колико толико функционисао — Уставном суду Југославије. На жалост, овај Суд утопио се у државну катаклизму: огласио се ненадлежним! Већином гласова одлучено је да „нема процесних претпоставки за одлучивање, јер се ради о појединачном а не општем правном акту. Било је то 3. октобра 1991. године, непосредно пред долазак престолонаследника Александра Карађорђевића у Београд.

И тада као и сада, комунистичка власт плашила се династије. На речима власт нуди народу да изабере државно уређење, али у пракси му то не омогућава. У том страху опасно је све што би могло да наруши ту демагогију, а пре свега евентуални стални повратак престолонаследника као обичног грађанина са породицом у домовину. Компромис је нађен у државном и политичком „поношењу“ краљевића Томислава Карађорђевића, али и то дискретно и уз јасно одређене границе — без враћања имовине и држављанства. Иако, бар кад је држављанство у питању, добра воља државе ништа не кошта. Штавише, у овом случају гест би био морални и цивилизацијски поен.

На тај начин је фамозни „револуционарни“ Указ из клиничке смрти практично враћен у живот који Добрица Ћосић сад својски покушава да продужи до у бесконачност. Када државна крађа породичне имовине Карађорђевића надживи једну државу (СФРЈ), па се само нама својственим еупенизмом претксти у другу државу (СРЈ) у — „музејску поставку“, јасно је да ће још времена и напора бити потребно да се правно и морално ствар до краја изведе на чистац. Онако како доликује правој правној држави. А да је то, упркос свему, могуће показује и пример општине Топола, у којој је на прошлим превременим изборима победила демократија, а задужбина на Опленцу враћена Карађорђевићима. Од Тополе до Београда је само нешто више од 100 километара.

То је један могући епилог. Други би могао да буде у облику новог револуционарног Указа о одузимању куће на Дедињу, у Толстојевој улици, председника Републике Србије (ионако ју је захваљујући закону који је сам потписао, откупио за багателну своту новца) и њеном претварању у — народно добро, у музеј (наравно без икаквог обештећења, баш као што је то учињено са Карађорђевићима) с обзиром да је у њој живео и радио Слободан Милошевић, који има несумњив значај за Србију и њен „небески народ“.



ДА ЛИ СМО МИ, СРБИ, „НЕБЕСКИ“ НАРОД? НАРАВНО, ЈЕР НАС ЈЕ

СВЕ МАЊЕ НА ЗЕМЉИ

Српски народ није никакав „небески“ народ. Он је, шта више, у многим својим сегментима, у ствари — врло приземан народ. Истина, он је током своје дуге историје изнедрио из свог националног бића велике духовнике (Свети Сава), владаре и државотворце (Душан Силни), посреднике између неба и земље (Кнез Лазар), ослободиоце од вековног ропства (Црни Ђорђе Петровић), мудре државнике и политичаре (Милош Обреновић), велике мислиоце (Његош), научнике светског гласа (Тесла), писце (И. Андрић), и да не набрајамо више, али, исто тако, и хорде друмских разбојника, хајдука, криминалаца, злочинаца, кољача, издајца и другог људског олоша, који су све свето што су велики духа вековима градили они својим делима разграђивали. Ми смо уз све то, психоаналитичким језиком речено, један едипалан народ, који је побио своје бројне вође и великане и покушао да их пресели у заборав.

С друге стране, ми смо изразито аутодеструктиван народ, који је сам себи начинио више зла него било ко са стране. Највећи део онога што чинимо, чинимо у корист сопствене штете. Најбољи пример нам је историја наших дана. Све најгоре што нам се десило, учинили смо сами себи. Ушли смо у неразумни рат, индиректно убили наше најбоље синове и погазили заувек многа наша огњишта. Над кућама смо развили црне заставе смрти а Србију у тугу завели. Изаопштили се из заједнице народа. А, што је најгоре, за све смо нашли оправдање у злим намерама других а себе представили жртвом и „небеским“ народом. Замислите — „небески“ народ који својим неразумним понашањем и одлукама поништава све духовне вредности које је земаљски део народа стварао вековима. Има ту неке недоследности у промишљању који је тешко објаснити, тако да сва наша размишљања о некој нашој планетарној улози у светској историји, која звуче подоста сумануто, постају у најмању руку крајње дубиозна.

Уз ову опаску стоји друга, ништа мање значајна. Иако Србија по свом географском положају спада у заједницу европских цивилизованих народа, значајан део нашег националног карактерише примитивни менталитет и низак цивилизацијски, и опште културни ниво. Према егзактним подацима Савезног завода за статистику, отприлике, сваки пети грађанин Србије је неписмен, или, прецизније изражено, 19 процената грађана наше земље се потписује прстом. Од укупног броја грађана Србије, 69 процената има само основно образовање, од којих, година, близу 90 процената заборавља готово све што су научили током школовања и једва знају да се потпишу или напишу најелементарнију поруку. За ову образовну и цивилизацијску категорију грађана Србије типично је следеће:

— низак ниво духовних и материјалних потреба,

— одсуство жеља да се било шта мења, као и ирационални страх од свега што је ново или другачије од уобичајеног начина живљења.

*а и под земљом је већ
поприлична гужва*

Пише: др Стеван
П. ПЕТРОВИЋ, психијатар

— појачана сугестибилност и ирационално веровање у непогрешивост власти и њених органа, и

— апсолутни недостатак увида у стварно стање у земљи као и у узроке погоршаних услова живљења. Све што се збива, добро или зло, приписује се судбини или силама на које човек не може да утиче. Улога човека у свим овоземаљским збивањима се потпуно занемарује. Ствари се могу променити на боље уз Божју помоћ или евентуално уз помоћ магије. Обичан човек је само сведок али никако и учесник у креирању сопственог живота. Овај необични фатализам дубоко је уврежен у души српског човека.

Наравно да је човек овог поднебља, поготову онај са села, загледан у небо и кишне облаке, премало или никако заинтересован за политику. Политика је за сељака ствар залудна, којом треба да се баве учени људи. Сељаково је основно опредељење да ради и евентуално гуња око пореза, не схватајући да је управо пораз али и други намети од стране државе управо оно што је у директној вези са политиком и да у тој сфери једино сопственим активним укључивањем може да учини нешто за себе. Наш народ највећим делом је политички неук и неписмен народ и уз све то веома традиционалистички оријентисан и непросвећен.

Немојмо се заваравати, али и раднички део овог народа већим делом не заслужује посебне похвале. Осим тога, радник је човек којим је најлакше манипулисати. Он не размишља много о будућности. Углавном је усмерен на преживљавање — данас и сутра. Његове симпатије се лако купују за новац. То су показали и прошли и садашњи избори. У оба случаја режим му је дао краткорочне новчане стимулације и он му је дао своје гласове. Олако је заборавио због кога и због чије политике гладује годинама и живи на ивици голе egzистенције. Опсенарска моћ милостиње као да му је замагљила вид, и радник је поново насео на исти трик и поново гласао против себе и своје деце. Сада поново гладује, стеже каиш и пребира рукама по празним џеповима. Очигледно се не учи на искуствима.

Уз све то, на жалост, значајан део гласачког тела, на пример, били су старци,

Пажљиво сам посматрао на гласачким местима међу старијим људима и бројне фосиле рођене у далекој прошлости, насилно доведене од својих укућана и придржаване да не би пали, потпуно изгубљених у времену и простору, који су па-

сивно заокруживали нека њима непозната имена, вођени туђом руком, не схватајући притом ни шта нити зашто то чине а још мање тежину времена у коме отаљавамо последње дане.

Правничким језиком речено, код значајног броја старца који су гласали, урачуњљивост је била смањена из чисто физиолошких разлога и склеротичног мишљења. Из тог разлога, као психијатар, постављавам компетентно и добронамерно, једно значајно практично питање: да ли су особе старије од 75 година способне да се са високим степеном објективности праве разлику између евидентно боље или лошије варијанте, без обзира на чињеницу да међу њима има један мали проценат и те како луцидних глава. Али, да не би било дискриминације, ово за све треба да буде граница, јер се, ипак, на изборима не гласа за прошлост већ за будућност. Мој одговор је јасан. Особе са физиолошким променама на мозгу које неминовно доноси старост, као и друге особе које болују од разних менталних обољења или поремећаја не могу да буду гласачи, јер им је урачуњљивост смањена или резонување измењено једним сасвим новим погледом на свет, па не могу одлучивати о судбинама оних пред којима тек стоји будућност.

Уз све напред наведене негативне чињенице, све се то дешавало у психози рата, где је странка на власти вешто манипулисала националним осећањима српског народа, осуђујући све опозиционе странке као издајничке и слуге страних агентура. На жалос, наивни и незрели део српског народа насео је на овај јефтини пропагандистички трик и поново дао поверење режиму који га је увео у рат, изопштио из светске заједнице народа и довео на просјачки штап. Наравно да то не може у потпуности да оправда један део српског народа, јер гласати против себе и својих интереса није само комбинација наивности и глупости, већ и у знатној мери изражене аутодеструктивности, коју овај народ изгледа носи у дубини свога бића. Један од индикатора за овако размишљање је и назначен полицентризам српског народа, склоност дезинтеграционим просецима и страначкој расцепканошћу. Ми смо народ у коме сваки човек има своју идеју како треба решити национално и друга важна питања, у коме се странке цепају, заступају партикуларистички интереси, где је реч јединство познато само као појам који се може дефинисати али који је у пракси редак или непознат.

Наравно да ово није све што се може рећи о једном делу народа српског. Но остаје чињеница да део српског народа, уз све остале, објективно неповољне околности, сопственим својим бићем, које је такво какво јесте, упорно пропушта историјске шансе да учини нешто корисно за себе. У име свог опстанка на историјској сцени и срећније будућности своје деце мора прихватити свој удео у свему лошем што нас је снашло и смоћи снаге да неке грешке више никада не понови.

КОВАЧЕВАЦ: ДУХОВНА ОБНОВА

СЛИКА СРБИЈЕ?

У време када владајућу идеју представљају рушења, бомбардовања и разарања понегде се понешто обнавља и гради. Тачно три године су протекле до 9. априла 1990. године када је постављен камен темељац Црквеног дома у селу Ковачевац наомак Младеновца. Тада је дато обећање да ће Црквени дом бити освештан и отворен истог датума за три године. То се и десило. У присуство владике шумадијског његовог преосвештенства Господина Саве и пароха младеновачке цркве освештан је и отворен Црквени дом.

Комплетну градњу овог здања од прве цигле финансирао је Предраг Чокић, власник Приватног предузећа „Јавор“ из Ковачевца а у том подухвату помогли су му својим прилозима и мештани од којих је највећи број њих уложио пуно сати добровољног рада.

У дворишту је отворен бунар који је Црквеном дому сеоске цркве даривала супруга Предрага Чокића Снежана.

„Обнова која предстоји Србији мора да почне од православних храмова и цркви. Овај објекат ће доносити свима нама огроман профит у духовном смислу, а ту пре свега мислим на нашу младу генерацију. Да су околности боље оваква обнова би била бржа и са више ефеката по будућност Србије“ — каже Предраг Чокић, иначе члан Српског покрета обнове и носилац Ордена Светог Саве I реда.

Након отварања Црквеног дома породици Чокић предстоји завршетак започете болнице и бензинске пумпе. У болници ће бити запослено педесетак лица од чега највећи број лекара.

Ковачевац и у овим тешким временима мења свој лик. Хоће ли ова слика ускоро бити слика целе Србије?

В. РИСТИЋ

ПРЕДРАГ И СНЕЖАНА ЧОКИЋ



КОНАК И ЦРКВА У КОВАЧЕВЦУ



ЈАВОР—КОМЕРЦ

Трговинско предузеће за промет
на велико и мало

Телефон: директор 011/8221-510,
8213-145;

Телефакс: 011/8213-080

Адреса: 11409 Ковачевац,
Жиро-рачун 60809-601-51194

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

ПОЗИВАМО СВОЈЕ ЧИТАОЦЕ ДА ИЗВРШЕ ПРЕТПЛАТУ НА „СРПСКУ РЕЧ“ И ТИМЕ ПОМОГНУ ДАЉЕ ИЗЛАЖЕЊЕ ЛИСТА.

ТРЖИШТЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ НЕ ФУНКЦИОНИШЕ. „СРПСКА РЕЧ“ НЕ ДОЛАЗИ У МНОГЕ КРАЈЕВЕ ЗЕМЉЕ И ПОРЕД ЖЕЉЕ НАШИХ ЧИТАЛАЦА КОЈИ НАМ СЕ ЈАВЉАЈУ И ПРОТЕСТУЈУ. ЈЕДИНИ СИГУРАН НАЧИН ДА ДОБИЈЕТЕ „СРПСКУ РЕЧ“, ПРАВУ ОПОЗИЦИОНУ НОВИНУ, ЈЕСТЕ ПРЕТПЛАТА. ПОРЕД ТОГА, ПРЕТПЛАТОМ БИ ПОМОГЛИ И САМУ „СРПСКУ РЕЧ“, КОЈА ВРЛО ТЕШКО НАПЛАЋУЈЕ СВОЈА ПОТРАЖИВАЊА ОД ПРОДАТЕ ШТАМПЕ, А ТАКОЂЕ ЈЕ ЖРТВА ОГРОМНОГ БОЈКОТА У САМОЈ ПРОДАЈИ.

РАЗЛОЗИ ЗА ПРЕТПЛАТУ ПОСТОЈЕ — ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ! ПРЕТПЛАТОМ И ШТЕДИТЕ, ЈЕР ЋЕ СЕ ЦЕНА „СРПСКЕ РЕЧИ“ У МЕЂУВРЕМЕНУ ПОВЕЋАВАТИ, А ВАМА ЋЕ ВАЖИТИ ИСТА ЦЕНА ДО ИСТЕКА ПРЕТПЛАТЕ.

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ЗЕМЉИ ЈУГОСЛАВИЈА

3	МЕСЕЦА	6	БРОЈЕВА	120.000
6	МЕСЕЦИ	12	БРОЈЕВА	240.000
12	МЕСЕЦИ	24	БРОЈА	480.000

Уплате извршене у корист:
„Српска реч“ БЕОГРАД
Ж. Р. 60801-603-27562

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ИНОСТРАНСТВУ ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

3 месеца	ДЕМ 40 УСД 25
6 месеци	ДЕМ 75 УСД 45
12 месеци	ДЕМ 140 УСД 85

ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ (авионом)

3 месеца	ДЕМ 50 УСД 30
6 месеци	ДЕМ 95 УСД 55
12 месеци	ДЕМ 170 УСД 100

УПЛАТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА ВРШИТИ ЧЕКОМ НА АДРЕСУ: „СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД, Бранкова 13-15.

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА“ ОГЛАШАВА ПРОДАЈУ КЊИГА

1. ДОКУМЕНТИ ХУВЕРОВОГ ИНСТИТУТА
РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ БЕНЕРАЛА ДРАЖЕ
МИХАЈЛОВИЋА, страна 500, ћирилица
ЦЕНА **80.000**
2. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА, страна 230, ћирилица
ЦЕНА **40.000**
3. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
СЕЋАЊЕ ИЗ РАТА, страна 230, ћирилица
ЦЕНА **40.000**

СВЕ ТРИ КЊИГЕ СУ ИЛУСТРОВАНЕ ФОТОГРАФИЈАМА ИЗ ДОБА РАТА

СВЕ ТРИ КЊИГЕ СУ ИЛУСТРОВАНЕ ФОТОГРАФИЈАМА
ИЗ ДОБА РАТА

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

„Српска реч“ (за ИП „ЧИЧА“)
Бранкова 13-15, VI спрат, 11000 Београд Тел. 011/620-891, 628-242

Поручујем књиге

под редним бројем _____ за укупно динара _____

(презиме, име оца и име)

(занимање)

(број поште)

(седиште поште)

(улица)

(број)

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датих бројева телефона.

ИЗУЗЕТНО ВРЕДНЕ КЊИГЕ — ПОВОЉНЕ ЦЕНЕ



Ђорђа Божовића

Седиште фонда је у Улици
Кирила Савића 6 Београд
тел: 011-467-315

МОМЧИЛО СЕЛИЋ, ПЛЕМИЋ ОБУЧЕН ДА ЖРТВУ МАСАКРИРА САМО КАД ЈЕ ВЕЗАНА

ЦЕНИМ СЕБЕ, НИЈЕ ШТО САМ ЈА

„Српска реч“ је на својим странама до сада имала људе различитог политичког профила, менталног склопа, моралног и интелектуалног нивоа. Али оваквих, попут новокомпонованог „духовног племића“ Момчила Селића — ретко или никако.

Селић се, напиме, љубазно одазвао молби новинара ове редакције за разговор о његовим политичким менама, о трагању за сопственим политичким идентитетом, о власти и опозицији... Један од повода за разговор је и чињеница да је наш саговорник за кратко време претрчао пут од нашег (готово) истомишљеника, до политичке фигуре какве ми, по правилу, немевамо. Утолико је и свака његова критичка одмазда према овом листу апсолутно очекивана и, чак, добродошла.

Редакција је знала за Селићев критичан однос према српској опозицији и рачунала је на њега. Добили смо, међутим, бескрупулозну тираду пуну противречности и конфузије, лишену сваке увиђавности, колегијалности и прихватања објективног положаја овог листа на опозиционој сцени („Верујем да овај интервју никада нећете објавити“). Другим речима, одлучио је да достојанствено и интелектуално супериорно масакрира баш оног ко је везан својим положајем, очекујући не само да за то не буде кажњен, него да му тај и такав масакр, баш као и иначе, као у бројним случајевима раније, послужи за наставак медијске промоције.

Са друге стране, господин Селић је демонстративно одбио да допуну овај интервју одговорима на неколико уредничких питања, накнадно му достављених, сматрајући да га „мрзимо и вређамо“. Једно од тих питања садржало је нашу оцену да је господин Селић маскирана кукавица која је алиби пронашла само за владајући режим и — себе. Односно, зашто је требало 9. марта 1991. силом рушити режим за којег данас Селић тврди да је за рат и стање у земљи мање крив (готово потпуно невин) од српске опозиције.

Не могавши да на професионалан начин полемише са господином Селићем који је од великог јунака постао разљућена жртва, на његов изричит захтев интервју објављујемо без и најмање интервенције. Просудите да ли је он садиста, или „Српска реч“ мазохиста. Или једно без другог не иде?

Разговарала: Славица ЛАЗИЋ



Уочи прошлог деветог марта у разговору који смо водили за „Српску реч“, поручио си: „Господе, овај режим се не разбија свећама и цвећем, он се разбија силом и сада је тренутак за то!“ Лидер СПО-а, Вук Драшковић, који је неоспорно имао харизму да силом уместо цвећем обори режим, по свом недавном признању устукнуо је при чињеници да би се пролила српска крв и шанса је пропуштена. Да ли је данас ситуација зрелија да се на силу режима одговори силом?

У последњим изјавама Вука Драшковића помињана је револуција, сила и смењивање власти, на начин на који је ту власт једино и могуће сменити. Али нажалост, томе је некада било време. Власт се није променила. Међутим, ситуација око те власти се овим ратом веома променила. Ми смо у једном одсудном рату који је битно различит од оног којио је вођен са Хрватском пре годину дана. Када смо ратовали са Хрватима у Славонији, Барањи и Госпићу, они су били башибозук-јединице МУП-а и ВОС-а које честито нису биле ни наоружане. Ми смо имали ЈНА. Тачније ре-

чено, ратовали смо уз њих и није била прилика да нам се неко веће зло деси.

Данас ратујемо против Хрвата који су наоружанији него ми, боље опремљенији него ми, боље обученији од нас и постају озбиљна војска. Муслимани крећу истим путем — и они добијају прилику да се обуче, да се добро наоружају и војно усаврше. Ствари које помињем заборављају људи који у јеку националног полома — без обзира како је дошло до тога — да ли је ти крив Јанко, Марко или нечија баба — али чињеница је да се налазимо у националној опасности каква овде није забележана и вероватно је гора него када су браћа Мрњавчевићи изашли на Марицу. У једном таквом тренутку, Вуку Драшковићу пада на памет да уради оно што није урадио када је требало деветог марта 1991. године! Прошлог деветог марта 1991, као и прошлог, 93. људи нису дошли да чују говор Вука Драшковића и учествују у миротворачкој процесији бацања цвећа и паљење свећа. Изашли су да смене власт, а циљеви Вука и других тзв. опозиционара били су далеко испод очекивања масе. После тога је почела хагиографија са Гишком и Белим, а Вук данас

властима замера што је допустила Ражњатовићу да уђе у скупштину, пошто је он наводно криминалац. Као да Гишка и Бели нису били криминалци, али то уопште не умањује чињеницу да су обојица били јунаци, нарочито Гишка. Сам Вук је недавно рекао да је 200—300 људи погинуло првог деветог марта, власт би била смењена. Добро је што је то спознао! Још је Томас Џеферсон рекао да се дрво слободе обнавља крвљу родољуба.

Постоје историјски тренутци за нешто и они када томе једноставно више није време. Сви ми можемо да зажалимо што Вук није имао куражи да 9. марта поведе масу на праву јуриш. Та прилика је пропуштена, а он сада прави још већу грешку тражећи да се сада у стању рата који ће у ближој или даљој будућности прерастати у свеопшти рат за опстанак на овом тлу, да се дакле сада чини оно што је требало да учини раније и са вероватно много мање жртава. Било је неодговорно позивати се на цвеће и свеће као што је било неодговорно позивати ненаоружану масу против зуба наоружане полиције, да би се сменио један Душан Митевић.

НЕМА ЕЛИКСИРА ОБНОВЕ

Твој јед према опозицији имао би оправдање када би се истом критичкио жестином устремио и на режим на власти који у првом реду сноси одговорност за све оно што нам се дешава. Не мислиш ваљда да је одговорност иста?

Не мислим да се за овај рат може оптужити искључиво једна власт која је, узгред буди речено, мање крива за стање у земљи него опозиције којој припада Вук. Образложићу ову тврдњу. Начин на који се Вук односи према рату је типичан за демагога, јер по мом дубоком убеђењу и сазнању, тај рат није плод нечијег хира, већ историјских условљености које су много старије и од мене и од Вука, па чак и од његовог и мог оца. Зашто власт сноси мању одговорност? Када је Вук био новинар Танјуга, а зна се како се улазило у Танјуг и шта је рад у Танјугу подразумевао, у то исто време Слободан Милошевић, директни архива Вука Драшковића, био је банкарски службеник. У неком временском пресеку, када је ова власт постала таква каква је, и Вук Драшковић и Слободан Милошевић били су једнако заслужни за њено устоличење. Нећете ваљда да окривите Перчевића и Дачића који су одгајени хибриди да одраде ситне послове? За овај систем криви су људи који су кадили претходној власти — као Борислав Михајловић Михиз, Милан Комненић, Јован Марјановић, Вук Драшковић — сви они који су у претходном систему изабрали да се са њим не свађају, него да иду уз њега и да га подржавају. Да систем није имао те верне слуге у виду београдске интелигенције, он би далеко слабије функционисао, био краћег даха и морао би раније да се деформише. Међутим, људи који данас припадају Београдском кругу и Грађанском савезу, а с којима Вук добро стоји, много су више одговорни са педесет година бешчашћа и кретенизма у којем још увек живимо, него ли властодршци који су често веровали у то што раде и који су се за време прошлог рата потврдили својим улогом — у својој и туђој крви, у крајњем

случају — као људи одређене честитости који никад нису крили шта хоће.

Људи су поклонили Вуку велико поверење, јер су га у једном тренутку видели као човека који ће да унесе медикум правде и честитости у политику. Знајући да политика по својој природи није ни честита ни праведна, али осећајући да нас из кала у коме смо може извући само пречишћење и обнова, многи су веровали да се тај спасоносни еликсир оздрављења налази у рукама Вука Драшковића. Ризикујући да будем најусамљенији човек који ово тврди, при томе верујући да овај интервју „Српска реч“ неће никада објавити, мислим да ту ништа није било обновљено. У њему су стари људи, начин на који тај покрет води своју политику, укључујући најновији обрт са уласком у парламент, говори да су то потези старог кова и старог погледа на власт. Ту нема тог еликсира обнове.

Твој интервју, који ће наравно, као и претходна два, бити објављени, изазваће полемичке реакције, првенствено на исход твоје политичке философије. Мислиш ли заиста да би ову земљу требало гурнути и у грађански рат, који нам следи, да би сви Срби живели у једној држави?

Ако има оних који мисле да ће данас изазвати оно што 9. марта 1991. нису урадили — мислим да се љуто варају! Грађанског рата у Србији не може бити. Ко год мисли да ће се Срби побити зато што су помало гладни, што им фали сапуна, што немају брисогуза, што недостаје бензина — он је луд. Јер, овај народ још увек није дошао до тог степена очаја, отуђење и материјализма да ставља главу у торбу због крпица и ситница. Овај народ може још увек дебело да гладује борећи се за нешто што сматра да му је нужно и честито. Подсећам те да је овај систем био подложен промени много пре него што ће Тито да умре, а поготово после његове смрти. Нико из плејаде великана из тзв. опозиције никад није помислио да треба заложити сопствени живот за обарање власти која се једино могла оборити одлучним, па ако треба, и оружаним супротстављањем. А данас се дизати силом на режим када је земља у рату, никако се не сме чинити! Никако!

ПЕВАЊЕ ПЕТЕ ПЕСМЕ

Ти, додуше, имаш моралног кредита да будеш и очајно циничан и осветнички једак када критикујеш, јер си одлежао готово три године у затвору због супротстављања режиму, али не мислиш ли да је сулудо и сумануто очекивати од свих нас да своју демократску правоверност докажемо чамећи по затворима?

У Београдском опозиционом кругу је погинути или страдати за било шта као да човеку предложиш да једе људско месо. То су људи који не верују ни у какву жртву, који не верују ни ушта, осим у оно што тренутно држе у шаци. Са таквим цикетанством и кукавичлуком, не можете нигде стићи, него управо овде где јесмо. Ја предлагам тој екипи да се једноставно расформира и да иду на годишње одморе. Нека иду с милијем Богом, само да их не гледам.

Мислим да се некако може изаћи на крај и са Слободаном Милошевићем и његовим комунистичким пуленима, али се бојим да ако

ова београдска елита остане у седлу, ко год дође да влада, биће поједен од њих. Сећаш се сигурно изјаве Слободана Селенића од пре годину-две, да му је Слободан Милошевић вратио достојанство! Он је данас мио гост код Вука! Сигурно знаш и изјаву Милана Комненића од пре 4-5 година, када је у Француској 7 говорио да ће Срби доћи до свога, па макар то изазвало трећи светски рат. Ти исти људи данас певају пету песму, јер су се уплашили, и свој страх преиначују у интелектуални став, а ту ничег интелектуалног нема. Они, једноставно, не могу да кажу: Господо, страх ме је! Бестидно је да тај страх тако кукавно, бестидно преиначују, као што су то стално радили, у неке високопарне интелектуалне ставове. Да је то интелектуални став они би га имали и раније. Раније се са причом о повратку достојанства, свим Србима на окупу, и сл. добро пролазило. Данас та роба више не иде на пијаци и они сада грабе шта се може продати.

Иду по иностранству и говоре ствари које се не говоре у иностранству када је твоја земља у рату. Саветовао бих људима из Депоса, који је и мене звао, али се нисам укључио, да се врате мало уназад, само две године, и да се запитају зашто су тада тако говорили. Јесу ли лагали тада или данас? Шта се променило у међувремену, осим што је дошло да се плаћа за све за шта су се они први залагали пре две године? Ако је цена превелика, треба да кажу: „Господо, прашајте, ми

смо хтели, али је цена превелика, па да овај народ одлучи да ли је цена превелика или није. Међутим, тога нема. Постоји само константно пролажење на најкомунистичкији начин: из једног агрегатног стања нападне праведности у друго стање нападне праведности. Праведник је стално праведник — све око њега не ваља!

Надам се да ћеш тако неумољиво тврди став имати када се будеш самопошматрао. Ако је ишта чудо, твоја животна опредељења су једно од већих чуда — од левичара, преко дисидента, од СПО-а до радикала, од писца, до ратника. Ево прилике да будеш самокритичан.

Колико могу себе да сагледам, чини ми се да нисам променио своје погледе и своје понашање, посебно не за протекле две године, што би се тешко могло рећи за људе које по мињем.

БЕСМИСЛЕНЕ ПОГИБИЈЕ

Једно време био си ратни извештач са босанско-херцеговачког бојишта. Шта једног писца-интелектуалца наводи да се прихвати таквог посла?

Пре свега, не постоји интелектуалац као нека посебна биолошка сорта међу људима. Постоје људи и они који то нису. Ако неко сматра да је као интелектуалац толико изнад људи да га не занимају људске ствари, онда он не треба да буде интелектуалац, него испосник, светац, гуру или будистички свештеник. Одбијам да сам интелектуалац. Ако сам нешто, онда сам писац и човек. Никако грађанин. Када је почео овај рат, ја сам хтео одмах да урадим оно што треба — да ступим у редове своје војске. Тада се пучало у Словенији. Осетио сам опасност да би људи слични мени, који имају досијее и карактеристике да су непријатељи народа, у комунистичком систему који улази у рат добили метак у леђа. Можда би ме неко евентуално постхумно прогласио родољубом или издајником, али од тога ни ја ни овај народ не би имао ништа. Тако је највероватније прошао и Гишка. За време мог избивања по ратиштима, чуо сам доста прича да су људи прошли тако што су убијени или полати да буду убијени метком у леђа. Садашњи режим се по томе не разликује од Титовог. Када сам у једном тренутку позвао Вука да идемо у Госпић, није хтео, а Дана је изјавила да би нас обојицу убили с леђа, што је била реална процена.

Међутим, када се рат у Босни захуктао и када је ђаво однео шалу, нисам могао више да издржим. Кренуо сам, макар као ратни извештач, да опишем како ми је Бог дао све што видим и да својим писањем допринесем да људи овде дођу до неке одлуке шта да раде. После првих неколико дана на ратишту, било ми је јасно шта ја у ствари треба да радим: да се борим. Још увек нису биле прилике, јер се могло отићи само са неком добровољачком групом, а ту је дијапазон био од чистих банди до најбољих родољуба. Већина су били необучени и најчешће злоупотребљени — слати су тамо где нико од мештана и војске није хтео да иде и били свесно жртвовани за крајње ефемерне циљеве. Неколико људи би погинуло за неку коту, да би се онда неко сетио да је није требало ни узимати.

Али, ти си свој живот рационално сачу-



вао. Како ти је то пошло за руком?

Пошто ценим свој живот, не толико зато што је мој, него што мислим да имам много више да дам у том животу него што сам до сада успео да дам — значи да завршим још по коју књигу, рецимо, наравно да нисам срљао. Свој живот су ценили и они који су погинули, вероватно не мање него што сам ја ценио мој, али сваки човек доноси одлуку. Нисам хтео да улећем у битку под тим условима и под тим ризицима који су пре годину дана преовлађавали на ратишту.

СЛИЧНОСТ СА ЛИМОНОВИМ

Шта те је определило да свом народу помажеш и речју, али и метком?

Стално се појачавао јаз између онога што мислим и што осећам. Нисам више могао да издржим и отишао сам као добровољац, као борац. Данас ситуација није на ратишту много боље него што је било — још увек добри људи гину цабе. Мени је овај рат помогао да дођем до заључка а то је да човек не може да бира тренутке, већ да тренуци бирају њега. Какав год да је а овај рат је такав да нема ружњијег и горег, то је рат у коме смо нападнути, угрожени и на нама је да у њему учествујемо, макар знали да ће нас то коштати и укинућа. Овај режим у Србији је мање зла од непријатеља као што су Хрвати, муслимани или Шиптари. Једино што сваки Србин може да уради је да се бори, па шта Бог да.

Писац Момчило Селић је вероватно пролио и туђу, додуше непријатељску крв. Таласају ли у дубинама твоје душе буре због овог сазнања?

То што је писац, никога не ослобађа обавезе да буде нормалан човек. Они који себе доживљавају као племство новог века, а то су првенствено писци и уметници, пренебрегавају основни постулат, а то је да племство обавезује. По моме, не само да писац није повлашћен да не учествује у прљавим свакодневним питањима — као што су рат и опстанак, него је сваки писац од соја и дара, а племићког је духа, обавезан да се тим прљавим пословима бави пре и више него обичан пук, обичан човек. Његова привилегија да буде другачији и на неки начин бољи од осталих — за шта му друштво често пружа сатисфакцију да живи лагодније и повлашћеније него обични људи, обавезујући га и када дође до рата. Човек од вредности мора бити у првим борбеним линијама. Тако би било да смо нормалан свет. Заборављамо да су, рецимо, Енглези 1914. ушли у Први светски рат са најбољим људима које су имали — цвет њихове цивилизацијске интелигенције је страдао. Мало их је одабрало да апстинира. То је цена племства.

Ја нисам много пуцао, зато што не волим да пуцам у нешто што не видим. Пошто се непријатељ врло тешко види, најчешће се пуца напамет, у правцу из кога долази ватра. Ја као добар стрелац волим да оно што видим и погодим, тако да сам испалио укупно 4—5 метака за све време борби, и на неки начин ми је криво, али било би ми много кривље да сам их цабе испалио.

Руски писац Лимонов је испаливао граenate на противничке положаје са Пала. Има ли неке разлике између вас у практичном и

идеолошком погледу?

Не видим никакву разлику. Какав год био, а о њему смо чули пуно контраверзних ствари — од тога да је педер, до тога да је кагебеовац, није ни важно где је истина и какав је писац, али Лимонов има једну црту која ми се допада. Ако нешто осећа, он то једноставно одради. Много га ценим, јер је осетивши нешто присно за наш народ, себе изложио опасностима — да погине на ратишту, да се изложи реперкусијама на Западу јер брани Србе и, најзад, као опредељен човек отишао на ратиште и пуцао. Не знам зашто не би пуцао? Осим у почетку, увек сам носио оружје. Не толико због себе самог, колико због знања да ће ме људи са којима идем бранити ако запуца, те је на мени и да браним њих, ако затреба. Требало је, ваљда, да гледам како ме они бране? То је непојамно бедно и покварено. Ако сам већ ратни репортер у рату у коме се убијају ратни репортери, онда је носити оружје мање зло него га не носити. Ко год замера Лимонову, или је хипокрит, или и грђе од тога, јер рат не зависи искључиво од једне стране. Највише ратова изазвали су пацифизам, мировњаштв и гандизам, јер су агресорској страни давали илузију да је жртва немоћна. Другим речима, да ће бити лако прогутати је. Најбољи начин да се неко одврати од сукоба је да се другој страни да знање да ће сукоб бити штетан, крвав и погубан, по обе стране — у најбољем случају. Овај свет је ипак устројен по неким мерилима која не зависе од процена Београдског круга или Грађанског савеза и они који мисле да је добро позивати на мир и разум код насилника и безумника и да се тиме заиста може доћи до мира, греше. До мира се историјски долазило и долазиће се силом и искључиво силом која у крајњем случају не мора бити примењена, али која ипак мора постојати, и бити назначена.

ГРУПЕ ЗА КЛАЊЕ — НА ОБЕ СТРАНЕ

Као учесник ратних збивања вероватно си најмеродавнији да кажеш колико су опривдане оптужбе да и српска страна чини ратне злочине?

Српска старна чини ратне злочине и ту нема никакве дилеме. Међутим, ратне злочине су први почели да чине и то пре рата, Хрвати у Хрватској. Било је заклатах Срба много пре Борова села и Плитвица. Када су избили сукоби, прво што су почели да раде Хрвати је да кољу са истом страшћу као у Другом светском рату. Оно што је најстрашније у свему је што сам дошао до сазнања да су са обе стране одређене групе које су биле обучава-не да кољу и слате да то чине с намером да се рат разбукти. Данас тога има много мање. Срео сам човека у Крајини који ми је сасвим хладно рекао да је наредио својим људима да за освету испеку једног муслимана на ражњу. Претходно, тај исти човек је са ражња скинуо свог борца кога су муслимани исекли и испекли. Док га је скидао, човек је још био жив. Ко ког тврди да зна шта би радио у таквим ситуацијама, а није са њима био суочен, нема права да гласно говори.

Колебао си се две године којој ће се приволети странци, да би на крају изабрао Шешељеву странку. Како то објашњаваш?

То је чиста новинарска лаж. Самим чином прихватања да сарађујем са градским властима Новог Сада које су биле и остале чланови Радикалне странке, новине су ме „произвеле“ у члана СРС. Радикали из Новог Сада су ме дуго молили да као културни посленик урадим нешто како би се запустена духовно-културна клима поправила. Разговарајући са њима, сватио сам да су ти људи аутентични радикали, а не шешељевци. Градоначелник Мирчић и његов сарадник Мировић су ми се допали, а допадају ми се као људи и данас, и ја сам као нестраничка личност ушао у ту комбинацију. Када сам видео да се са социјалистима који су остатак коалиције не може радити, а да радикали не смеју ништа да ураде штитећи свој политички опстанак и држећи се партијске дисциплине, једино што сам могао да урадим је да дам отказ.

Ти си директно ушао у политику прихватавши се положаја потпредседника градске скупштине Новог Сада. Зашто ти је, после свега, требало још и политика?

Ја то нисам доживе као улазак у политику, већ као улазак у културу. Новосадски културни естаблишмент, који је по својим духовним вредностима сличан београдском, требало је размрдати, дати шансу запостављеним и осујећеним ствараоцима, дотада „неподобним“ и ја сам то прихватио. Да сам могао да издржим и урадим све што сам замислио, можда би новосадски пример утицао на београдски. Ако то неко види као бављење политиком, то је његов проблем.

Где ти је сада место, где себе видиш?

Читавао живота радим исте ствари. У Америци сам се бавио нечим што се може назвати политичким послом и говорио сам шта мислим. То сам радио и док сам био у земљи, па сам зато и отишао у затвор. Све што сада пишем, пишем кроз филтер личног искуства, а лично искуство је по мени нужно за делотворно бављење уметношћу. Сада ћу се, ако Бог да, прво ослободити баласта књига које нисам могао досад да издам због цензуре. Људи који су мене цензурисали имају, наравно и своја имена и презимена — рецимо, Милисав Савић, Миодраг Перишић, Видосав Стефановић и други ревностни уредници. Као што видиш, неће бити да сам се ја променио — о свему овоме разговарали смо и раније.

Левичар сам био до пре двадесет година, као свако рођен после Другог светског рата, у партизанској и комунистичкој породици. Никаким чудом, волшебним обртом, нити опортунитетом никада нисам учинио ништа у опрци са собом, својим осећањем части, дужности, и континуитета. Од комунисте постао сам — током деценија, живећи и размишљајући — прво социјалдемократа, па грађански либерал, те грађански конзервативац. У Америци, током седам година емиграције, схватио сам да се грађанство и аристократизам потиру, па сам се определио за племство духа. Ако је све то чудесно — као, рецимо, муњевити прелаз Вука Драшковића из комунизма у четништво, па у борбени национализам, па натраг, у грађанску левицу — онда прихватам свако пљување.

ОСЛУШКИВАЊЕ ПОЛИТИКЕ

ДА ЛИ СЕ ИСТОРИЈА ПОНАВЉА

Читајући деценијама, и систематично и насумице, повелик број најразличитијих књига, налазила сам у њима покаткад категоричне, аргументоване, здраворазумске, циничне или уопштене тврдње како је идеја о **понављању историје** бесмислица. Наилазила сам, наравно, и на оне супротне: мање или више категоричне, мање или више аргументоване, емотивне, фаталистичке, пророчанске — о неизбежности **понављања историје**. Нисам историчар, а чини ми се ни циник ни фаталиста, не спадам у категорију оних који у свему виде дуге завереничке прсте свих боја и фела, а параноидне теорије о светској завери против Срба би ме каткад и засмејале да не производе тако трагичне ефекте у пракси и тако малигна обољења у нашем националном менталитету. Једном речју, притивник сам сваковрсних **претеривања**, закључака насталих на половичним информацијама, астролога и пророка у служби било чијих (најчешће политичких) циљева, интерпретација које почивају на селективним чињеницама...

Прећуткивање, затамњивање и заборављање многих историјских чињеница или њи-

хово једнострано тумачење, као и њихово пренаглашавање и патетично злоупотребљавање у политичке интересе кратког даха, проузроковало је трајни и трагични галиматјас у главама читавих генерација. Стога ми се чини изузетно важним каквим ће се књигама, историјским пре свега, али и каквим књижевним делима која националну прошлост узимају за своју грдњу, попуњавати те црне рупе у народном памћењу и градити реална свест о месту, положају и могућностима овог и оваког народа и његовог садашњег и будућег опстанка.

БЕОГРАДСКИ КРВАВИ УСКРС

Овај текст говори о два књигама у свему различитим, књигама које могу да буду пример како се може погодити и промашити битан циљ: прва је велики час историје, друга је типична, квазистетичка злоупотреба историјске теме, кичерозна скаламерија која раз- вејава фразе угодне владајућем политичком слуху.

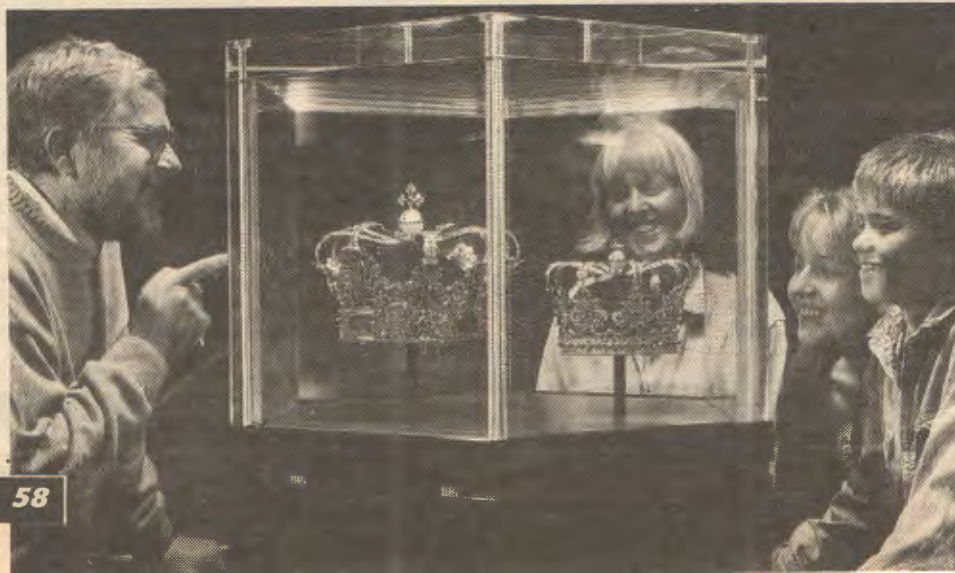
Ко је хтео и умео да слуша старе Београђане, и ко у историјском науку није стао код

Овај текст говори о два књигама („Београдски крвави Ускрс“ — документа о британо-америчком ваздушном терору и „Витешки краљ Ујединитељ“ аутора Радомира Смиљанића) у свему различитим, књигама које могу да буду пример како се може погодити и промашити битан циљ: прва је велики час историје, друга је типична, квазистетичка злоупотреба историјске теме, кичерозна скаламерија која раз- вејава фразе угодне владајућем политичком слуху.

Пише: Љиљана ШОП

званичних убеника о седам славних офанзива, зна за ову књигу и зна о чему је реч. Верујем да ће многи поздравити правовремени и истинољубиви издвајачки подухат двеју београдских кућа (Белетра и Сезам) да нам на Ускрс дарују фототипско издање из 1944. године „документа о британо-америчком ваздушном терору“, књиге која наводи на помисао да српски народ и није ирационалан кад помисли, или поверује, или наслути да идеја о **понављању историје** има основа.

Данас је Велики петак, и док разгледам са зебњом фотографије ове „црне књиге непобитних документа о ваздушном терору британо-американаца, који је извршен над престо- ним градом Србије први и другог дана православног Ускрса, 16 и 17. априла 1944. године, под изговором да се бомбардују војни објекти“, слух ми (какве ли ироније) бомбардује леденометални глас „челичне леди“ Та- чер, која — ако је превод тачан — позива своје сународнике и свет на обрачун са „српском убилачком политиком“, што бих могла и разумети да та непријатна дама види још понечију убилачку политику, да јој глас и гримасе не одају тако страсно усмерену, ус- тремљену сигурност без покрића. Не надајући се, наравно, моралу и скрупулозности би- ло чијих политичара, па тако ни енглеских, можда чак понајпре енглеских чија се полити- ка и дипломатија науштрб Срба може мирне душе мерити веком и по континуитета и ен- глески хладнокрвне доследности, ипак, попут



неке неделотворне али и неопходне сатисфакције понављају у себи речи француског министра пропаганде, Андре Шарла, изречене у данима безумног каштиговања невиног Београда од стране „савезника“:

„Тај народ коме сте се ви Енглези пријатељима, данас је вашом заслугом упропашћен и на путу је, опет вашом заслугом, да га сасвим нестане. Последњи догађаји са бомбардовањем њихове престонице Београда представљају несумњиво једну од највећих ваших свињарија, коју сте ви учинили у овом рату. Пре нешто више од три године ви сте Енглези те исте Србе натерали да уђу у рат који њима није требао. Већ пуне три године ви Енглези вршљате по тој истој намученој земљи натерујући је да брат на брата диже оружје и најзад да пре неколико дана, на највећи српски празник ударите на њихову престоницу. Збиља ово је од вас, иако сте Енглези, исувише“.

Из господина Шарла проговорио је тада згранут, згађен над неправдом и хуман човек, а не дипломата у рукавицама, а из госпође Тачер данас говори боксерски настројена политичарка скрајнута са главног колосека, која као да верује да би је апокалипса Срба могла вратити на главну сцену.

Након листања ове књиге докумената, одиста је тешко прошетати овим осиромашеним градом уочи овог Васкрса, и гледати како се Београђани скромно, помирени са изопштеношћу и нарастајућом бедом, спремају да прославе најрадоснији празник. Тешко је не изустити нешто патетично, чега сам се одувек чувала, а још теже не обухватити погледом ове наше дотрајале, посивеле, нагрижене фасаде, са зебњом и питањем хоће ли нам барем такве и колико потрајати, или нам је понављање историје судбина, а тражење рационалних одговора на ирационална питања дужност и услов за опстанак?

Па, срећан нам Васкрс, у граду који тврдоглаво зовемо белим, кажу већ 1115 година, иако за то име немамо никаквих рационалних разлога вековима!

ВИТЕШКИ КРАЉ УЈЕДИНИТЕЉ

Најмање је наш витешки краљ ујединитељ, Александар I, праунук Карађорђевић, својим животним путем и трагичним крајем тог пута „заслужио“ овакву романисијерску судбину у „првом политичком роману“ у Срба, како бесмислено, бомбастично и нетачно назива анонимни аутор рекламе на корицама књиге најновије делце из пера Радомира Смиљанића. Тако је то кад нам краљ, о чијим су нас диктаторским склоностима исцрпно обавестили од најранијих школских дана, није оставио и неки укашчић о заштити својега имена и дела, које би садашња правна држава поштеновала као и све остало, те би следствено томе можда била и тако мудра да не дозволи српском скрибенту Смиљанићу овакав тужни експеримент, овакву „историјско-романисијерску“ папизијацију, овако „веродостојан“ доказ да се земаљска кугла и сви историјски познати и непознати Земљани, можда и не окрећу око Сунца, али се зато, о чему сведоче како документи тако и пишчева сазнања шта мисле док дремају, окрећу изразито србомрзилачки око и против Срба.

Иако је био уверен да сваки свој „познати“, „изузетни“, „читани“, „најбољи“ итд. роман може да напише сам, Радомир Смиљанић се од пре извесног времена одлучио да освоји еру постмодерне.

Тако је **Стање природног нереда** уступио и антологијским сценама из туђих романа (на шта је критика одмах реаговала оценивши ово дело као „најбољи роман европске постмодерне“ — ко ми не верује на реч, упућујем га на корице **Витешког краља ујединитеља**), а **најновији свој „први политички роман“** (ни први, ни роман, али политички свакако...) поткрепио документима, и Херманом Венделом, и Ребеком Вест, па нека ми сад неко каже да ту постмодерна није опет умешала своје модерне прсте.

Не мора читалац **Витешког краља ујединитеља** бити особито историјски упућен (довољно је да је пажљивији читалац штампе), да би схватио „дубину“ и опсег историјски релевантних података које му презентира ова проза. Суштину завере и технологију марсејског атентата, уосталом, предочио је гледаоцима чак и један добар **мађарски филм**, који је својевремено са репертоара угледног београдског биоскопа био скинут други или трећи дан, јер тадашње гледаоце није претерано занимало зашто је 1934. године убијен њихов краљ о коме су мало знали, а онда деценијама слушали све најгоре. (Гледајући тада филм два пута, била сам сведок како из и онако полупразне сале одлази половина гледалаца, ваљда разочарана **документарношћу**, неиспуњених ко зна каквих очекивања).

Нећу више о историјској подлози. Да покушам о роману. Главни јунак (наслов велико је) у Смиљанићевој визији корача папирна, брине неуверљиво, мисли неповезано, говори као на сцени провинцијалног позоришта, гестикулише, виче, лутује, а сећања су му описана реченицама које с поштовањем препоручујем, али у књигама типа **Солунци говоре**. Три су барем тачке постојале, у овако замисљеној причи, где је писац, ако је то уистину, могао од историјског јунака, начинити романисијерски лик: на нивоу историје, у сцени разговора са Светозаром Прибићевићем, на нивоу укрштања стварног и могућног, у описивању односа према неуспешном загребачком атентатору, и на нивоу метафизике и уметности којој нико ништа не може ако вреди — тренутно и вечно умирања у туђини.

Смиљанићева оправдана наклоност према краљу није успела да оплемени и његово брзопотезно, еуфорично и стилски алкаво перо да поред историјске (данас врло актуелне, па стога и одабране за тему) судбине изнијансира и тако сложену, трагичну људску судбину. Стиче се утисак да је краљ употребљен, а роман написан са тезом о понављању историје и данашњој завери осведочених, вечитих непријатеља Србије, омиљеном тезом коју овај писац лансира у штампи и са политичких говорница, подупирући тако владајуће званичнике којима је таква теза непресушни извор самоодржавања.

А шта тек рећи о сценама у Хитлеровом летњиковцу, где фашистичка врхушка ништа друго и не ради до што ћаска о Србима, њиховој историји, зазирући поприлично од њи-

хова непредвидљивог јунаштва и много пута доказиване спремности на жртвовање? Годишама фасциниран Немцима чији језик одлично зна, којима је често одлазио и који су га, барем судећи по његовим изјавама, веома ценили као писца (ваљда зато што су трилогију о Хегелу сматрали трактатом о немачком философу), Радомир Смиљанић је последњих година уперео на њих оштрицу свог виолентног гнева. Не велам да је тај гнев безразложан, али и борца и његово оружје сматрам неефикасним, а свако претеривање и уопштавања опасним по здрав разум. Све сос мера, што би рекао Пекићев Њаго, а управо је мера оно што је многим попут Смиљанића увек недостајало.

Када погодиш циљ, промашиш све остало, прочитала сам негде и ова опаска, духовита и вишеструка, изгледа ми примењивом на најновији Смиљанићев подухват. Када неко верује да грађа романа попут овог „мбра бити у служби политичких идеја“ (како ми тај речник звучи познато и опасно!), а одмах потом дода да то у крајњој линији значи „у служби више уметничке истине“ — не видећи између ова два захтева непрестив јаз, већ логично и могуће јединство — онда постаје јасно и какво дело мроа да настане на оваквој „теоријској“ подлози. И настало је. Како на кога делује питање је знања, укуса, погледа на свет и погледа на књижевност, а како се у томе сналази сам аутор најречитије показује његов текот у „Политици“ (опет на Велики петак) у коме цитатима из **Витешког краља ујединитеља** Смиљанић раскринкава брата по перу, српског писца Мирка Ковача, дабоме, као српског издајника. (Као да су романи лакмус папири који уроњени у данашњицу недвосмислено показују ко је база а ко киселина — неки дан сам слушала господина који романи Фјодора Достојевског доводи у директну везу са Сребреницом и Скепанима!):

У ери политичког кича спокојно буја и сваки други кич. Смиљанићев издавач је **Металограф** из Трстеника (за овај роман одмах је крштена и едиција — Српске династије — како би другачије), а други издавач је, судећи по симболима, београдски **Сфаирос**. Послушајте слоган са врха корице: „Тако круголик и спутан у чемерној крлетци склада Сфаирос почива горди обухваћен кружном самоћом? Што самљи, све јачи. Када више ни једна светска култура не буде утицала на нас (јер све оне раде против нас), тада ћемо писати најбоље своје књиге „светске књижевности“. Тако треба!

ЕПИЛОГ

На историју ваља подсећати, ваља је учити, особито из извора које не пишу победници, ваља јој се враћати по искуство, мудрост, снагу, али од ње — па још преиначене за тренутну употребу — не ваља живети. Јер тада се може догодити да се и понови. А када се понови, њени бичеви, као и увек, ударају по недужном народу.

ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ

Пише: Јанко Вујиновић

ЛУНА И КРСТ

У рано јутро 5. априла 93. године међу забелешкама проналазиш и јануарски запис под насловом „Алах је са нама“.

На Крстовдан (18. јануар) слушао си радио, гледао телевизијске вести о Ираку.

Претходне је вечери опет бомбардовао Багдад.

У сред тог чувеног града, сумеријске цивилизације чији су мудри оснивачи знали све о свету и ништа о Христу а поготову не о Мухамеду и о којем су испредене многе приче које су постале део светског културног наслеђа, уништен је и надалеко чувени хотел „Рашид“. Бомбама из америчких такорећи невидљивих авиона срушене су и неке важне

ирачке фабрике на периферији Багдада.

Седи униформисани вођа свих Ирачана, Садам Хусеин. Иза њега су чувари, чувају га од најближих сарадника што седе преко пута Садама. Иза су заставе са полумесецом. Вођа се обраћа народу. Поручује Садам Ирачанима да их је Америка опет напала. Сви Ирачани знају свој свети задатак. Сви ће се, наравно, борити. И да ће победити Американце, агресоре. Казнити Америку. Мрски нападач њима, Ирачанима, не може наудити. Јер они су свети ратници. Алах је уз њих.

Алах је са нама, кличе Садам Хусеин.

Извештај се наставља тако што камера приказује Ирачане на улицама града. Протестују, углавном у униформама, са пушкама, ужагренних погледа, у трансу, узвикују — Алах је са нама! Алах је са нама! Алах...

Вијоре се заставе са полумесецом.

Јутрос; откривши ту забелешку, присећаш се синоћних извештаја са управо завршене Скупштине посланике Републике Српске у Билећи.

Скупштине о којој цео свет говори и пише.

Новинар интервјуише Радована Караџића. Камера се са лица лидера босанских Срба спушта ка кравати. А преко кравате немилосрдно око камере хвата невелики дрвени крст израђен од тисовине. Жути се крстић обешен о врату а налегао на бљештаво плаву, свилену кравату.

Крст и кравата.

Камерман вешти фиксира жути крст о Радовановом врату, снимајући горњу половину симбола, тако да се, што би се рекло, крст и види и не види.

У сред те просторије где интервјуишу Караџића у другом су плану посланици а испред њих, одмах иза вође штитећи га, стоје и будно на све мотре његови телохранитељи. Шта ће му, питаш се, телохранитељи када је међу својима, међу Србима.

Тече извештај даље.

Снимајући присутне камерман у рукама неког од посланика хвата и снима дрвени крст. Окреће рука ратника-посланика крстић. Играју се прсти, обмотавају крст привеском, као да су крст и привезак — бројаница.



Застава српска са крстом и четири оцила. Извештај из Билеће је завршен, каже водитељка те-ве-дневника, трепћући као, што би рекли сељаци, сврака на југовину, или као, што би рекли мангупи, радодајка што трептањем и нећкањем тврди пазар. И тада се камерман са плавог лица водитељке камером спушта ка удољци прилично разоткривених груди између којих се сместио крстић, златан.

Три крста у једном дневнику.

Додуше, нико од оних чије су труди окрштене крстом није Бога зазивао. Није говорио: Бог је са нама. Христос је са нама. Бог је уз нас.

Али је порука режисера дневника Телевизије Србија јасна. И видљива манипулација — крстом.

Цео свет је против нас, али је Бог са нама. И јутрос мислиш о крсту и о полумесецу. Луна и крст, два страшна симбола, што би певао Његош.

А свет се, или што би рекао Црњански, земаљски глоб, љуља и потреса у судару крста и полумесеца.

Или је све то само једна игра моћних?

У тим ће играма страдати немоћни и наивни. Неће страдати покретачи.

Или се преко српских земаља опет спрема крсташки поход на исток?

Или то полумесец са истока преко земље Немањина, једном засијао на дедовини Светог Саве, сада жури ка Европи?

Или се хришћанска Европа опет потурајући српске вратове брани од ислама?

Или је то Америка преко Босне и Србије иде ка Русији?

Или је почео трећи светски рат?

Или је стварно наступило последње време?

А ми, е ми смо, изгледа, дужни све то да преживимо.

Па ко преживи, причаће.

СКАКАВАЦ У ЧОРБИ

Ако дође лето.

Лето ће, засигурно космичким законима доћи, међутим хтео си горњом реченицом да нешто друго кажеш, чак и био и написао — Ако доживимо лето! — али си то одмах и избрисао, тако да овај запис стварно почиње са

— Ако дође лето. И ако смо још јесенас узорали или узриљали башту, па се земља током зиме натопила снегом и сва од мразева уситнила. И, ако посејемо башту, окопамо је и оплевимо. И ако роди башта, ево и једнога рецепта за јело назива истоветног наслову.

Јело је типично сезонско, летње, а иначе је рецепт писан на минус један, у марту 93. године, у стану без грејања.

Три кромпира (најбоље да буду два црвена, један бели, плодове не љуштити ножем, већ танку покожицу скинути прстима, како ће сви витамини бити сачувани) три-четири спољне лиске са главице купуса, неколико листова тек увцеталог босиока, један патли-

џан, јабучар, два ситна жута парадајза, крупна главица црног лука, неколико махуна вишњице, перушке од лука влашца, две главице белог лука очишћене само од спољне љуске, две целе паприке, лесковачка и сѐмборка, љута папричица лишће од целера, мирођија, мало рузмарина, једна зелена непрскана јабука, со по укусу.

Зелен, највећи скакавац кога је опило летње сунце. Може и цвркач, ако је распеван, али је свакавац ипак бољи.

Поврће да је тек узбрано.

Због важног састојка, меса, јело „скакавац у чорби“ припрема се на импровизованом огњишту, што би се рекло, на лицу места, у башти, ту где је поврће и расло. А и скакавац. На огњишту заложити ватру од ситног грања различите врсте женског дрвећа (врба, ракета, топола, леска, јова...). Воду за преливање поврћа донети са извора, ако је извор у близини. Или са бунара, ако је извор далеко. Затровану, односно воду из градског водовода, користити само у крајњој нужди. Посуду, земљани лонац поклопити. Држати строго поклопљено и не мешати.

Док се чорба лагано кува, ходај по башти и чим угледаш скакавца не хватај га, већ идући за њим чисто га подстичи да са травке на травку скаче према ватри и лонцу.

Чим натераш скакавца да прескочи импровизовано огњиште и поклопљени земљани лонац, и да се прескочиши изгуби у трави, и чим му опет чујеш песму безбрижну, остављај посуду, скувано је јело звано — скакавац у чорби.

Једе се топло, већом дрвеном кашиком, директно из лонца.

(Слично описаном се спрема и једно друго јело. Поступак је истоветан, само што са лонца чим у небесноме плаветнилу изнад себе и огњишта угледаш грлицу (може и голуб дивљан) у ниском лету одмах скидај поклопац, тако да сенка птице прелети јело које припремаш. Али у томе се случају мења и суштина, па, наравно, и име јела. То ти се јело зове — чорба од грлице са поврћем.)

После јела добро је пити и вино. Припремљеном обеду највише одговара вино од брезе. А како се прави вино од брезе читаћете у следећем рецепту. Ако рецепт буде штампан.

А рецепт ће бити штампан ако буде хартије. А хартије ће бити ако...

ПРИЛОЗИ РАСПРАВИ О ЈЕЗИКУ

Хрватски лингвисти одавно језик којим говоре зову хрватским. А лингвисти по Србији тек од недавно се залажу да се из званичне употребе одстрани назив српско-хрватски, односно хрватско-српски, а да се као званичан назив употребљава — српски језик.

Као прилог тој расправи о називу нашега језика цитирамо један текст из „Српског лис-

та“, број 6, година XXIV, од 6.(19) фебруара 1903. године. Иначе, лист је као орган Српске народне странке излазио у Задру. Непотписани чланак је настао двадесет и једну годину после смрти Буре Даничића. Текст кога цитирамо у целини носи наслов „Даничић и Хрвати“.

„Први реформатори хрватске књиге, Људевит Гај и његово друштво, узели су српски народни језик за литерарни језик Хрвата из мотива претежно политичких, али нијесу никада порицали, да је то српски језик. Они су се надали, да ће оба племена, српско и хрватско, усвојити илирско име, као опште народно, и да ће се послје по себи српски језик прозвати језиком илирским. Томе се предлогу Срби не моглоше приклонити, јер им је народна индивидуалност била сувише изражена, а политичке и културно-народне традиције сувише живе, да би се могли, по примјеру Хрвата, преко ноћи одрећи своје националности. Одрећи се имена народног и језика свог народног, може само народ без историјске свијести.

По примјеру српском, пошто је мисао и Илирству пропала новија генерација хрватска почела је да се одушевљава за Хрватство. Ту им је сад као наручен дошао у Загреб Буро Даничић. Пошто су хрватски правци измамили од њега пристанак, да српски језик назове и хрватским, они се послје тога нису само на томе зауставили, да га тако називају у границама свога племена, него су га почели наметати и Србима у Троједници и иначе, докле допире власт аустро-угарска.

Колико је за препорођај хрватског имена заслужан Људевит Гај, који је кајкавштину замијенио језиком српским толико је исто за тај препорођај урадио и Буро Даничић велики филолог српски, коме Хрвати треба да подигну споменик, јер је он више него икоји Хрват учинио, да се оснује велико Хрватство.

Да је Буро Даничић био и политички образован човек, он би био презрео у политичке тежње оних Хрвата који су око њега облијетали; а да је имао и довољно здраве националне себичности, он би Хрватима ово рекао био:

Ја нијесан властан прекрштавати име језика, који је крштен прије више хиљада година. Ако је вама по вољи било да примите српски језик за вашу књигу, онда немате узрока да се либите ни од његова имена. Јер, као што Белгијанци и Швајцарци, или као што Американци, који говоре енглески, или шпанолски нијесу се престали звати Бразилијанцима, или Американцима, тако исто и ви Хрвати нећете престати бити Хрвати, ако поштујете име језика, који сте усвојили...

Оно што је учинио Буро Даничић не би никада учинио један Вук Караџић, или један Миклошић.

И не би, доиста. Даничић је за братску љубав, заборавио прави назив својег рођеног језика. Да браћу зближи, назвао је свој језик „хрватски; или српски“. Кад би Даничић сада својом срећом устао и кад би видео, у што се извргла његова мука и његово настојање, вјечност би му кратка била да се то покаје“.

БРОЗОВ НАСЛЕДНИК

Пре извесног времена рођака Војислава Шешеља, иначе утицајни члан шиптарског лобија у Аустралији, упутила је писмо редакцијама свих листова у Хрватској са молбом да обавијесте пучанство Хрватске да се она у име цијеле фамилије Шешељ извињава што је њен рођак Војислав Шешељ постао најприје велики комуниста, а потом се одрекао свог рода прешавши у потпуно други народ, постао националиста сасвим туђе земље и другу вјеру примио, па тако поставши конвертит изневерио племе Шешељ. Ина истовремено изражава и наду да ће се он кад-тад вратити своје племену гдје ће бити објеручке прихваћен. Добро упућена у породично стабло Шешељевић, као и њихова политичка обећања, најпре износи етимологију презимена тврдећи да је Шешељ плурал именице ШЕШ која на албанском значи роша или ожиљак, као и то да сви Шешељи потичу из села Арбанаси јужно од Задра и да су сви католици. Даље износи да је Војислављев деда због плачке побегао у Попово поље међу православце али да није променио католичку вјеру. По њих први породични преступ учинио је Војислављев отац Никола оженивши нека толкињу из муслиманске породице Мисита, али да при том није променио католичку вјеру. Згража се над поступцима Војислављевим а дичи осталим Шешељима и износи са поносом да их у Хрватској има доста и да су сви католици, интелектуалци и веома истакнути чланови ХДЗ, наводећи и њихова имена: Стјепан пјесник, Златко професор латинског језика на Свеучилишту у Загребу, потом Томислав па Жељко и други, напомињући да су сви блиски рођаци Војислава Шешеља.

Рођака му не зна да је он покушао најпре да се запаметне у својој рођеној Хрватској, али тамошњи челници и народ, будући да нису бедаци и блесавци, прозрели су његову нарисоидну природу, па се све завршило само на томе да је 1983. г. постао члан Хрватског филозофског друштва (ХФД) што је недавно обелоданио загребачки „Глобус“ приложивши и факсимил његове приступнице. Загребачки листови обавештавају да је он ових дана избачен из ХФД.

ОНО ШТО МУ ТАДА НИЈЕ УСПЕЛО У ХРВАТској КАСНИЈЕ МУ ЈЕ УСПЕЛО У СРБИЈИ.

КРЕАТОРИ ПОЛИТИКЕ НА БАЛКАНУ су у Шешељу пронашли особу која им у потпуности одговара да би као Титов наследник могао завршити започето БИОЛОШКО УНИШТЕЊЕ ЦЕЛОКУПНОГ СРПСКОГ НАРОДА. Учили су да Шешељ хоће власт, успех, моћ и историјску улогу, а пошто му је морал на апсолутној нули спреман је на све и да не постоји оно што он није у стању да учини, али да уме и да слуша и покоран да буде оном коме треба. Да би могао извршавати њихове задатке морао се докопати ТЕЛЕВИЗИЈЕ, а то значи власти. Научили су га да се то у Србији не може постићи рушењем Титовог гроба (а гроб

је кобојаги хтео да руши не зато што су му Тито и његов болшевизам страни, већ ради скретања пажње на себе и придобијања наивног српског народа), већ подвлачењем под скуте Слободану Милошевићу окованом титоизмом. Иако Јосип Броз није дозволио да се ни домаћа а ни страна јавност упозна са геноцидом над српским народом због чега је и дошло до поновног геноцида, после рата поубијао 150.000 Срба, непотребно отворио СРЕМСКИ ФРОНТ где је погинуло 30.000 а рањено 70.000 Срба, поконио Шиптарима а преко њих Албанији. СРПСКО КОСОВО, ни једном није посетио Јасеновац, одликовао 1972. г. Курта Валдхајма и учинио још многа нечовештва према Србима. СРПСКА КОМУНИСТИЧКА ВЛАСТ је чинила све да се прикрије и заборави његова србофобија, па је после његове смрти владала девиза „И ПОСЛЕ ТИТА ТИТО“ све до појаве др Шешеља. Ласкањем и додворавањем Шешељ је постао Милошевићев миљеник.

Пошто је пред целим светом требало СРБЕ ПРОГЛАСИТИ АГРЕСОРИМА, па их зато изоловати, кажњавати и убијати, аморални Шешељ је ту улогу одлично одиграо тако што је злоупотребио декларисање као СРБИН, па потом сам себе прогласио ЧЕТНИЧКИМ ВОЈВОДОМ знајући да је преко ЧЕТНИШТВА, које су Тито и његови комунисти озлогласили, најлакше нанети лагу и несрећу ЦЕЛОКУПНОМ СРПСКОМ НАРОДУ. Чим су почеле борбе у Борову селу, Шешељ је одмах и без позива отишао тамо да би се по повратку показивао на ТВ: једном са најубитачнијим оружјем, други пут хвалећи се како са зарђалом кашиком сече грљане, вади очи и чини друге несхватљиве грозоте. После тих његових иступа су СВИ СРБИ ПРОГЛАШЕНИ ЧЕТНИЦИМА, кољачима, варварима и бићима нижим од животиња. Колико је несрећник Срба због Шешељевог злонамерног хвалисања масакрирано, заточено и мрцварено по казаматима? Док се он по задатку на ТВ хвалисао својим недељима и говорио о ВЕЛИКОЈ СРБИЈИ, дотле су у тајности Хрвати правили ВЕЛИКУ ХРВАТСКУ, а муслимани ВЕЛИКУ БОСНУ говорећи о „одбрамбеном рату“, а крили своја недела и злочине над Србима.

Слободан Милошевић је упао у ступицу др Шешеља, крајње проблематичне личности о којој се готово ништа не зна јер се о себи замагљује почев од детињства па све до данас, а једино је о себи, ко зна из каквих разлога, рекао то да он често једно мисли а друго говори. На питања ко га је, где и када произвео у ЧЕТНИЧКОГ ВОЈВОДУ уместо одговора вади пиштољ. Да не беше његове рођаке не би се дознало да је САМОЗВАНИ ЧЕТНИЧКИ ВОЈВОДА ШЕШЕЉ АРБАНАС тј. АРНАУТИН а на то још и страни држављанин, а не СРБИН КАКО СЕ ПРЕДСТАВЉАО.

Коалицијом између СПС и СРС дошло је до нове врсте неморала. Уласком у политички живот Србије, Шешељ се мајсторски пегла на врху. Пре избора није водио видљиву кампању, што је често истицао, већ тајну преко својих поверљивих људи и то по целој Србији поклањајући марке, (петрол) доларе, разно оружје а што је најтрагичније и другу и

то ону заплену која уместо да буде спаљена нашла се у његовим рукама. О тим Шешељевићим тајним активностима одмах су обавештени (о чему постоје докази): Слободан Милошевић, Радоман Божовић, Републички и Градски СУП, Радмило Богдановић, З. Соколовић, Б. Јовић, А. Бакочевић и Слободанка Груден. На изборима је САМОЗВАНИ ЧЕТНИЧКИ ВОЈВОДА ШЕШЕЉ добио 30% гласова.

Када су ГАЗДЕ одлучиле да растуре Србију, Србима се морао пронаћи још један грех. Сметња су им били МИРОТВОРЦИ а десна рука Шешељ. Прва жртва је МИЛАН ПАНИЋ, иако рођен и одрастао у Београду од страног држављанина Шешеља проглашен је странцем и непријатељем, потом на бестијалан начин отеран, иако је могао а и истински желео да помогне своје народу. Зашто је Милан Панић постао непожељан? У ВОЈВОДИНИ је по задатку Шешељ вршио етничко чишћење да би се то приписало Србима, па је тако народ, који је у II светском рату добровољно прихватио и четири године хранио око 30.000 протераних Словенаца — католика, у овом рату проглашен етничким чистачем. Због настојања Панића да то прекине, замерио се Шешељу. Други Панићев „грех“ је везан за КОСМЕТ. Шиптарима одговара оваква ситуација, а нарочито Шешељево блебетање да ће са Косова протерати 500.000 Албанаца што је одмах у свету приказано као стварност, па зато појава ДЕМОКРАТЕ ПАНИЋА није се уклапала у њихове планове. Чим се видело да ће доћи до превремених избора, Шешељ је повео жестоку кампању против њега. После два неуспела покушаја трећи је успео и то захваљујући ЈАВНОМ ГЛАСАЊУ и претњи члановима Савезне владе да ће им прво одузети гласове, а потом похапсити. Због тог испода и тајних претњи, преплашени и понижени посланици су МОРАЛИ гласати за његов предлог и против свог убеђења и савести. Сада хоће да отера и ЋОСИЋА, писца светског гласа; рођеног у срцу Србије, називајући га издајником и лажовом. Чак је и владики АТАНАСИЈУ ЈЕФТИЋУ рекао да лаже, да није частан човек и да служи непријатељима српског народа, што никад ни један православца не би учинио. ПОУБИЈАО БИ ОН СВЕ РОДОЉУБЕ КОЈИ СЕ СУПРОТСТАВЉАЈУ ЊЕГОВОЈ БРАТОУБИЛАЧКОЈ ПОЛИТИЦИ.

М. Добрић

НЕЧУВЕНА ГЛУПОСТ

Читајући новине: „Српску реч“ „Дугу“ у задњих петнаестак дана два пута сам наишао и прочитао засад још нечувене глупости. Те глупости се односе на оно што је изјавио „црвени комунистички копредседник“ Србије Војислав Шешељ. Он у своју одбрану, кобајаги српског поријекла, дошао је до тога да каже и још тврди са неким чињеницама и папирима како је он поријеклом из једног од највећих црногорских племена надалеко и нашироко чувених „Роваца“. Замислите, бра-

ћо Црногорци да он смјело тврди како је наш земљак? То је ван сваке памети! Зна ли он да се такав „човјек“, назовимо га тако под знацима наводи, не може ни родити близу „Црне Горе“ а не још бити њен потомак. А што је још црње Срби га држе у парламенту и још му вјерују да је истина све што каже. А кад би неко од власти у Србији ставио на папир све „војводине“ изјаве и говоре видео би да је свака његова ријеч против „српског народа“ и против двије „братке“ Републике Србије и Црне Горе. Нама Црногорцима и Србима би најбоље било да у овим тешким тренуцима ову „дворску луду“ вратимо ономе ко га је послао „оцу њихове“ па нека се он с њима заноси и спроводи идеје овог „болесног доктора“. Позивам овим писмом све Црногорце а посебно Ровчане (Булатовиће, Бошковиће, Шћепановиће и др) да ставимо до знања свима да се такви људи нису и неће моћи рађати на тлу Црне Горе, Црногорски народ је народ православне вјероисповијести а не католичке. Пошто сам страшно погођен као прави Ровчанин овим што пишу новине, молио бих да ово писмо неко прочита а ако је могуће издаје у следећем или неком другом броју мени драге „Српске ријечи“.

**Шћепановић Жељко
Ровчанин**

ДАН ПОСЛЕ

Фашисти су постали нервозни. Прича се да им је копредседник Хрват, најављују се нове санкције којима је предвиђена и заплена неопраног им новца у страним банкама, а да малер буде већи, Јездимир Васиљевић, куче кога су некада хранили, сада се дрзнуло да их, ето, и уједе! Погођен тиме свим, а и неодржавањем 9-мартовских демонстрација које су он и њему слични били заказали, дежурни испирач мозга из Тенковске 10 мистер Грубач кренуо је у контраофанзиву „дан после“.

Опозиција је, каже овај чика „лоше прошла на изборима зато што је желела само власт“. Опозиција лоше прошла? Како то, мистер Грубач? Па зар није СРС опозициона странка? Даље каже чика „лицемерно је да полаже цвеће 9. марта онај ко је својим деструктивним понашањем пре две године довео до крвопролића“. Срам било Вука! Па бар је због оних 20.000 до зуба наоружаних полицајаца тога дана на београдским улицама требало нешто озбиљније да изведе. А он — цвеће! Издајник, нема шта.

Чика узима дах, пребације у трећу и наставља да чита са „идиота“: поједини лидери опозиције „шеткају по страним центрима моћи, по оним центрима који су и запалили ратни пожар у бившој Југославији“. Има право човек! Шеткају, него шта, уместо да хитну коју кашикару на америчку амбасаду као што је урадио недавно онај „незнани јунак“, позлатила му се — тако треба! А пожаревачки банкар, при чијем помену имена Грубач доживљава оргазам, једном се хвалио ретким пријатељима како је 69 пута боравио у Њујорку, „центру моћи“, какве то везе има са „позом 69“, питате. Никакве, свака је сличност сасвим намерна. А нема никакве везе ни са гос-

подином Ришковым који је ових дана боравио код нас. Бивши функционери нам заиста могу помоћи. Поготово када долазе из центра немоћи.

Да није било чика Грубача не бих знао да опозиција признаје авојске границе. Рече ми човек лепо да је тако. Вероватно је Вук потписао план Венса. Вероватно је ДЕПОС преко својих агената у Савезној скупштини изгласао прошле јесени да и даље празнујемо 29 новембар, дан АВНОЈ-а (узгред, данас би нам добро дошло једно антифашистичко веће).

На крају мистер Грубач закључује да „власт у Србији има само и једино српски народ, те да ће тако и остати“. Баш смо ми захвалан народ, нешто размишљај. Дали нам, ето, власт, а ми хоћемо још и хлеба!

**Душан Лукић
Београд**

РЕГУЛУСИ, ТРБУХОЗБОРЦИ, ПАРАНОИЧАРИ И МЕНТАЛНА ПУСТИЊА

Уопштем очају и невиђеном нихилизму који је захватио Српски народ, била је извесна појава одређеног броја умних и физичких наказа.

Међутим, када та цифра, попут данашње, пређе све могуће критеријуме, онда заиста, постане дискутабилна теза о Србима као православном, великом и виспреном народу. Немилосрдно атаковање на ум и чистоту душе српског човека, које се свакодневно врши од разних, невероватних, психичких дијаболлика, књижевних разбојника или пак; обичних, уметничких сецикеса, давно је прешло све границе доброг укуса, подношљивости и на крају, разума.

Баволски плес морбидних сподоба тима Миље Вујановић—Регулус, Мачванског Милића, Белих Рука, Јеврејских срболоубаца, Вампируша, видовњака, вилењака, руских необољшевичких креатура, те разноразних сличним их дилеја, прети озбиљно да угрози, већ ионако начету, духовну климу Српског народа.

Свесрдно помоћнути свим, али, баш свим каналима овдеприсутне телевизије, ти психички озбиљно угрожени ликови шире своје лудило, лажи, параноју и страх, неометано и у огромним количинама.

Боже благи, шта просечан човек од њих може да чује и научи! И да смо небески народ који је предодређен за велика дела, и да треба носити бели лук око врата, јер је модерно, и да ће Америка горети у пламену разарања што се дрзнула против нас, и да ће Пентагон доживети „Пент-агонију“, и да ће Руски писац-хомосексуалац постати шеф КГБ-а и још толико тога, чиме не бих узнемиравао и оптерећивао Ваше, цењене читаоце. Читава галерија опскурних личности ту опстоји и своје лудило храни измученим душама

несрећног света на овим злокобним просторима.

Угасимо ТВ, прескочимо страницу у новинама заплану њиховим сулудим баљезгаринама, не приметимо их на улици, изложби или књижевној вечери.

Једино тако, Србија неће постати ментална пустиња умно унакажених људи.

Том Спасић, Београд

РЕАГОВАЊЕ

ИЗА ЛЕБА — СРПСКА РЕЧ БР. 64
...Ради се о томе да је старешина Патријаршије СПЦ Петар Лукић недавно гостовао у једној тв-емисији Трећег канала, посвећеној породици и породичном животу виђенијих људи. Ту је толико нахвалио своја два сина ...и да „клинци“ нису нимало беспорочни. Поготово не претерано примерни. Чак је један од њих недавно био толико заузет цмакањем неке цуре наред улице, и то испред Патријаршије, да није успео да поздрави ни патријарха Павла, који га иначе познаје.

— Не знам шта да кажем о безименом аутору горњег текста, из простог разлога, што је своје уочавање потврдио и својим „генијалним открићем“ досад непостојећег свештеничког звања „старешина Патријаршије СПЦ“. Захваљујући њему „сазнали“ смо нешто што досад нисмо знали, зар не!? Но, овакво писање и шкрабање, доводи ме до једне разумне и логичне сумње, да уопште поверујем у веродостојност садржаја дописа, и то у целини.

Принуђен сам да останем у чврстом уверењу, да је „цмакање“ испред Патријаршије, које је чак уочио и Његова Светост, срамна измишљотина и блутава лаж. — А, ако идем и даље, и ову удурму пријим као истинити акт, питам се, зар је то толико прљав и црно обојен чин, о коме треба јавно у новинама говорити и писати?! Је ли то толико велики грех, да о њему треба јавно говорити, поготово ако знамо да смо сви редом склони греху, и да нико од нас, који живи идемо и ходамо по овоземаљском тлу, није безгрешан!?

— Рођен сам у свештеничкој породици (деда, отац, брат) и савршено добро знам, какав треба да изгледа лик носиоца ове највишеније и најтеже професије. Исто тако добро знам, да о раду и личности свештеника најтачнију оцену дају његови парохијани, слично учитељима, који добро знају ко су њихови најбољи ђаци, онолико добро као што се они између себе познају и оцењују.

Сама чињеница да су оба сина за свој животни позов изабрали очеву занимање, и то у овом данашњем антирелигиозном добу и тоталитаризму потрошачког менталитета, необорива је заслуга „строгог али праведног оца“, како стоји у тексту.

— А, како те пуге среће, да и друга деца наших свештенослужитеља крену путем својих очева, и да наоружани снагом духа и морала, на себе својевољно ставе претежак терет одговорности, који још за живота, многи свештеници скидају са себе и крену другим животним путем. Истина, таква је одлука чистиња и људски поштенија од оних ткзв. попо-

ва, који су своју децу личним примером и рђавим одгојем упутили на супротну страну, као што је било и оних, који су свесно или несвесно радили против своје цркве и вере, на нашу жалост и срамоту, њихов број није занемарљив и безначајан.

— И на крају питам, у чему је смисао и садржај овог писма, и коме то истину користе? Цркви, народу „Српској речи“?? По све нас, депримирајуће штетно и са последицама, изузев аутора који у духу наслова „Иза леђа“ скривено и тајно ради и делује против свих нас!? Да ли ће нам се и када, јавно представити и огласити, са пуним именом и ликом? Као његово писмо у слици и речи??

— Очекујем и надам се, да ћу овај свој допис прочитати на страницама наше Српске речи, унапред се топло захваљујем.

Ваш
редован читалац,
Светозар Кондић

ПРИОРИТЕТИ ГРАДОНАЧЕЛНИЦЕ ГРУДЕН

ТВ Бастиљу, односно, информативне емисије ТВ Србије не гледам, изузев повремено Београдски ТВ програм, и то захваљујући неколицини солидних водитеља. Међутим, боље да 1. априла 1993. нисам ни то гледала, јер ми се не би дизао притисак од дотеране, нашминкане и уштољене градоначелнице Груден. То што је дотерана јасно је — има пара, свакако није оштећена ни од „Југоскандика“ ни од „Дафимента“ — напротив! Од „Југоскандика“ је њена администрација и Партија узела лепе паре! Али, овога пута нисам хтела о томе — то је свакако предмет испитивања поштених органа власти којих, хвала Богу, још има у овој држави. На ово писмо провоцирали су ме „приоритети“ градоначелнице Груден када је одговарала на питања „својих“ грађана из анкете Београдског програма. Она није удостојила одговора младог човека који је, дословце, рекао да инжењери иду преко океана, да су то генерације младих без перспективе у својој земљи — она је запазила примедбу „жене са дететом“ (унучетом) која се жалила на Румуне, Цигане, дилере, ђубре, прљаву пијацу кроз коју та свакако намирисана и напирлитана Београђанка (као и градоначелница, јер су им исти приоритети и имици) не може на миру да прође! Браво градоначелнице! Ваш приоритет у одговору на анкету достојан је приоритета оних који су вас и довели на место градоначелника.

У тој анкети било је још тешких речи достојних нашег бедног живота али ни то градоначелница није удостојила одговора, или је дала „одговор“ достојан себе — као својој колегиници која 13. година (стоматолог) чека посао! Свакако је оставила да стоматологу одговара Клара Мандић, стоматолог, која се као ни Г-ђа Груден, дотерана и напирлитана, не скида са екрана ТВ Бастиље.

Е па, драги Београђани, па и моји Нишлије, па и остали грађани ове државе без браш-

на, шећера, сејтина, лекова, али и без пара, од сада да знате: ваш запажени проблем су Румуни, Цигани, дилери, смеће по пијацама. Ко каже да је ваш проблем хлеб, млеко, уље, шећер, брашно, лекови, саобраћај, бензин, изолација, крађа, корупција, пљачка уштеђевине (старе и нове), итд, итд.

Градоначелница Груден је лепо направила избор приоритета — и докле год нам људи који имају такав избор, схватања и селекцију проблема за решавање, седе у скупо плаћеним фотељама градоначелника, министара, посланика и других буцована — дотле ћемо живети како живимо: на граници биолошког опстанка. Дотле ће генерације младих остати без будућности, а власт ће се хвалити како је ухапсила два министра, док главни кривци и даље воде земљу у још већу пропаст. Власт ће се хвалити како је ухватила пар дилера, шверцера и препродавача, пар утајивача пореза — док криминалци светског ранга пљачкају банке, трезоре, пензиони и здравствени фондови су већ опљачкани, али се препродајом и крађом лекова пљачкају и даље.

Зар нисмо јавно чули да је велики „утајивач“ пореза и доприноса била кућа „Политика“ док је била режимски оријентисана, и да режиму није засметала, о томе нико не би ни знао.

Мислим да је крајње време да се каже ко је главни дилер, шверцер, утајивач пореза и доприноса, да не кажем лопов (не сме се). Међутим, докле год Споменка Јовић, Душан Чукић, Бане Вукашиновић, и њима слични воде информативне емисије, док су прави професионалци као што су Небојша Јанковић, Михајло Ковач, Милица Лучић-Чавић, Гордана Суша, и њима слични, искључени из истих, дотле нећемо знати ко је крив за све што нам се дешава — од зла на горе, и остаје нам да на екрану свакодневно гледамо напирлитане и равнодушне госпође Груден, Мандић, Јовић и искежене или крезубо насмешене ТВ коментаторе и водитеље „херојског“ мушког рода.

Д. Шарковић

АЛАЛ ВЕРА, „ВОЈВОДО“ ШЕШЕЉУ...

Умноштву изјава даваних, са здушним благословом владајућег естаблишмента, последња, односно једна од последњих, Војислава Шешеља је превршила меру. Овај, лидер непостојеће странке, и миљеник српског председника (Кога се и сопствена супруга изјавом датом кристално јасно, да јасније и не може да буде, да „неће са своје двоје деце у исти строј са Радованом Караџићем, одриче...) је не трепнувши изјавио да „треба разрушити ђердапску хидроелектрану“ и тако „наудити мрским империјалистима“ и неколико стотина хиљада житеља неготинске крајине тако осудио на страшну, да страшнија ваљда и не може да буде, смрт у побеснелим таласима, који би по реалним проценама, достизали висину и по неколико метара!!

Владајућа странка, Социјалистичка партија Србије, по свом већ уходаном обичају ћути. Жели да и ову, стравичну изјаву, препусти забору, јер јој је изгледа овај „војвода“ дражи од неколико стотина хиљада поданика чија је судбина, у правом смислу те речи, у питању. И појединачни захтеви дела руководства ове партије да се Социјалистичка странка, овим поводом, огласи остали су без одговора...

Ове чињенице сасвим реално казују да у поводу ове, а и других изјава, Војислав Шешељ није деловао самостално. Он је, то чињенице казују, ову претњу изрекао после већања у неком од кабинета челника Социјалистичке партије и тако и овог пута изјавом потврдио казивања да он „само казује оно што је у владајућем естаблишменту Србије одлучено“.

А одлука да се, зарад задржавања власти, униште животи неколико стотина хиљада поданика и то у већини, оних који гласају, за Социјалистичку партију је, свеједно какво је нечије идеолошко опредељење, циничка. (Она је једна у низу које колају, у последње време, овом нашом, једином нам, домовином Србијом).

Алал вера, „војводо“ Шешељу! Уништаваш, истина за сада само изјавама, Србију. Земљу која те је, као убог сиромаша, прихватила, купујући твоје књиге, омогућавала ти да преживиш, а сврставао те у ешелон српских интелектуалаца, да будеш прихваћен као „дисидент“, и противник режима. (Већ дуже време јој се на оригиналан начин одужујеш. Претњама. Сејањем страха. И терором. У име неких „великих“, само теби и твојим газдама знаних циљева...).

И вероватно не размишљаш да грађани Србије могу, а после ове изјаве то им је и дужност, да ти откажу гостопримство и да ти, без пардона, кажу да одеш — и потражиш друге, оне које сматраш малоумним и недораслим да се боре за живот и егзистенцију.

Бране, овог „војводу“, они који су овом народу донели криминал, ратно профитерство проглашавају за „свети циљ“, спредају се православном вером, проглашавајући чак и апостола Павла — Србином, и народу „дарују“ беду, немаштину, и ево — колективно самоубиство. (Шта ови „апостоли српски“ треба још да учине да се плесб освести и одлучно им искаже једино могуће речи — одлазите!!!).

У другим неким приликама, а и земљама, после изјаве да треба разрушити ђердапску хидроелектрану „дигла би се кука и мотика“ а власт би, брзо чак и пребрзо, отишла у — историју. Овде, код нас, могуће је чак и да „ове газде“ разруше хидроелектрану, и да за два, односно три сата, изгине неколико стотина хиљада наше браће, а да се јавност, првенствено она интелектуална, не огласи. Једноставно да ођути и националну трагедију у име, и испред, великих циљева „небеског“ народа, и коначне победе у евентуалном будућем светском рату, кога жељно и са одушевљењем ишчекују они који су пуни прича о миру, равноправности, и слободама...

Стога и велика захвалност, вођи Српског покрета обнове Вуку Драшковићу, који је, ако не једини, а оно први јасно и без призива изјавио: „Таква катастрофа је давнашњи сан свих хрватских србобдера. И Броз је имао

сличне планове 1948. године. Опседала га је идеја да потопи Војводину, и пола Србије, тобоже да би одбранио Србе од Руса..."

И да завршим са казивањем ускликом: АЛАЛ ВЕРА „ВОЈВОДО“ ШЕШЕЉУ?! после ове твоје изјаве, сваком добронамерном грађанину Србије је јасно да између тебе, и остатака српских комуниста, нема разлике... Напротив...

Јован Дебелачки

СТВАРНОСТ И ИЛУЗИЈЕ

Још је чувени римски стоик Сенека рекао: „Ни једно ропство није срамније од добровољног“. И заиста, данас Црногорци више него трагично осјећају горке плодове и посљедице тог „добровољног ропства“ у тзв. СРЈ (или проширеној Србији) у који их је увалила владајућа партија оним меморандумом којим су Црногорци пристали добровољно на ропство, пропадање и асимилацију.

На једном митингу ЛСЦГ сам рекао: „Сви ми који желимо видјети једну независну демократску и слободну Црну Гору интегрисану у Европу и свијет врло добро знамо да је садашња власт ову хиљадугодишњу државу дукљанску обездржавила, поклонивши је као невјесту с прђијом на олтар меморандумске Србије дедињском диктатору из Толстојеве улице. Дакле, сви ми знамо да је ова власт Црну Гору претворила у „Проклету авлију“.

Колико се пута ово, нажалост, досад потврдило као тачно опет сви, добро знамо. Црна Гора је изолована од читавог свијета, слуганском и погубном политиком њене ДПС-власти претворена у ону Андрићеву „Проклету-авлију“ у којој се власт понаша садистички управо као, Управник затвора у овом Андрићевом дјелу, Караџоз. Умјесто да је ова власт радила на просперитету и међународној афирмацији Црне Горе, на њеном укључивању у савремене економске, културне и политичке процесе од којих би Црна Гора имала капиталан значај и корист, Булатовић и његово друштво су кукавички и понизно служили милитантној политици српских националистичких и војних кругова. И као казну за ту срамну вазалску улогу коју су наменили Црној Гори, гурнувши је у један беспотребни и прљави рат који је значајно и међународну компромитацију Црне Горе, донијели су на поклон ојађеном црногорском становништву санкције међународне заједнице, које су нужно настале у циљу заустављања експанзионистичке и ратне политике Београда и његових припадника. Са овом ДПС-влашћу Црна Гора је добила хаос, биједу, смрт; добила је социјалну биједу у којој је највећи дио његовог становништва на ивици egzистенцијалне пропасти, добила је тотално унакажену привреду и економију, и добила је екскомуникацију ове некадашње признате и познате краљевине, из свјетске заједнице. Ова власт је успјела и да Црну Гору ували у тзв. СРЈ (која није ништа друго до друго име за Србију), намјењујући јој у њој положај еволутивног одумирања.

Ова власт, након свега што је урадила на унижавању и обезличавању Црне Горе, никада до сада није (па ни сада) неће да уради оно што може да значи излазак Црне Горе из ове агоније, свакодневног посртања и деградације, у којој се због своје вазалске политике, политике сагињања и трпљења меморандумских и војних естаблишмената, Црна Гора налази, без неке нарочите и реалне наде да се из ње извуче. Самостална Црна Гора — што је у овом моменту витални интерес Црне Горе и свих њених грађана и што је једини предуслов за излазак из ове биједе, изолације и санкција — са овом влашћу, која персонификује све само не управљаче државе, је чиста илузија и мазохизам. Онима који су склони да вјерују да ова власт то жели и хоће маштарија је попила памет. „Независна Црна Гора још је увијек само сан“, каже Драган Веселинов. И, доиста, јесте тако. Владајућа композиција не иде таквим путем. Ко мисли и вјерује у супротно тај не живи у стварности, већ у илузијама и трасцедентности.

Тренутно Црна Гора, заробљена у кавезу тзв. СРЈ, нема ни сегмента суверенитета који би јој омогућио да предузме конкретне кораке за одбрану од националистичког београдског (и не само београдског) политичког и војног врха. Њена дипломатска активност је све друго само не дипломатска вјештина и активност на томе да се добије неоходна економска, финансијска и војна помоћ за одбрану од војне интервенције Србије. Судбина Црне Горе је у овом тренутку везана за помамљене веледржавне монструме и оперативце који су спремни на све само да остваре своје лудачке империјалне циљеве. Актуелна власт се не сналази у хамлетовој дилеми „бити или не бити“. Њу интересује не оно што је црногорски интерес већ оно што је њен интерес — очување својих леђа и опстанак на власти. Због тога је она пасивна. Да мисли супротно била би активна. Актуелно црногорско руководство нема нимало храбрости, о моралу и да не говоримо, да окрене леђа и да откаже послушност војним и меморандумским круговима. Истина је, то због силе прилика и сплета околности не може изненада и одједном, већ се за то мора припремати и вјешто трасирати пут. А она очигледно, као барем ствари стоје и реално изгледају, она то не ради, а тиме и не жели да ради. Сувереност неможе пасти с неба, а и ова власт би као небески борац за српску ствар то морала знати. Успоставља државног суверенитета Црне Горе, уз претходно обезбјеђивање гаранције да ће је Запад бранити од војног напада херцеговачких, босанских и београдских генерала лојалних Милошевићу, мора бити идеја водиља онима који се налазе на челу Црне Горе. А она то није. О изласку из фантомске и насилно створене, жељом меморандумских картографа, тзв. СРЈ ова власт не размишља. Напротив ради да се она учврсти. Оне снаге које се залажу и боре за суверену Црну Гору, односно, за њен опстанак, савезника у овој власти не могу наћи, барем не док води политику какву је водила и какву сада води.

Морам вас на крају подсетити на нешто што многи заборављају и превиђају. Ова власт кад је могла сувереност она је није хтјела нити је остварила, а сада кад је то много теже она опет неће. И да хоће, а по свему

судећи неће, она силом прилика и не може, јер својом политиком не ствара услове који су нужни за тај циљ.

Новак Аџић



Архим. Др ЈУСТИН ПОПОВИЋ
професор Универзитета

СВЕТОСАВЉЕ КАО ФИЛОСОФИЈА ЖИВОТА



Ваљев, 1993.

У издању манастира Ћелије изашла је књига „Светосавље као философија живота“ од блаженопочившег Архим. Јустина Поповића.

Формат Б-6.
На 10 примерака попуст 20%.
Шаљемо поузећем. Тел.
014/21-708.

Управа манастира Ћелије

ЧЛАНОВИ И СИМПАТИЗЕРИ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ!

ПОЗИВАМО ВАС ДА СВОЈИМ ЧЛАНАРИНАМА ИЛИ ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОГОМ ПОМОГНЕТЕ РАД И ОПСТАНАК СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. У ТОКУ СУ СТРАНАЧКЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЗАХТЕВАЈУ ВЕЋА УЛАГАЊА, ПА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА СПО ПОМОГНЕМО СВИ ПРЕМА СВОЈИМ МОГУЋНОСТИМА.

ЧЛАНАРИНА ЗА 1993. ГОДИНУ ИЗНОСИ 12 ДЕМ (ДИНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ).

**ЧЛАНАРИНУ И ДОБРОВОЉНЕ ПРИЛОГЕ МОЖЕТЕ УПЛАТИТИ НА ЖИРО-РАЧУН БРОЈ 60812-678-91956, СДК ЧУКАРИЦА.
ХВАЛА ВАМ**

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

- Задња страна корица, формат 1/1 6.000.000
- Друга и трећа страна корица, формат 1/1 4.500.000
- Вињета на насловној — по договору 2.500.000

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ

- Унутрашња страна, форма 1/1 3.000.000
- Унутрашња страна, формат 2/3 2.500.000
- Унутрашња страна, формат 1/2 1.500.000
- Унутрашња страна, формат 1/3 1.100.000
- Унутрашња страна, формат 1/4 750.000
- Унутрашња страна, формат 1/8 500.000

ПОПУСТИ

2—5 ОГЛАШАВАЊА 10%

6 И ВИШЕ ОГЛАШАВАЊА 20%

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже комплетом бројева.

Комплети или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд

ПОРУЧБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од Бр 1. до бр. 65
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

СЛОБОДА



...тела и покрета.

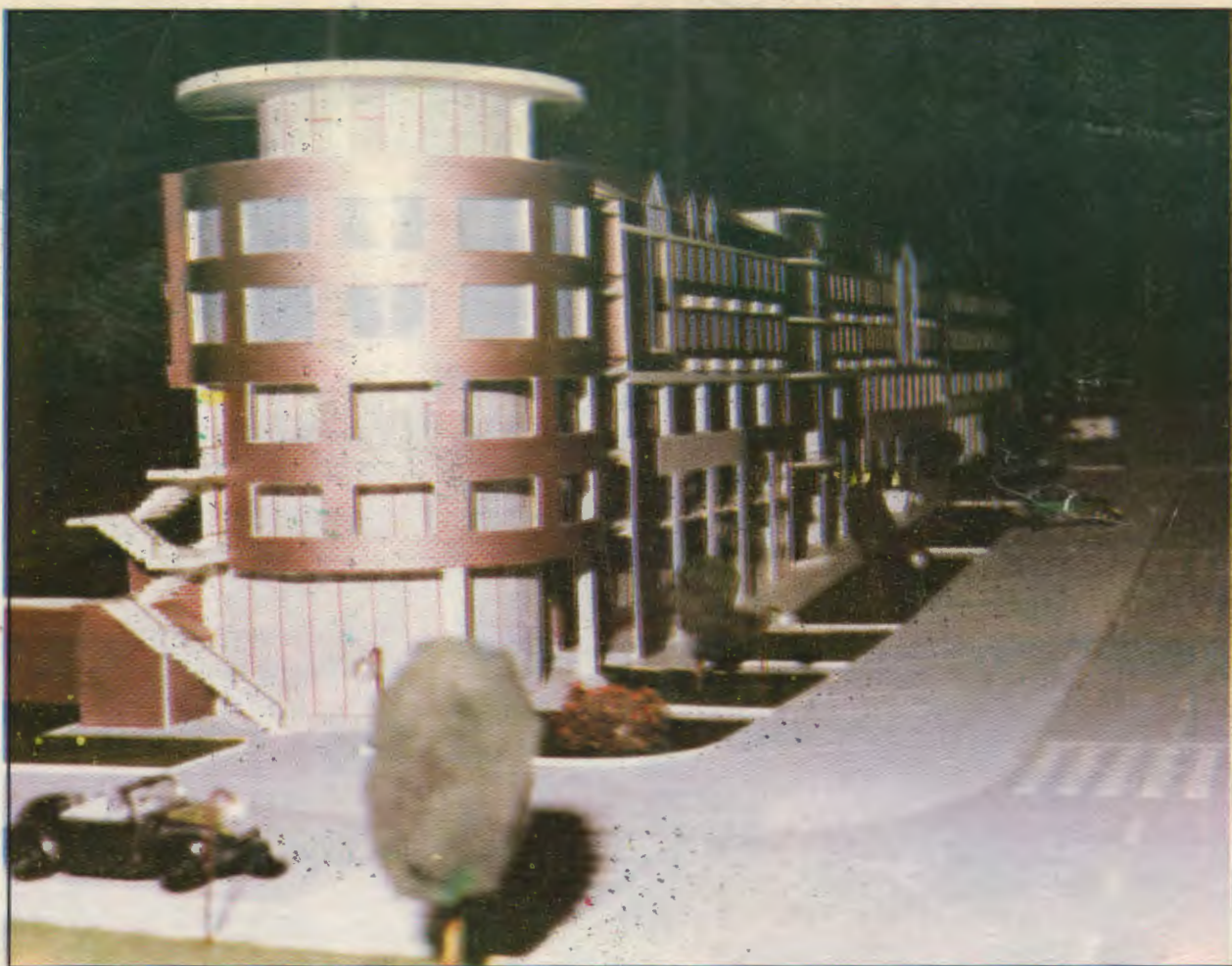
Како бити
елегантан, а
непутан.

Пробајте са свилом.
За слободан дух.

Олакшајте себи!



Тржни центар, Пожешка 108а, Београд



BIZNIS I STAN

STAMBENO-POSLOVNI KOMPLEKS

* KARABURMA *

POSLOVNO-SPORTSKI CENTAR

* RADIVOJ KORAĆ *

011/341-532, 766-171

InvestExport

